

גמרא סדורה

מסכת זבחים

פרק א' - "כָּל הַזְבָּחִים"

לימוד פרק זה לע"נ

ר' ניסים חי בן יעקב ופלורה יעקב

כד ניסן תשע"ח

נפטר בשיבה טובה בן 95 וזכה לראות דור ישרים מבורך
נולד בהודו היגר לאנגליה ועלה לארץ לאחר מלחמת ששת הימים.

היה איש עמל פשוט

זכה לראות את בנו יבלחט"וא הרב עובדיה יעקב שליט"א
כראש כולל לדיינות ודיין בבית הדין הרבני בבאר שבע

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות

עם רש"י

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמיני!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 9040700

©

כל הזכויות על הטקסט שמורות למכון ממרא.
כל הזכויות על הניקוד, הפיסוק והחלוקה לסוגיות ופסקאות
שמורות לעמותת "וכל בניך לימודי ה" ולדניאל ברק ווינט.

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרות רווח.

כח ניסן תשע"ח

מסכת זבחים פרק א' - "כָּל הַזְבָּחִים"

1. ב, א-ב

רש"י

מתני'

כל הזבחים שנובחו שלא לשמן. שנשחט עולה לשם שלמים:

כשרים. לזרוק דמן ולהקטיר אימוריהם ולאכול את הנאכלין אע"פ שמצותן לשוחטן לשמן כדיליף בגמ':

אלא שלא עלו וכו'. וצריך להביא אחר לחובתו או לנדרו וישחטנו לשמו:

חוץ מן הפסח והחטאת. שהן פסולין לגמרי ויליף לה בגמ':

הפסח בזמנו. [פסול] שלא לשמו כל זמן שחיתטו דהיינו מחצות היום של ערב פסח עד הערב אבל קודם לכן ואחר מכאן קיימא לן (לקמן דף ז:): דפסח בשאר ימות השנה [שלמים] הוא וכל דינו כשלמים ואמרינן לעיל דשאר זבחים כשרין שלא לשמן ובגמ' יליף לה מקראי:

אף האשם. כדמפרש טעמא ואזיל:

הנשחטין לשם פסח. כל שאר זבחים שנובחו ביי"ד בניסוך לשם פסח או שנובחו לשם חטאת בכל זמן פסולין כי היכי דאינהו פסולין לשם אחרים ובגמרא יליף טעמא דאחרים לשם פסח בברייתא:

שמעון אחי עזריה. על שם שעזריה עסק בפרקמטיא וסיפק צורכי שמעון אחיו בשעה שהיה עוסק בתורה והתנו בנייהן שיהא חלק לעזריה בשכר תלמודו של שמעון כדאמרי' בסוטה (דף כא.) אם יתן איש את כל הון ביתו וגו' לא כשמעון אחי עזריה לפיכך נקרא על שמו שלמד על ידו:

שחטן. לשאר זבחים לשם גבוה מהן כשרין כדמפרש ואזיל ובגמרא (לקמן דף יא:): יליף לה ומפרש להאי כשרין אי כשרין [ועלון] קאמר ובתרתו פליגי אי כשרין ולא עלו קאמר ובגבוה ובנמוך הוא דפליגי:

לשם נמוך מהן פסולין. לגמרי: בכור ומעשר בהמה נמוכין משלמים כדאמרינן בפי' כל התדיר (לקמן דף פט.). מפני שהשלמים טעונין מתן ארבע סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק:

גמ'

למה לי למיתני אלא. להאריך בלשונו ליתני ולא עלו לבעלים כו' לשון קצרה כדקיימא לן (פסחים דף ג:): לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה:

הא קמ"ל. שאין בהם שום ירידה אלא אותה לבדו:

אבל בקדושתיהו קיימי ואסור לשנויי בהו. תו שינויא אחרינא לעבוד אחת משאר עבודות לכתחילה שלא לשמה מיהו אם עבר ושינה כשר:

משום דשני בה. חדא זימנא לישני בה כל הני וניזיל:

בב, משנה

כל הזבחים שנובחו שלא לשמן - כשרים, אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה.

חוץ מן: הפסח,

והחטאת.

"הפסח" - בזמנו,

"והחטאת" - בכל זמן.

רבי אליעזר אומר:

אף האשם.

הפסח - בזמנו,

והחטאת והאשם - בכל זמן.

אמר רבי אליעזר:

החטאת - באה על חטא,

והאשם - בא על חטא,

מה חטאת פסולה שלא לשמה,

אף האשם פסול שלא לשמו.

יוסי בן חוני אומר:

הנשחטין: לשם פסח

ולשם חטאת - פסולין.

שמעון אחי עזריה אומר:

שחטן לשם גבוה מהן - כשרין,

לשם נמוך מהן - פסולין.

כיצד?

קדשי קדשים, ששחטן לשם קדשים קלים - פסולין.

קדשים קלים ששחטן לשם קדשי קדשים - כשרין.

הבכור והמעשר ששחטן לשם שלמים - כשרין.

שלמים ששחטן לשם בכור ולשם מעשר - פסולין.

גמרא

למה לי למיתנא: "אלא שלא עלו"?

ליתני: "ולא עלו לבעלים לשם חובה"!

הא קא משמע לן:

לבעלים הוא דלא עלו לשם חובה,

אבל בקדושתיהו קיימי ואסור לשנויי בהו.

וכדרבא,

דאמר רבא:

עולה ששחטה שלא לשמה - אסור לזרוק דמה שלא לשמה.

איבעית אימא: סברא,

איבעית אימא: קרא.

"איבעית אימא: סברא" - משום דשני בה, כל הני לישני בה וליזיל?

"איבעית אימא: קרא" - "מוצא שפתיך תשמר,

ועשית פאשר נדרת לה' אלהיך נדבה"¹ (דברים כג, כד).

¹ מוצא שפתיך תשמר ועשית פאשר נדרת לה' אלהיך נדבה אשר דברת בפיך

האי נדבה?!

נדר הוא!

בב

אלא: אם פמה שנדרת עשית - יהא נדר,
ואם לא - נדבה יהא.

ונדבה מי שרי לשנויי בה?!

רס"י

נדר הוא. דהא כאשר נדרת כתיב
ויש חילוק בין נדר לנדבה נדר
דאמר הרי עלי ונדבה הרי זו:
אם כמה שנדרת עשית. שעבד
עבודותיה לשמה:
יהא נדר. ויעלה זה לנדרך:
ואם לאו יהא לנדבה. כאילו
התנדבת לזה נדבה אחרת ולא
לשם הראשונה:
ונדבה מי שרי לשנויי בה. וכיון
דרחמנא קרייה נדבה מי שרי
לשנויי בה הא אמרינן בפ' שני
(לקמן ד' כט:): אסור לחשב
בקדשים ויליף מקרא דלא יחשב
והכי מידרש קרא אם מוצא
שפתיך תשמור ועשית אז יהיה
נדר אשר נדרת ואם לאו נדבה:

2. ב, ב - ג, א

רס"י

(מפי השמועה במנחות עד כאן גבן באורתא בתחומא. כלומר חבל על שלא היית אמש בשבת אצלנו בתוך התחום שתוכל לבא לבית המדרש ולשמוע:

בי חרמך. שם מקום:

ושני להו. ופירקן:

שלא לשמן. משמע דעקר שמייהו בהדיא:

שלא לשם אשה. האשה הזאת שנכתב לשום אחרת ששמה כשם זו פסול דכתיב וכתב לה לשמה:

וסתמא נמי פסול. כגון אם כתבו הסופר [סתם] לשם לאה שיהא מזומן לכשיבא אדם אצלו ששמו ושם אשתו (שוין) כן ויתנו לו ולקמן מפרש מנלן ממתני דסתם פסול:

ושני. ותרין רבא גופיה דרמינהו אהדדי:

בסתמן לשמן עומדין. הילכך כל כמה דלא עקר שמייהו בהדיא הוה לשמן:

מנלן. ממתניי היכי שמע ליה רבא דתיקשה ליה:

שנזבחו שלא לשמן. משמע דעקר שמן מהן:

שלא נזבחו לשמן. משמע שלא הזכיר שמן עליהו דהיינו סתמא:

שנכתב שלא לשם אשה זו. משמע שנכתב לשם אחרת בפירוש:

כי צד לשמן כו'. מתניי היא:

לשם פסח ולשם שלמים. כד חישב עליו:

הא לשם פסח וסתמא. שלא חישב אחריו לשם שלמים כשר ואע"ג דסוף שחיטה סתמא אישתחית:

אלמא סתמן כלשמן דמי. דאי כשלא לשמן דמי הויה ליה כאילו:

אמר לשם פסח ולשם שלמים:

על דעת [ראשונה]. אבל היכא דשחטיה כוליה סתמא אימא לך דפסול:

הא סתמא [ולשם] פסח. תחילה שחטה סתם וסופה לשם פסח כשר ולא מיפסיל משום תחילתה:

אלמא סתמא כלשמן:

א"נ אידי כו'. כלומר לעולם לא תידוק מיניה הא סתמא ולשם פסח כשר דלעולם אימא לך פסול דסתמא כשלא לשמו והאי דקתני לשם שלמים דפריש בלשמן ולא לשמן לשם שלמים דהתם דווקא הוא דאילו סתמא הוי כשר דעל דעת ראשונה הוא עושה פריש נמי תנא דמתניי בשלא לשמו ולשמו לשם שלמים ולשם פסח ולא דווקא דה"ה לסתמא ולשם פסח דמיפסיל בתחילת שחיטה:

לשם ששה דברים. משנה בפרק ב"ש ומקראי יליף להו:

לשם זבח. לשם מה שהוקדש:

לשם זבח. שיתכפר בו בעליו ולא שיתכפר בו אחר:

לשם שם. (לנחת רוח) להקב"ה שאמר (ונעשה רצונו):

לשם אשים. להקטירם ולא לעשותם צלי על המזבח קרבוניי"ש בלע"ז:

לשם ריח. לאפוקי איברים שצלאן והעלן דשוב אין בהן ריח והכי מפרש להו התם:

לשם ניחוח. לשם הנחת רוח להקב"ה שאמר ונעשה רצונו:

לשם זבח. שיתכפר בו בעליו ולא שיתכפר בו אחר:

לשם שם. (לנחת רוח) להקב"ה שאמר (ונעשה רצונו):

לשם אשים. להקטירם ולא לעשותם צלי על המזבח קרבוניי"ש בלע"ז:

לשם ריח. לאפוקי איברים שצלאן והעלן דשוב אין בהן ריח והכי מפרש להו התם:

לשם ניחוח. לשם הנחת רוח להקב"ה שאמר ונעשה רצונו:

לשם זבח. שיתכפר בו בעליו ולא שיתכפר בו אחר:

לשם שם. (לנחת רוח) להקב"ה שאמר (ונעשה רצונו):

לשם אשים. להקטירם ולא לעשותם צלי על המזבח קרבוניי"ש בלע"ז:

לשם ריח. לאפוקי איברים שצלאן והעלן דשוב אין בהן ריח והכי מפרש להו התם:

לשם ניחוח. לשם הנחת רוח להקב"ה שאמר ונעשה רצונו:

אמר ליה רבינא לרב פפא: לא הוית גבן באורתא בתחומא בי חרמך, דרמי רבא מילי מעלייתא אהדדי ושני להו.

מאי מילי מעלייתא?

תנן:

"כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן" כו'.

טעמא ד"שלא לשמן",

הא סתמא - עלו נמי לבעלים לשם חובה,

אלמא סתמא נמי כלשמן דמי.

ודמיניה:

"כל הגט שנכתב שלא לשם אשה - פסול" (גיטין כד.).

וסתמא - נמי פסול!

ושני:

זבחים - בסתם לשמן עומדין,

אשה - בסתמא לאו לגירושין עומדת.

וזבחים 'בסתמא כשירין' - מנלן?

אילימא מהא דתנן: "כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן" כו' ולא קתני: "שלא נזבחו לשמן",

גבי גט נמי הקתני: "כל הגט שנכתב שלא לשם אשה פסול" (גיטין כד.),

ולא קתני: "שלא נכתב לשם אשה פסול"!

אלא מהא דתנן: "ביצד לשמן ושלא לשמן"

לשם פסח ולשם שלמים (זבחים יג.),

טעמא דאמר: "לשם פסח ולשם שלמים",

הא לשם פסח וסתמא - כשר,

אלמא: סתמן כלשמן דמי.

דילמא שאני התם, דאמרינן: כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה!

אלא מסיפא: "שלא לשמן ולשמן"?

לשם שלמים ולשם פסח (זבחים יג.),

טעמא דאמר: "לשם שלמים ולשם פסח",

הא סתמא ו' לשם פסח" - כשר.

דילמא שאני התם, דאמרינן: יזכיה סופו על תחילתו!

אי נמי,

אידי דתנא "לשמן ושלא לשמן",

תנא נמי: **שלא לשמן ולשמן**!

אלא מהא:

"לשם ששה דברים הזבח נזבח:

לשם זבח,

לשם זבח,

לשם שם,

לשם אשים,

לשם ריח,

לשם ניחוח.

והחטאת ואשם - לשם חטא.

אמר רבי יוסי:

אף מי שלא היה בלבו לשם אחת מכל אלו - נשר,
שְׁתַּנְּאֵי בֵּית דִּין הוּא" (זבחים מו:).

רש"י

שלא היה בלבו. לשמו אלא סתם ולא הזכיר אחד מאלה:
שתנאי בית דין הוא. שישחטו סתם ולא יזכירו בשחיטתו לשמו כדמפרש טעמא ואזיל אתנו ב"ד דלא לימא לשמן כו':
וגבי גט דסתמא פסול מנא ליה. כלומר היכי שמע ליה רבא ממתני' דגיטין דפסול דתיקשה ליה ורמינהי אהדדי:
מקרין. את התלמידין שמלמדין אותן לכתוב טופסי גיטין:
דלא איכתוב לשם כריתות כלל. אבל היכא דאיכתב לשם כריתות שיאה מזומן לו לכשיזדמן לו מגרש ששמו ושם אשתו שוין בו כשר:
ונמלך. שלא יגרשנה:
דילמא שאני התם. דלאו סתמא הוא אלא שלא לשמה ממש:
דאינתיק. משאר כל האנשים והנשים [לשם] גירושין של זה ושל זו:
אלא מהא. דעדיפא מקמייתא דהכא חד גברא הוא:
דאין ברירה. וגריעה מסתמא דשמא בשעה שנכתב לא היה בדעתו של בעל לזו ואינתק לשם האחרת:
הכותב טופסי גיטין. שיהו מזומנין לו טופס לשון טפוס מול"ל בלע"ז:
מקום הרי את כו'. דזהו עיקר גופו אלמא סתמא פסול ואף על גב דאיכתב לשם כריתות לכשיזדמן לו:

אתנו בית דין דלא לימא לשמו - דילמא אתי למימר שלא לשמו.
 ואי סלקא דעתך: סתמא - פסול,
 קיימי בית דין ומתני מילתא דמיפסיל ביה?!

וגבי גט דסתמא פסול - מנלן?

אילמא מהא דתנן: "היה עובר בשוק ושמע סופרים מקרין:
"איש פלוני גירש פלונית ממקום פלוני,"
ואמר: זה שמי וזה שם אשתי - פסול לגרש בו" (גיטין כד.).

דילמא: כדרב פפא,
 דאמר רב פפא:

הכא בסופרים העשויין להתלמד עסקינן,
 ולא איכתוב לשום כריתות כלל!

אלא מהא:

"יתר על כן, כתב לגרש את אשתו ונמלה,
מצאו כן עירו ואמר לו:

שמי נשמד ושם אשתי נשם אשתך - פסול לגרש בו" (גיטין כד.).

דילמא שאני התם, דאינתיק ליה לשם גירושין ההוא!

אלא מהא:

"יתר על כן, יש לו שתי נשים ששמותיהן שוות,
כתב לגרש את הגדולה - לא יגרש בו את הקטנה".

דילמא שאני התם, דאינתיק ליה לשם גירושין דהיא!

אלא מהא: **"יתר על כן, אמר לבלר: כתוב ולא יזה שארצה אגרש - פסול לגרש בו".**

דילמא שאני התם, דאין ברירה!

אלא מהא: **"הכותב טופסי גיטין צריך שיניח: מקום האיש,**
ומקום האשה,
ומקום העדים,
ומקום הזמן" (גיטין כו.).

ואמר רב יהודה אמר שמואל:

אף צריך שיניח מקום: **"הרי את מותרת לכל אדם".**

גא

3. ג, א

רש"י

תו רמי מילתא אחריתי. אדרבינא ורב פפא קאי דקאמר דרמי רבא אהדדי ושנינהו: **דרב יהודה אמר רב.** לקמן בפרק בית שמאי (דף מו:): **לשם חולין כשירה.** קס"ד סברא ידיה היא כדמפרש דמינה מחריב בה דבר שהווא מינו מועיל בו לעקור את שמו: **דלאו מינה.** כגון חולין שאינו מין קדשים לא מחריב בה ואין שמו נתפס על הזבח לעקור שמו ממנו: **פסול.** לגרש בו אשה אחרת: **ואפי' לשם עובדת כוכבים.** דהא שלא לשם האשה קתני דמשמע שלא לשם אשה זו אלא לשום אשה אחרת כל דהו ואע"ג דעובדת כוכבים לאו בת גירושין היא מהניא לפסול אלמא דלאו מינה [מחריב] בה: **דל עובדת כוכבים מיניה.** ואימא נמי דלאו מינה לא מחריב בה אפילו הכי פסול דהוה ליה סתמא דמיהו לאו לשם אשה זו נכתב: **דל חולין מינייהו.** כדסבירא לן דלא חייל ולא מחריב ביה דלא מיניה הוה הוה להו שחוטיין סתם ואמרן לעיל סתמא כשירה:

[אָמַר לִיה רַבִּינָא לְרַב פַּפָּא:
לֹא הוּיָת גַּבְוּ בְּאוֹרְתָא בְּתַחוּמָא בִּי חֲרָמָה,
דְּרַמֵי רַבָּא מִלִּי מַעֲלִייתָא אַהֲדָדִי וְשֵׁנִי לְהוּ].

תו רמי מילתא אחריתי,
מי אמר רב יהודה אמר רב: חטאת ששחטה לשם עולה - פסולה,
שחטה לשם חולין - כשירה?

אלמא: דמינה - מחריב בה,
דלאו מינה - לא מחריב בה.

ורמינהו:

**"כָּל הַגֵּט שֶׁנִּכְתַּב שְׁלֹא לְשֵׁם אִשָּׁה פְּסוּל,
וְאִפְּלוּ לְשֵׁם גּוֹיָה נִמְי פְּסוּל"** (גיטין כד.).

ושני: גט - דל גויה מינייה הוה ליה סתמא, וסתמא פסול.
קדשים - דל חולין מינייהו הוה ליה סתמא, וסתמא כשירים.

4. ג, א-ב

רָפ"י

תוכו. כל כלי חרס וגוי (ויקרא יא) ולא תוך תוכו כלי המונח בתנור ופיו למעלה מן פי התנור ואוכלין ומשקין בתוכו ושרץ בתנור אוכלין שבכלים טהורין והכי אמרינן בת"כ אבל אכל היה פיו בתוך התנור תוכו קרינן ביה:

ואפי' כלי שטף מציל. כלומר לא מיבעיא כלי חרס המונח בתנור דמציל על האוכלין שבתוכו דהא תוך תוכו הוא וכלי גופיה ליכא למימר דמיטמא באויר ויטמא אוכלין שבו דאין כלי חרס מיטמא מגבו אלא אפי' כלי שטף שמיטמא מגבו הכא טהור ומציל דאמר [בפי' קמא דפסחים] (דף כ:) אוכלין מיטמאים מאויר כלי חרס ואין כלי מיטמא מאויר כלי חרס ומדקתני כלי שטף מציל אלמא דלאו מיניה חייץ ביה [ומבטל את שם תוכו] הכא נמי ליחול שם חולין וליפסל:

ושני הכא עשו חולין אצל קדשים כו'. כלומר לעולם דלאו מיניה לאו מחריב ביה וכלי שטף אצל כלי חרס מיניה הוא דהא מנא והא מנא אבל חולין אצל קדשים הוי דלאו מיניה כמחיצה אצל תנור דאמרינן ביה לקמן דלא מהניא ביה להיות חציצה בין שרץ לאוכלין כדאמרן דלאו מיניה לא מחריב בה:

שחצו בנסרים. שעשה מחיצה באמצעו וחלקו עד למעלה מפיו הכל טמא אפילו אוכלין שבעבר השני של מחיצה:

כוורת שהיא פחותה. גרסינן בטהרות ולהכי נקט כוורת דלאו כלי הוא דאי הואי שלימה הוה מצלת על אוכלין שבתוכה כדאמרן אפי' כלי שטף מציל אבל השתא דלאו כלי הוא הויא כמחיצה בעלמא:

ופקוקה בקש. רבותא נקט דאע"ג דפקוקה פחיתה בקש לא הוי כלי ואפי' פיה למעלה מפי תנור לא מצלת על אוכלין שבתוכה:

ומשולשלת. תלויה:

אוכלין שבתוכה טמאים. והיינו דאמרן דלא מינה כגון מחיצה לא מחריב בה לבטל שם תוכו ממנו:

אם הציל. המחיצה במת החמור באהל המת שהמחיצה מפסקת וכלים שמעבר השני טהורין דכתבי (במדבר יט) כל אשר באהל יטמא והני לאו בההוא אהל נינהו:

שכן חולקין. דרך בני אדם לחלוק אוהלין במחיצה הלכך אהל אחרינא הוא:

תציל בכלי חרס. [בתמיה שאין חולקין כלי חרס] במחיצות הלכך תוכו קרינא ביה:

התינוח לרבנן. דאמרי מחיצה לא מצלא איתא לדרב דאמר דלאו מיניה לא מחריב ביה:

אלא לר' אליעזר מאי איכא למימר. לימא דרב תנאי היא:

ר' אליעזר קל וחומר קאמר. לעולם בעלמא ר' אליעזר כרב סבירא ליה כגון חולין וקדשים אבל לענין מחיצה מקל וחומר יליף כיון דבמת החמור מצלא קל וחומר לכלי חרס הקל ששרץ קל מן המת: הכי גרסינן אלא טעמא דרב כו' אלעזר ולא יחללו את קדשי הכי דריש ליה אין דבר אחר מחלל את קדשי בני ישראל וגזירת הכתוב היא: ופרכינן אלמא לר' אלעזר דבעית לאוקמה לדרב אליביה אתא קרא דלא יחללו ואפקיה מק"ו דהוה לן למידרש קדשים מחללין קדשים כו':

ה"נ ליתני תוכו. קרא יתירא דדרשינן לקמן תוכו ולא תוך תוכו (וקאמרת מקרא למידק למידרש תוכו ולא תוך תוכו) וקאמרת מסברא דלא ממעט אלא תוך כלי אחר אבל מחיצה דלאו בת מיניה לית ליה לאיחרוביה אי לאו משום קל וחומר ואמאי אמרת קל וחומר ליתני תוכו וליפקיה דמדמעט תוך תוכו מכלל דתוכו לעולם טמא דאי מחיצה (בעלמא) מצלא למה לי קרא למעוטי תוך תוכו השתא תוכו מציל תוך תוכו מבעיא והאי שבעבר המחיצה תוכו הוא לרב דהאמרת דלאו מיניה לא מחריב ביה:

אמר לך ר' אלעזר האי תוכו דאתי למעוטי תוך תוכו ובעית למידק מיניה מחיצה לא מצלא:

מיבעי ליה לאוכלין שגיבלן. וחייבן בטיט סביב שאין השרץ יכול ליגע בהן והכניסין לאויר התנור והני הוא דאיתרבו לטומאה מדרשא דלא תוך תוכו הוא כדקאמרת תוך תוכו הוא דמציל אבל הקפת טיט לא מיחרבא ביה לבטולי שם תוכו דלאו מיניה כה"ג לא מחריב ביה דסייד אמניא הואיל ואי"א להם ליטמא במגע שרץ לא נטמאו נמי מתורת אויר כלי חרס קמ"ל מיעוטא דלא תוך תוכו הוא (דאמר) דלא מטמא אבל הני מיטמו ומיהו מחיצה אע"ג דלאו מיניה הוא אתא ק"ו ורבייה לאיחרובי ביה:

ורבנן הני. אוכלין לא צריכי קרא הך וי"ו יתירא דדריש לקמן למעוטי תוך תוכו ואיתרבו הנך [דלאו] מיניה נינהו לא איצטרך קרא לרבייהו דהני מתוך נפקי דהא בתוך נינהו ומהיכא יתני לך לטהרינהו והא דקאמר הואיל ובנגיעה לא מטמאו לאו איריא היא לטהרינהו מדין אויר:

ורמא מילתא אחריתי:

מי אמר רב יהודה אמר רב: חטאת ששחטה לשם עולה - פסולה, שחטה לשם חולין - כשירה.

אלמא: דמינה - מחריב בה, דלאו מינה - לא מחריב בה.

והתניא: (ויקרא יא, לג),

"תוכו" 2 - ולא תוך תוכו,

ואפילו כלי שטף מציל!"

ושני: עשו חולין אצל קדשים כמחיצה אצל תנור,

מה מחיצה אצל תנור - לא מהניא לה כלל אף חולין אצל קדשים - לא מהניא ליה כלל.

דתנן:

"תנור שחצו בנסרים או ביריעות ונמצא שרץ במקום אחד - הכל טמא כוורת שהיא פחותה פקוקה בקש, ומשולשלת לאויר התנור, שרץ בתוכה התנור טמא, שרץ בתנור אוכלין שבתוכה טמאין, ורבי אליעזר מטהר.

אמר רבי אליעזר:

קל וחומר, אם הציל במת חמור - לא תציל בכלי חרס הקל!

אמרו לו:

לא, אם הציל במת חמור, שכן חלוקה באוהלין - תציל בכלי חרש הקל, שאין חלוקין באוהלין?" (כלים ח, א).

ג,ב

התינוח לרבנן,

לרבי אליעזר - מאי איכא למימר!

רבי אליעזר קל וחומר קאמר.

אי הכי,

התם נמי לימא קל וחומר: קדשים מחללין קדשים, חולין לא כל שכן!?

אלא טעמא דרב רבי אלעזר,

דאמר רבי אלעזר:

מאי טעמא דרב?

"ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה" (ויקרא כב, טו) - קדשים מחללין קדשים, ואין חולין מחללין קדשים.

אלמא: אתא קרא אפקיה מקל וחומר.

הכא נמי ליתי "תוכו" לפקיה מקל וחומר!

האי "תוכו" מיבעי ליה, לאוכלין שגיבלן בטיט, והכניסן לאויר תנור, סלקא דעתך אמינא: הואיל ובנגיעה לא מטמא באויר נמי לא מטמו, קא משמע לן.

ורבנן?

הנך לא צריכי קרא.

² וְכַל מְלִי חֲרָשׁ אֲשֶׁר יַעַל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא וְאִתּוֹ תִּשְׁבְּרוּ

5. ג, ב

רָשִׁי

שינוי קודש. חטאת לשם עולה:
שינוי בעלים. חטאת ראובן
 ששחט לשם שמעון להתכפר בה
 שמעון דקיי"ל [לקמן] דפסולה
 דכתיב לכפר עליו ולא על חברו:
חטאת ששחטה לשם חטאת.
 חטאת חלב ששחטה לשם חטאת
 דם והא מילתא לקמן בפירקין
 (דף יז. א):

והאמר רב. בשינוי בעלים חטאת
 ראובן ששחטה להתכפר בה
 שמעון אם שמעון מחוייב חטאת
 (הוה) פסולה אבל אם מחוייב
 עולה ולא חטאת כשרה אלמא
 לאו מיניה לאו מחריב ביה:
התם. שינוי קודש נפקא לן
 [לפסולא מושחט] אותה לחטאת
 שתהא שחיטה לשם חטאת וכאן
 הרי חטאת לשם חטאת נשחטה:
הכא. בשינוי בעלים פסולה
 נפקא לן מעליו ולא על חברו
 והילכך חברו דומיא דידיה דבר
 מיניה הוא דמחריב ביה לבטולי
 שמיה:

רב יוסף בר אמי רמי שינוי קודש אשינוי בעלים ומשני.

מי אמר רב: חטאת ששחטה לשם חטאת - כשירה,
 לשם עולה - פסולה.

אלמא דלאו מינה - מחריב בה,
 מינה - לא מחריב בה.

והאמר רב:

חטאת ששחטה על מי שמחוייב חטאת - פסולה,
 על מי שמחוייב עולה - כשירה,
 אלמא: דבר מינה מחריב בה,
 דלאו מינה - לא מחריב בה!

ומשני:

התם **"ושחט אתה לחטאת"**³ (ויקרא ד, לג) אמר רחמנא,
 והרי חטאת לשם חטאת נשחטה.
 הכא **"וכפר עליו"**⁴ (ויקרא ד, כו) כתיב,
"עליו" - ולא על חברו,
"חבירו" דומיא דידיה, שמחוייב פפרה כמותה.

³ וסמך את ידו על ראש החטאת ושחט אתה לחטאת במקום אשר ישחט את העלה
⁴ ואת כל חלבו יקטיר המזבחה כחלב זבח השלמים וכפר עליו הנהו מחטאתו ונסלח לו

6. ג, ב

רש"י

ארבעה תוכו כתיבי. כיצד תוכו תרי זימני ודרוש תוך ודרוש תוכו דהוה מצי למיכתב אל תוך וכתוב תוכו למיעוטא וכן בחבירו:
חד לגופיה. שיטמא [אוכלין] מאוירן:
וחד לגי'ש. שיטמא שרץ את הכלי ואע"פ שלא נגע בו כדיליף ליה בהכל שוחטין (חולין דף כד:). נאמר תוכו ליטמא ונאמר תוכו לטמא:
ולא תוכו של אחר. למעוטי כלי שטף מטומאת אויר אא"כ נגע:
וחד תוכו ולא תוך תוכו. כדפרישית לעיל וע"כ עיקר קרא לכלי שטף אתא דאי למעוטי כלי חרס שבתוך התנור ופיו למעלה מפי התנור שיציל על האוכלין שבתוכו למה לי וי"ו יתירא למעוטי לכתוב כל אשר [בתוך] יטמא ומהיכא תיתי לטמויי אוכלים שבפנימי הא לאו תוכו נינהו אלא ללמד על כלי שטף שאף הוא יציל דלא תימא דלאו מיניה לאו מחריב ביה הילכך גזירת הכתוב היא:

רב חביבא רמי שינוי בעלים א"תוך תוכו", ומשני.

ומי אמר רב: חטאת ששחטה על מי שמוחוייב חטאת פסולה, על מי שמוחוייב עולה - כשיירה; אלקמא מינה - מחריב בה, לאו מינה - לא מחריב בה.

והתניא:

"תוכו"⁵ (ויקרא יא, לג) - ולא תוך תוכו,

אפילו בלי שטף - מציל!"

ומשני: ארבעה "תוכו" כתיבי.

תוך "תוכו", תוך "תוכו": חד - לגופיה,

וחד - לגזירה שנה,

חד - תוכו של זה ולא תוכו של אחר.

איך - תוכו ולא תוך תוכו, ואפילו כלי שטף מציל.

⁵ וכל כלי חרש אשר יפל מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא ואתו תשבירו

ד. ז. א

רָט"י

ומנולן דבְּעִינן זְבִיחָה לְשֵׁמָה. לכתחילה דאי ממוצא שפתיך לא מיפּרשי ביה עבודות: ממנאי דלענין שחיטה קרוי זבח [דלמא] היינו שמייהו. זבח שלמים ולא נאמר זבח משום שחיטה: מה לזביחה שכן פוסלת שלא לשם אוכלין בפסח. שאם שחטו שלא לאוכלין כגון לחולה ולזקן שאין יכולין לאכול כזית פסול ואפילו הן בעליו דכתיב איש לפי אכלו אכילה בכזית ושאר עבודות לא פסלי שלא לאוכלין דכתיב תכוסו ותניא (פסחים דף סא.) רבי אומר לשון סורסי הוא זה כאדם האומר לחבירו כוס לי טלה זה והכי אמרינן בפסחים (דף עח:) דאין (מחשבה) אוכלין בזריקה: המקריב. קבלה הוא דתניא והקריבו זה קבלת הדם: שכן פסולה בזר. לאפוקי שחיטה שכשירה בזר כדלקמן בפרק שלישי (דף לב.) שחיטה וקבלה טעונות צפון בפי איזהו מקומן (לקמן דף מט.) יליף להו מקראי: וישנן בחטאות הפנימיות. אבל זריקה מזבח החיצון לית בהו: זריקה זר חייב עליה מיתה. אבל שחיטה כשרה בזר וקבלה והולכה אע"פ שפסולה בזר אין חייב עליה מיתה כדאמרין בסדר יומא (דף כד.) ארבעה עבודות זר חייב עליהם מיתה זריקה והקטרה וניסוך המים והיין דכתיב גבי והזר הקרב יומת ועבדתם עבודת מתנה ודרשינן עבודת מתנה ולא עבודת סילוק ועבדתם עבודה תמה ולא עבודה שיש אחריה עבודה והני כוליהו יש אחריהם עבודה: מכולהו. במה הצד השוה שבהן שחן עבודה וצריכה לשמה אף אני אביא הולכה: הולכה אפשר לבטלה. שאם רצה שוחט בצד המזבח וזורק כדתניא במתניתין (לקמן דף יג.): והקריבו זו קבלת הדם. ושחט את בן הבקר והקריבו בני אהרן הכהנים זו קבלה דהא בתר שחיטה כתיב ולא אפשר לאוקומיה בהולכה ואף על גב דלשון הולכה הוא כדחזינן בהולכת אברים דכתיב ביה הקרבה ולשון הולכה היא: ה"ג ואפקיה רחמנא קבלה בלשון הולכה למימרא דהולכה לא תפקה מכלל קבלה:

["כָּל הַזְבָּחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שְׁלֵא לְשֵׁמֶן - כְּשָׂרִים, אֲלָא שְׁלֵא עֲלוּ לְבַעֲלִים לְשֵׁם חֻבָּה"].

דא

מְנַלְו דְּבַעֲיָנוּ זְבִיחָה לְשֵׁמָה?

אָמַר קָרָא: "וְאִם זֶבַח שְׁלָמִים קָרְבָּנוֹ"⁶ (ויקרא ג, א) - שְׁתֵּהָא זְבִיחָה לְשֵׁם שְׁלָמִים.

וְדִלְמָא הֵינּוּ שְׁמִייהוּ!

מִדְּכַתִּיב: "הַמְקָרִיב אֶת דָּם הַשְּׁלָמִים"⁷ (ויקרא ז, לג),

"הַזּוֹרֵק אֶת דָּם הַשְּׁלָמִים"⁸ (ויקרא ז, יד),

וְלֹא כְּתִיב "זֶבַח",

וְהָא כְּתִיב "זֶבַח ... - שְׁמַע מִיָּנֵה: שְׁתֵּהָא זְבִיחָה לְשֵׁם שְׁלָמִים.

אֲשַׁפְּחוּן זְבִיחָה, שְׁאָר עֲבוֹדוֹת - מְנַלְו?

וְכִי תִימָא: לִילֵף מִזְבִּיחָה - מַה לְזְבִיחָה שְׁכֵן נִפְסָלָה שְׁלֵא לְשֵׁם אוֹכְלִין בְּפֶסַח!

אֲלָא אָמַר קָרָא: "הַמְקָרִיב אֶת דָּם הַשְּׁלָמִים" (ויקרא ז, לג) - שְׁתֵּהָא קְבֵלָה לְשֵׁם שְׁלָמִים.

וְלִכְתּוּב רַחֲמֵנָא בְּקַבְּלָה, וְלִילֵף שְׁחִיטָה מִיָּנֵה!

מִשּׁוּם דְּאִיכָא לְמִיפְרָד,

מַה לְקַבְּלָה שְׁכֵן פְּסוּלָה בְּזֶר וְאִשָּׁה.

אֲשַׁפְּחוּן שְׁחִיטָה וְקַבְּלָה, זְרִיקָה - מְנַלְו?

וְכִי תִימָא: לִילֵף מִהֵנִי - מַה לְהֵנִי שְׁכֵן טְעוּנוֹת צְפוּן, וַיִּשְׁנֵן בְּחַטָּאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת!

אֲלָא אָמַר קָרָא: "הַזּוֹרֵק אֶת דָּם הַשְּׁלָמִים" (ויקרא ז, יד) - שְׁתֵּהָא זְרִיקָה לְשֵׁם שְׁלָמִים.

וְלִכְתּוּב רַחֲמֵנָא בְּזְרִיקָה, וְלִילֵף מִיָּנֵה!

מִשּׁוּם דְּאִיכָא לְמִיפְרָד: מַה לְזְרִיקָה שְׁכֵן חַיִּיב עֲלֵיהָ זֶר מִיָּתֵה.

אֲשַׁפְּחוּן פּוּלְהוּ, הוֹלְכָה - מְנַלְו?

וְכִי תִימָא: לִילֵף מְכוּלְהוּ - מַה לְכוּלְהוּ, שְׁכֵן עֲבוּדָה שְׁאֵי אֲפִשֵׁר לְבַטְלָה, תֹּאמַר בְּהוֹלְכָה שְׁאֲפִשֵׁר לְבַטְלָה!

אֲלָא אָמַר קָרָא: "וְהִקְרִיבוּ... אֶת הַכֹּל... הַמִּזְבֵּחַ"⁹ (ויקרא א, יג),

וְאָמַר מֶר: זֶה הוֹלְכַת אַבְרִים לְכַבֵּשׁ,

וְתִנְיָא:

"וְהִקְרִיבוּ"¹⁰ (ויקרא א, ה) - זֶה קְבֵלַת הַדָּם,

וְאִפִּיק רַחֲמֵנָא בְּלִשׁוֹן הוֹלְכָה,

לְמִימְרָא: ד' הוֹלְכָה' לֹא תִפְקֵה מִכָּלל קְבֵלָה.

⁶ וְאִם זֶבַח שְׁלָמִים קָרְבָּנוֹ אִם מִן הַבָּקָר הוּא מְקָרִיב אִם זֶר אִם נִקְבָּה תַּמִּים יִקְרִיבוּ לִפְנֵי ה'

⁷ הַמְקָרִיב אֶת דָּם הַשְּׁלָמִים וְאֵת הַחֶלֶב מִבְּנֵי אֶהֱרֹן לֹא תִהְיֶה שׁוֹק הִימּוֹן לְמִנֵּה

⁸ וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶחָד מִכָּל קָרְבָּן תְּרוּמָה לַה' לְכַהֵן הַזֹּרֵק אֶת דָּם הַשְּׁלָמִים לֹא יִהְיֶה

⁹ וְהִקְרִיב וְהִקְרִיעִים יִרְחֹץ בְּמִים וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל וְהִקְטִיד הַמִּזְבֵּחַ עֲלֵהּ הוּא אִשָּׁה רִיחַ נִיחַח לַה'

¹⁰ וְשִׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי ה' וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד

8. ד, א-ב

רפ"י

שינוי בעלים מנלן. שצריך לשוחטו על מנת שיתכפרו בו בעליו לא שיתכפר בו אחר דקתני לקמן (דף מו): לשם ששה דברים הזבח נזבח לשם זובח מנלן דבעינן לשם זובח:
זבח תודת שלמיו. שתהא זביחתו לשם תודה:
כשרה. ועלו לשם חובה:
פסולה. כלומר לא עלו לשם חובה:
תודה קרויה שלמים. כדכתיב תודת שלמיו כמו חטאת הקהל (ויקרא ד) תורת משה עבדי (מלאכי ג):
אנן מזבח תודה קאמרי. דרשא דידן ואבא חנן מתודת שלמיו:
חטאת ואשם מנין. בתי"כ קתני לה גבי האי קרא ובשר זבח תודת שלמיו ביום קרבנו יאכל למדנו לתודה שנאכלת ליום ולילה:
חטאת ואשם מנין. ת"ל זבח: **א"כ**. דלהך דרשא לחודיה אתא לרבות חטאת ואשם שתהא אכילתו ליום ולילה לכתוב לזבח לבסוף לגבי אכילה:
לא חלקת. דהא כולהו איתרבו לעיל:
שכן פסולו בגופו. לקמן מפרש לה ואזיל:
וישנו בד' עבודות. שאם שחט שלא לשמו או קיבל והלך וזרק שלא לשמו אע"פ שלא חישב אלא על השחיטה שלא לשמו פסול כדריבין להו לעיל אבל שינוי בעלים לא שייך אלא בזריקה דהא דריבין שחיטה לפסול בשינוי בעלים אינו אלא כגון ששחט על מנת לזרוק להתכפר בו אחר אבל שחט שלא לשם בעליו ולא הזכיר על מנת לזרוק אין זו מחשבה דשנוי בעלים לא שייך בקרבן אלא להתכפר בו וכפרה בזריקה היא והכי אמרי' לקמן בפרקין (דף י). שאם אמר הריני שוחט לשם פלוני כשר שחטו על מנת לזרוק לשם פלוני פסול וכן לענין קבלה והולכה לא שייך שינוי בעלים אא"כ חישב לקבל על מנת לזרוק לשם אחר:
וישנו לאחר מיתה. המפריש קרבנו ומת והיורש מקריבו שייך בו שינוי קדש אבל לא שינוי בעלים שהרי מתו בעליו:
וישנו בצבור. אבל שנוי בעלים לא שייך בקרבן צבור שהרי הכל בעליו:
ואע"ג דתרתני לאו דוקא תרתני דוקא. אע"ג דמותבין ארבעה פרכי איכא תרתני שאינן עיקר כדמפרש ואזיל:
תרתני מיהא דוקא. והשתא מפרש אמאי תרתני לאו דוקא:

ואשפחון 'שינוי קודש',
 'שינוי בעלים' - מנלן?

אמר רב פנחס בריה דרב אמאי:

אמר קרא: **"ובשר זבח תודת שלמיו"**¹¹ (ויקרא ז, טו) - שתהא זביחה לשם תודה. אם אינו ענין לשינוי קודש, דנפקא לן מהתם, תנהו ענין לשינוי בעלים.

והאי להכי הוא דאתא!?

הא מיבעי ליה לכדתנאי:

"ובשר זבח תודת שלמיו" (ויקרא ז, טו) -

אבא חנין אומר משום רבי אליעזר:

בא ללמד תודה ששחטה לשם שלמים - בשרה,

שלמים ששחטו לשם תודה - פסולה.

מה הפרש בין זה לזה?

תודה - קרויה שלמים,

ואין שלמים קרויה תודה!

אנן מ"זבח" קאמרינן.

ואפתי מיבעי ליה:

"חטאת ואשם מנין?

תלמוד לומר: "זבח"!"

אם כן,

נכתוב קרא: "ובשר תודת שלמיו זבח", מאי **"זבח"?**

שמע מינה: תרתני.

אשפחון זביחה, שאר עבודות - מנלן?

וכי תימא לילך מזביחה,

מה לזביחה שכן פוסל שלא לשם אוכלין בפסח!

נאמרה זביחה בשינוי קודש,

ונאמרה זביחה בשינוי בעלים,

מה זביחה האמורה בשינוי קודש - לא חלקת בין זביחה לשאר עבודות,

אף זביחה האמורה בשינוי בעלים - לא תחלק בהן בין זביחה לשאר עבודות.

איכא למיפרך:

מה לשינוי קודש שכן: פסולה בגופה,

וישנו בארבע עבודות,

וישנו לאחר מיתה.

וישנו בצייבור כביתיד!

ואף על גב דתרתני לאו דוקא,

תרתני - מיהא דוקא.

דב

מאי שנא שינוי בעלים דלא הוי פסולו בגופו?

מחשבה בעלמא.

שינוי קודש נמי מחשבה בעלמא הוא!

¹¹ ובשר זבח תודת שלמיו ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בקר

רש"י

ולרב פנחס כו'. ולקמן בשילהי שמעתין אזלה לה הך פירכא דלאחר מיתה:
לכפר עליו. היינו זריקה אלמא זריקה לשם בעלים בעיא:
את שעליו. כגון נדר דאמר הרי עלי עולה חייב באחריותו אם הפרש בהמה לנדרו אם מתה או נגנבה דהכי משמע אותו שעליו יקריב אותו ונרצה לו ועד שיקריבנו לא נרצה ולא נפטר:
את שאינו עליו. כגון דאמר הרי זו עולה:

מונרצה לו לכפר קאמר. דהכי משמע לו לכפר ולא לחבירו:
שכן עבודה שחייבין עליה בחוץ. דכתיב (ויקרא יז) אשר ישחט מחוץ למחנה וזורק נמי מרבינן ליה לקמן בפי השוחט (דף קז.) דם שפך לרבות הזורק תאמר בקבלה והולכה שאין חייבין עליה בחוץ דתנן בפי בתרא (שם קיב:) והיוצק והבולל כו' והמקבל דמים בחוץ פטור:
יעשה כלל. שיהו כל עשיותיו לשם שלמים:
זבח פרט. שחטיטה הוא דבעי לשמה:

אי כתיב יעשה שלמים זבח כדקאמרת. דמשמע כלל שיהו עשיתו שלמים:

השתא דכתיב יעשה זבח שלמים. לא גמר הכלל את דבריו ולא נשלם להשמיענו על מה הוזכרו כאן העשיות עד שבה זבח והפסיק את הדבר:
כלל שאינו מלא. ולא נתמלא דבריו להשלים מלא פרדאשביי"ן בלע"ז:
לה'. יעשה זבח שלמים לה':
עשייתו. עבודות המיוחדות שחטיטה וזריקה קבלה והולכה:
שפיכת שירים. שנשפכין שירי הדם ליסוד [אחר] שנתן ארבע מתנות ואינן מעכבין כפרה:

אלא: כיון דאחשבה פסלה, הכא נמי, כיון דאחשבה פסלה!

ולרב פנחס בריה דרב מרי דאמר: יש שינוי בעלים לאחר מיתה. תרתיה מיהא איכא למיפרך!

אלא אמר רב אשי:

אמר קרא: **"ונרצה לו לכפר עליו"**¹² (ויקרא א, ד), - ולא על חבירו.

והאי להכי הוא דאתא??

האי מיבעי ליה לכדתניא:

"ונרצה לו לכפר עליו" (ויקרא א, ד),

רבי שמעון אומר:

את שעליו - חייב באחריותו,

ואת שאינו עליו - אינו חייב באחריותו."

ואמר רב יצחק בר אבדימי:

מאי טעמא?

כיון דאמר "עליו" כמאן דטעון ליה אכתפיה דמי!

רב אשי מ"ונרצה לו לכפר" קאמר.

אשפחון זביחה וזריקה, קבלה - מנלן?

וכי תימא: לילף מזביחה וזריקה - מה לזביחה וזריקה שכן עבודה שחייבין עליה בחוץ!

אלא אמר רב אשי:

אתיא מאיל גזיר,

דכתיב: **"ואת האיל יעשה זבח שלמים"**¹³ (במדבר ו, יז) - שתהא עשייתו לשם שלמים. ואם אינו ענין לשינוי קודש, דנפקא ליה מהתם, תגהו ענין לשינוי בעלים.

אמר ליה רב אחא בר אבא לרבא:

אימא: **"יעשה" - כלל,**

"זבח" - פרט,

כלל ופרט - אין בכלל אלא מה שבפרט,

זביחה - אין,

מידאי אחרינא - לא!

אי כתיב: **"יעשה שלמים זבח" - כדקאמרת,**

השתא דכתיב: **"יעשה זבח שלמים" - הוה ליה כלל שאינו מלא,** וכל כלל שאינו מלא - אין דנין אותו בכלל ופרט.

רבינא אמר:

לעולם דנין,

ו"לה" - חזר וכלל.

אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא:

והא לא דמי כלל קמא לכללא בתרא,

כללא קמא מרבה עשיות ותו לא,

כללא בתרא כל לה', ואפילו שפיכת שירים והקטרת אימורין!

¹² וסמך ידו על ראש העלה ונרצה לו לכפר עליו

¹³ ואת האיל יעשה זבח שלמים לה' על סל המזעות ויעשה מהן את מנחתו ואת נסמו

הא תנא דבי רבי ישמעאל בכללי ופרטי דריש כי האי גוונא:

כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא בעין הפרט -
מה הפרט מפורש עבודה ובעיני לשמן - אף כל עבודה, ובעיני לשמן.

אי, מה הפרט מפורש עבודה וחיובין עליה בחוץ,
אף כל עבודה וחיובין עליה בחוץ,
שחיטה וזריקה - אין,
קבלה והולכה - לא!

אי נמי,

מה הפרט מפורש דבר הטעון צפון,
וישנו בחטאות הפנימיות,
אף כל הטעון צפון וישנו בחטאות הפנימיות.

שחיטה וקבלה - אין,
זריקה - לא!

איכא למימר הכי ואיכא למימר הכי,
שקולין הן ויבאו שניהן.

לישנא אחרנא:

וחדא חדא תיקו במילתא.

איבעית אימא:

זריקה - מדרב אשי נפקא.

אשכחן איל נזיר, שאר שלמים - מנלן?

וכי תימא: גילף מאיל נזיר - מה לאיל נזיר שכן יש עמהן דמים אחרים!

אם כן, נכתוב "שלמיו"¹⁴, מאי "שלמים"?

לרבות כל שלמים.

אשכחן שלמים, שאר כל קדשים - מנלן?

וכי תימא: גילף משלמים - מה לשלמים, שכן טעונין: סמיכה,
ונסקים,

ותנופת חזה ושוק!

אלא, אמר קרא: "זאת התורה לעלה ולמנחה ולחטאת ולאשם ולמלוואים ולזבח השלמים" (ויקרא ז, לז),
הקישן הכתוב לשלמים,

מה שלמים - בין שינוי קודש, בין שינוי בעלים, בעינין לשמה,
אף כל - בין שינוי קודש, בין שינוי בעלים, בעינין לשמה.

ר"י

הא תנא דבי רבי ישמעאל כו'.
בשילהי אלו טריפות (חולין דף
סו.) גבי פרשת חגבים:

איכא למימר הכי. עבודה
וחיובין עליה בחוץ ואתיא לה
זריקה:

ואיכא למימר הכי. עבודה
שטעונה צפון ואתיא לה קבלה:
שקולין הן. המדות שוות והי
מינייהו מפקת אי דרשת הא אנא
דרישנא לאידך הלכך יבאו
שניהם והולכה על כרחך לא
תפקה מכלל קבלה:

מדרב אשי. מונרצה לו לכפר
וכלל ופרט לאיתויי קבלה דאי
לזריקה לא איצטריך:

שכן יש עמו דמים אחרים.
שבאין עמו חטאת ועולה:

אשכחן שלמים. בין בשינוי
קודש בין בשינוי בעלים:

שכן טעונין כו'. ושאר זבחים יש
מהן שאין טעונים סמיכה ולא
נסכים כגון בכור ומעשר ופסח
ויש מהן שאין טעונים נסכים כגון
חטאת ואשם ובכולן אין אחד
שיהא טעון חזה ושוק:

¹⁴ תוקן על פי כתב"י ומסורת הש"ס.

9. ד, ב

רש"י

ליפסלו. שהרי לא נעשו כהלכתן ואין זריקתן מתרת בשרן לאכילה:
ואיצטריך. למיכתב זאת התורה למיגמר משלמים ולא תימא ממוצא שפתיך נפקא דלכתחילה בעינן לשמה:
לא ידעינן במאי. קאמר רחמנא מוצא שפתיך תשמור דהא לא כתיב בהדי' בהאי קרא עבודות לשמן ודלמא לאו בלשמן משתעי קרא כתב רחמנא זאת התורה למילף משלמים דמפרשה בהו לשמן:

[כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן - כשרים, אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה"]

אימא: היכא דשחיט להו שלא לשמה ליפסלו!

אמר קרא: "מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת"¹⁵ (דברים כג, כד).

האי נדבה?! נדר הוא!

אלא, אם כמה שנדרת עשית - יהא נדר, ואם לאו - יהא נדבה.

ואיצטריך "מוצא שפתיך", ואיצטריך "זאת התורה", דאי כתב רחמנא "מוצא"¹⁶ אלא ידע במאי כתב רחמנא: "זאת התורה". ואי כתב רחמנא: "זאת התורה", הוה אמינא ליפסלו, כתב רחמנא: "מוצא שפתיך".

הא,

¹⁵ מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת לה' אלקיך נדבה אשר דברת בפיהך

¹⁶ בדפוס וילנא: (הוה אמינא)

10. ה, א-ב

רש"י

הכי גרסי' רמי ריש לקיש על מעוהי. שוכב על בטנו פניו (על כלפי קרקע):
למה הן באין. ואכתי לא קמא ליה טעמא דמתני' דיילפינן ממוצא שפתיך:

ואין מרצין. שאין כפרה למתים ואף אתה אל תתמה על אלו:
האשה. יולדת:

לא יביאו יורשין חטאתה. דהויא לה חטאת שמתו בעליה והלכתא גמירי לה דלמיתה אזלה:

מודינא לך בעולה. שאם שחטה שלא לשמן שתתקרב אע"פ שאינה מרצה הואיל ומצינו שבאה לאחר מיתה ואינה מרצה וה"ה לשלמים ושאר קרבנות חוץ מחטאת ואשם מיהו דלא אתי לאחר מיתה דקי"ל (תמורה דף יח.) דכל שבחטאת מתה באשם רועה מנא לן דקרב שלא לשמן הואיל ואינו מרצה דלא אפיק תנא דמתני' אלא פסח וחטאת:

מחלוקתך. וסייעתך דאיכא רבי אליעזר דקאי כוותך:

משנה שלימה. סתם מתני' דלא פסל אלא חטאת:

פתחא לנפשי. מנלן דקרבי:
יתב רבי זירא וכו'. וקמתמה אפירוקיה דר"ל:

וקשיא ליה לריש לקיש אשם. אמאי קרב שלא לשמו שלא לרצות הא לא אתי לאחר מיתה: ונסיב תלמודא. כלומר נסיב קרא לתלמודא דמילתיה:

אימא הבא בנדר ונדבה. כדמשמע קרא ליתו ולא לירצו כו':

ריש לקיש מהכא פתח. לה (מהכא) לא נפקא ליה ממוצא שפתיך דליקרב אלא דלא לירצי והקרבנו מהאי קרא יליף ושחט אותה לחטאת אותה מיעוטא הוא אותה הוא דבעינן לשמה ואי לא פסולה כדילפינן לקמן הא שאר קדשים כו':
ארצויי נמי לירצו. כיון דנפקא לן הקרבתי מאותה:

["כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן - כשרים, אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה"].

רמי ריש לקיש על מעוהי בי מדרשא, ומקושי:
אם כשרים הם - ירצו,
ואם אין מרצין - למה באין?

אמר לו רבי אלעזר¹⁷:

מצינו בבאין לאחר מיתה,
שהו כשרין ואין מרצין.

דתנן:

"האשה שהביאה חטאתה ומתה - יביאו יורשין עולתה,
עולתה ומתה - לא יביאו יורשין חטאתה" (קיינים ב, ה).

אמר ליה:

מודינא לך בעולה,
דאתיא לאחר מיתה,
אשם דלא אתי לאחר מיתה - מנלן?

אמר ליה:

הרי מחלוקתך בצידו:
"דבי אליעזר אומר: אף האשם!"

אמר: זהו שאומרין עליו אדם גדול הוא!?
קאמינא אנא משנה שלימה, ואת אמרת לי רבי אליעזר!

אלא אמר ריש לקיש:

אפתח אנא פתחא לנפשי,

"מוצא שפתיך"¹⁸ (דברים כג, כד),

האי נדבה!? נדר הוא! כו' בדלעיל.

יתב רבי זירא ורבי יצחק בר אבא ויתב אביי גביהו,
ויתבי וקאמרי: קושיא ליה לריש לקיש אשם דלא אתי לאחר מיתה,
ונסיב לה תלמודא: "מוצא שפתיך"!?
אימא: הבא בנדר ובנדבה, ליתתי ולא לירצי,
אשם לא ליתתי כלל!

אמר להו אביי:

ריש לקיש, מהכא פתח: "ושחט אותה לחטאת"¹⁹ (ויקרא ד, לג),

"אותה" - לשמה כשרה,

שלא לשמה - פסולה.

הא שאר קדשים שלא לשמן - כשרין.

יכול ירצו?

תלמוד לומר: "מוצא שפתיך".

ואימא: הבא בנדר ונדבה ליתתי ולא לירצי,

אשם - ארצויי נמי לירצי!

אמר אביי:

אשם דמירצי לא מצית אמרת,

¹⁷ תוקן על פי מסורת הש"ס. והכוונה היא לרבי אלעזר בן פדת

¹⁸ מוצא שפתיך תשמו ועשית כאשר נדרת לה' אלקיך נדבה אשר דברת בפיו

¹⁹ וסמך את ידו על ראש החטאת ושחט אותה לחטאת במקום אשר ישחט את העלה

רַש"י

אינה מרצה. כדאמר אם לאו יהא נדבה:
אשם שמכפר. על לאוין האמורים בשבועת הפקדון והקדש ושפחה חרופה:
שכן טעונים נסכים. ולא גרס סמיכה דאשם נמי טעון סמיכה:
שלמים ישנו בצבור. כבשי עצרת:
הקיש הכתוב. אשם לשלמים ואין משיבין על ההיקש:
אקיש לחטאת. דפסול: קשיא ליה לריש לקיש אשם משום דלא אתי לאחר מיתה לימא ליה ר' אליעזר אשם נמי אתי לאחר מיתה. שאשם שמתו בעליו רועה ודמיו נופלין לקיץ המזבח:

קל וחומר מעולה,
 ומה עולה שאינה מכפרת אינה מרצה,
 אשם, שמכפר אינו דין שאינו מרצה!?

מה לעולה שכן כליל!

שלמים יוכיחו.

מה לשלמים שכן טעונין: נסכין,
 ותנופת חזה ושוק!

עולה תוכיח.

וחזר הדין,
 לא ראי זה כראי זה, ולא ראי זה כראי זה,
 הצד השונה שבהן: שהן קדשים,
 ושחטן שלא לשמן - כשירין,
 ואין מרצין,
 אף אני אביא אשם שהוא קודש,
 ושחטו שלא לשמו - כשר,
 ואינו מרצה.

מה להצד השונה שבהן, שכן ישנו בצבור!

תודה תוכיח.

ה,ב מה לתודה שכן טעונה לחם!

עולה ושלמים יוכיחו.

וחזר הדין,
 לא ראי זה כראי זה, ולא ראי זה כראי זה,
 הצד השונה שבהן: שהן קדשים,
 ושחטן שלא לשמן - כשר,
 ואינו מרצה.
 אף אני אביא: אשם שהוא קדש ושחטו שלא לשמו - כשר,
 ואינו מרצה.

מה להצד השונה שבהן: שהן באין בנדר ובנדבה!

אלא אמר רבא:

"זאת התודה"²⁰ (ויקרא ז, לו), הקישו הכתוב לשלמים:
 מה שלמים שהן קדשים ושחטן שלא לשמן - כשרים,
 ואין מרצין,
 אף אני אביא אשם שהוא קודש.

מאי חזית דאקשת לשלמים? אקיש לחטאת!

הא מיעט רחמנא **"אותה"**²¹ (ויקרא ד, לג).

²⁰ זאת התודה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלוואים ולזבח השלמים
²¹ וסמך את ידו על ראש החטאת ושחט אתה לחטאת במקום אשר ישחט את העלה

11. ה, ב - ו, א

רס"י

למותרו. שדמיו נופלין לנדבה כדפרישית:
חטאת נמי. מותרו נדבה הוא כגון הפריש שתי חטאות לאחריות מתכפר באחת מהן והשניה תרעה (יומא סה.) וההיא קריבה לאחר מיתת בעלים שהרי נתכפר בחבירתה בחייו ואין זו חטאת שמתו בעליה אלמא אתיא חטאת לאחר מיתה ואפי' הכי פסולה שלא לשמה ואשם נמי ליפסול:
מיעט רחמנא הוא. בשעיר נשיא כתיב בשחיטתו (ויקרא ד) ושחט אותו במקום אשר ישחט את העולה לפני ה' חטאת הוא שישחטנו לשם חטאת ואם לאו פסול דהוא משמע בהוייתו יהא אם בהוייתו יהא כשר ואם לאו פסול ומינה ילפי' פסול דחטאת לקמן בפרקין (דף י:):
אשם נמי כתיב ביה אשם הוא. בצו את אהרן והקטירו המזבח אשה לה' אשם הוא בזמן שהוא לשם אשם כשר ואם לאו פסול:
ההוא לאחר הקטרת אימורין. דלא ילפינן מיניה כדתניא לקמן בפ"ק אבל אשם לא נאמר בו הוא אלא לאחר הקטרת אימורין וליכא למימר בהקטרה דמבעי לשמו לעכב דהוא עצמו שלא הוקטרו אימורין כשר דאין כפרה אלא בדם ואע"ג דכתיב באשם קדש קדשים הוא (ויקרא ו) קודם שחיטה לא ילפינן מיניה דלא משמע לשמו אלא כשכתוב הוא עם שם הקרבן כגון חטאת הוא אשם הוא והיכא דכתיב גבי אחת מעבודת הדם:
שניתק לרעייה. שמתו בעליו או שנתכפרו באחר וניתק מדין אשם לרעייה שאמרו לו ב"ד הוציאו וירעה:
ושחטו סתם כשר. לעולה הואיל וסופו לקיץ המזבח שהוא עולה:
ניתק אין. דמיעקר שם אשם מיניה משנמסר לרועה וקם סתמיה לעולה לא ניתק לא הוי סתמיה לעולה דאמר קרא אשם הוא בהוייתו יהא:
הנהו נמי לייתו ולירצו. איורשים:
יולדת. עולת יולדת דאייתי ראייה מיניה יבאו יורשים עולתה מאי לייתו ולירצו איכא אם היא ילדה כו':

["כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן - כשרים, אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה".]

רמי ריש לקיש על מעוהי בי מדרשא, ומקשי:
 אם כשרים הם - ירצו,
 ואם אין מרצין - למה באין?

אמר לו רבי אלעזר:
 מצינו בבאין לאחר מיתה,
 שהו כשרין ואין מרצין".]

יתבי רב הונא ורב נחמן, ויתבי רב ששת גבייהו,
 ויתבי וקאמרי:
 קשיא ליה לריש לקיש: אשם לא אתי לאחר מיתה.

לימא ליה רבי אלעזר: אשם נמי אתי לאחר מיתה!

אמר להו רב ששת:
 אשם למאי קרב? למותרו,
 חטאת נמי מיקרב קרבה מותרה.

חטאת, אף על גב דקרבה מותרה,
 מיעט רחמנא "הוא"²² (ויקרא ד, כד).

אשם נמי כתיב ביה "הוא"²³ (ויקרא ז, ה)!

ההוא, לאחר הקטרת אימורים הוא דכתיב,
 כדתניא:

"אבל אשם לא נאמר בו: "הוא" אלא לאחר הקטרת אימורין,
 והוא עצמו אם לא הקטירו אימורין - כשר".

ואלא "הוא" למה לי?

לכדרב הונא אמר רב,
 דאמר רב הונא אמר רב:
 אשם שניתק לרעייה, ושחטו סתם - כשר.

ניתק - אין,

לא ניתק - לא.

מאי טעמא?

אמר קרא: "הוא" - בהווייתו יהא.

יתבי רב נחמן ורב ששת, ויתבי רב אדא בר מתנה גבייהו,
 ויתבי וקאמרי:

הא דקאמר רבי אלעזר: "מצינו בבאין לאחר מיתה שהו כשרין, ואין מרצין".

לימא ליה ריש לקיש: הנהו נמי לייתו ולירצו!

אמר להו רב אדא בר מתנה:
 יולדת, אם היא ילדה, בנייה מי ילדו?!

מתקיף לה רב אסי:

²² וסמך ידו על ראש השעיר ושחט אותו במקום אשר ישחט את העולה לפני ה' חטאת הוא

²³ והקטיר אתם המהן המזבחה אשה לה' אשם הוא

ומאן לימא לן דאי איכא כמה עשה גבה לא מיתכפרא?
 וכיון דכי איכא כמה עשה גבה, מיכפרא,
 יורשיה נמי מיכפרא!

למימרא: דקניא להו.

והאמר רבי יוחנן:

הניח מנחה לשני בניו ומת - קריבה,

ואין בו שותפות.

ואי סלקא דעתך: קניא להו - "נפש" ²⁴ (ויקרא ב, א) אמר רחמנא!

ולא קניא להו?!

והאמר רבי יוחנן:

הניח בהמה לשני בניו ומת - קריבה,

ואין ממירין בה.

אי אמרת בשלמא: קניא להו - היינו דאין ממירין בה דהויא להו פשותפין,

ושותפין לא מצו ממירין.

אלא אי אמרת: לא קניא להו, אמורי נמי לימרו!

שאני התם דאמר קרא: "אם המר ימיר" ²⁵ (ויקרא כז, י) - לרבות את היורש,

אחד - ממיר,

ואין שנים ממירין.

מתקיף לה רב יעקב מנהר פקוד:

אלא מעתה, גבי מעשר, דכתיב: "ואם גאל יגאל" ²⁶ (ויקרא כז, לא) - לרבות את היורש,

הכי נמי: אחד - גואל,

ואין שנים גואלין!

שאני מעשר,

דגבי אבוהון נמי איתיה בשותפות.

אמר ליה רב אסי לרב אשי:

ומיניה, אי אמרת בשלמא: קניא להו - היינו דחד מיהא מימר.

אלא אי אמרת: לא קניא להו - היכי מימר?

והאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן:

המקדיש מוסף חומש, ומתכפר עושה תמורה.

והתורם משלו על של חבירו טובת הנאה שלו!

מקיבעא - לא מכפרא,

מקופיא - מכפרא.

רפ"י

מאן לימא דאי איכא כמה עשה גבה. דיולדת דלא מיכפרא עולתה עלייהו אם הביאה מחיים עולה מכפרת על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה דתניא גבי עולת נדבה בת"כ ונרצה לו מלמד שהמקום מרוצה לו ועל מה המקום מרוצה לו אם תאמר דברים שחייבין עליהם מיתת ב"ד מיתה בידי שמים כרת (בידי שמים) מלקות ארבעים חטאות אשמות הרי עונשן אמור הא אין עולה באה אלא על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה:

למימרא דקני להו. ליורשין בהמת קרבן אביהן דקפרכת תכפר עלייהו: **אין בה משום שותפות.** דאמרין בהמנחות והנסכים (מנחות קד): הכל בא בשותפות לא חילק הכתוב אלא מנחה שנאמר בו נפש:

ה"ג [נפש] אמר רחמנא. ונפש כי תקריב קרבן מנחה וגוי (ויקרא ב): **דאין ממירין בה.** אם המיר אינו תמורה:

ושותפין לא מצו ממירין. דתניא הכל ממירין [חוץ מן השותפים] לפי שכל הפרשה כולה נאמרה בלשון יחיד כמו לא יחליפנו ולא ימיר אותו ואם המיר ימיר אחד מימר ולא שנים ממירין:

שאני התם. אע"ג דלא קניא להו גזירת הכתוב הוא דשני יורשין אין ממירין זבח שהפריש אביהן:

אחד ממיר. דהא דירוש ממיר בקרבן אביו מהכא נפקא לן אם המיר לרבות את היורש דהוה מצי למיכתב אם ימר והכא נמי בלשון יחיד כתביה:

אם יגאל איש ממעשרו לרבות יורש. שמוסיף חומש ופודה את מעשר אביו:

איתיה בשותפות. דלא אשכחן דמימעט שותפין מפדיון מעשר שני ותמורה היינו טעמא משום דכל הפרשה נאמרה בלשון יחיד:

המקדיש מוסף חומש כו. אדם שנדר קרבן והפרישו חבירו משלו להתכפר בו הנודר והומם ובא לחללו אם המפריש מחללו מוסף חומש ואם המתכפר מחללו אינו מוסף חומש דתלליה רחמנא לחומש במקדיש דכתיב (ויקרא כז) ואם המקדיש יגאל את ביתו ויסף חמישיתו ואם גאל יגאל את השדה [המקדיש אותו]:

ומתכפר עושה תמורה. דאיהו הוה בעלים דידיה ובמסכת תמורה יליף טעמא בפ"ק:

והתורם. תרומה משלו על הכרי של חבירו טובת הנאה של מפריש הוא בידו לתתה לכהן שירצה ואם בא ישראל ואמר לו הילך סלע זו ותן תרומתך לבן בתי כהן אותה סלע טובת הנאה של מפריש הוא ויליף התם טעמא את כל מעשר תבואתך ונתת (דברים כז) מי שהפרישה מתבואתו בידו לתתה:

ומשני מקיבעא לא מכפרא מקופיא מכפרא. כפרה קבועה שיהא יורש בעליו ממש אין להן הלכך גבי מנחה כשרה ליקרב דלא דשותפין היא אבל כפרה קופיא וצפה ממילא יש להן בו והלכך ממיר:

קופיא. לשון צף כמו (חגיגה טז): אקפו ידיכו וכמו (מלכים ב ו) ויצף הברזל תרגום וקפא ברזלא ויש לו דומה במסכת יומא (דף טז):

ו,א

²⁴ ונפש מי תקריב קרבן מנחה לה' סלת יהיה קרבנו ויצק עליה שמן ונתנו עליה לבנה
²⁵ לא יחליפנו ולא ימיר אותו טוב ברע או רע בטוב ואם המיר ימיר בהמה בבהמה והיה הוא ותמונתו יהיה קדש
²⁶ ואם גאל יגאל איש ממעשרו חמישיתו יסף עליו

12. ו, א

רס"י

כיפרו על מה שבאו. קדשים שזבחו שלא לשמן יקרבו ותנן לא עלו לשם חובה וצריך להביא אחר מיהו מבעיא ליה אם כפרו על החטא שהופרשו עליו ונפקא מיניה שלא ידאג מן היסורין בינתיים:

אמר רב אשי רב שישא בריה דרב אידי. דיליף לא כיפרו מדבעי לאיתויי שני:

הכי קשיא ליה. בהבאת שני טפי מהקרבן ראשון:

אי אמרת בשלמא לא כיפרו. אפילו הכי מיקרב קרבי דשלא לשמו מכח לשמו קאתי דמתחילתו לשמו הוקדש ושני בא לכפר על החטא כגון אם עולה היא מכפרת על עשה או אם אשם הוא יכפר על אשמו:

איבעיא להו:

כיפרו על מה שבאו?

או לא כיפרו?

אמר רב שישא²⁷ **בריה דרב אידי:**

מסתברא לא כיפרו,

דאי סלקא דעתך: כיפרו - שני למה הוא בא?

ואלא מאי לא כיפרו? למה הוא קרב?

אמר רב אשי:

רב שישא בריה דרב אידי הכי קא קשיא ליה:

אי אמרת בשלמא לא כיפרו - שלא לשמו מכח לשמו קאתי,

ושני למה הוא בא? לכפר.

אלא אי אמרת: כיפרו - שני למה הוא בא?

²⁷ מהדורת וילנא: רב ששת תוקן על פי הגהות הבי"ח.

13. ו, א - ז, א

רָשָׁי

אעשה דלאחר הפרשה כו'. אסתם עולה קאי שנזבחו לשמן: **אחטאת**. דלא מכפרא אלא שגגת כרת דקודם הפרשה דכתיב או הודע אליו חטאתו וגוי' (ויקרא ד):

כיון דאי איכא כמה עשה גביה מכפרא. שהרי לא חייב הכתוב להביאו שתחייב על כל עשה ועשה אלא דורון בעלמא וכתוב ונרצה לו מלמד שנתרצה להקדוש ברוך הוא (בתי"כ פי ויקרא) אלמא כולן נתכפרו: **שירי מצוה**. שלא נחשבה בעיניו ולא עשאה:

כאילו לא כיפר וכיפר. כלומר אף על פי כן כיפר: מאי כיפר ומאי לא כיפר לאו כיפר עשה קמא דקודם הפרשה ולא כיפר עשה דסמיכה דהוה ליה לאחר הפרשה:

בעמוד וסמוך קאי. ואכתי כל כמה דלא שחטיה לא עבר עליה: **כיפר גברא**. על כל עשה שבידו וניצל מן היסורין:

לא כיפר קמי שמיא. לנחת רוח לקונו דלא עבד מצוה מן המובחר:

אם נתן. שיריים על ראש מצורע כיפר כו' דכפרה אמתנות הראש כתיבא:

שירי מצוה הן. דכתיב והנותר הלכך הוי כשפיכת שירי הדם דחטאת דלא מעכבי כדלקמן (דף נב):

לא כיפר מתנות הראש. ויביא לוג אחר ויתן מתנות הראש ולרי עקיבא צריך שיתחיל בבהונות:

איבעיא להו:

אעשה דלאחר הפרשה מכפרא, או לא מכפרא?

מי אמרינן: מידי דהוה אחטאת: מה חטאת קודם הפרשה - אין, דלאחר הפרשה - לא, אף הכא נמי, דקודם הפרשה - אין, לאחר הפרשה - לא.

או דלמא:

לא דמיא לחטאת,

דחטאת, על כל חטא וחטא בעי לאיתווי חדא חטאת,

והכא, כיון דאיכא כמה עשה גביה מכפרא, אעשה דלאחר הפרשה נמי מכפרא?

תא שמע:

"**וסמך ... ונרצה**"²⁸ (ויקרא א, ד),

וכי סמיכה מנפרת?! והלא אין נפרה אלא בדם,

ושנאמר: "מי הדם הוא בנפש וכפר"²⁹ (ויקרא ז, יא)!

אלא מה תלמוד לומר: "וסמך... ונרצה לכפר"?

שאם עשאה לסמיכה שירי מצוה - מעלה עליו הנתוב באילו לא כיפר, וכיפר."

מאי לאו ד"**כיפר**" עשה דקודם הפרשה,

"**לא כיפר**" - אעשה דסמיכה.

דהוה ליה עשה דלאחר הפרשה.

אמר רבא:

עשה דסמיכה קאמרת?!

שאני התם,

דכל כמה דלא שחייט ב"עמוד וסמוך" קאי, אימת קא הוי עשה? לאחר שחייטה,

לאחר שחייטה לא קא מיבעיא לן.

אמר ליה רב הונא בר יהודה לרבא:

אימא: "**כיפר**" - גברא.

"**לא כיפר**" - קמי שמיא!

וב,

מי לא תנן:

"**והנותר בשמן אשר על כף... לכפר עליו לפני ה'**"³⁰ (ויקרא יד, יח, כט),

אם נתן - כיפר,

ואם לא נתן - לא כיפר,

דברי רבי עקיבא.

דבי יוחנן בן נורי אומר:

שירי מצוה הן, בין ניתו בין שלא ניתו - כיפר,

מעליו עליו באילו לא כיפר."

מאי "באילו לא כיפר"?

אילימא דמבעי לאיתווי קרבן אחרניא,

האמרת: "**בין ניתו בין לא ניתו כיפר!**"

אלא: כיפר - גברא,

לא כיפר - קמי שמיא.

הכא נמי, "כיפר!"

התם נמי, כיפר - מתן בהונות,

לא כיפר - מתנות הראש.

²⁸ וסמך ידו על ראש העלה ונרצה לו לכפר עליו

²⁹ מי נפש הבשר בדם הוא ואני נתתי לכם על המזבח לכפר על נפשתיכם מי הדם הוא בנפש וכפר

³⁰ יד והנותר בשמן אשר על כף הכהן יתן על ראש המטה וכפר עליו הכהן לפני ה'

כט והנותר בשמן אשר על כף הכהן יתן על ראש המטה וכפר עליו הכהן לפני ה'

תא שמע:

"רבי שמעון אומר:

בבבשי עצרת למה הן באין?

"בבבשי עצרת" - שלמים ניהו!

אלא: שעירי עצרת למה הן באין?

על טומאת מקדש וקדשיו.

נזרק דמו של ראשון, שני למה קרב?

על טומאה שאורעה בין זה לזה.

אמור מעתה,

ראויין היו ישראל להקריב קרבנותיהן בכל עת ובכל שעה,

אלא שחיסד הכתוב.

והא הכא, עשה לאחר הפרשה - וקא מכפרא!

אי דאפרשינהו - בבת אחת הכי נמי.

הכא במאי עסקינן: דאפרשינהו בזה אחר זה.

וליקו ולימא ליה לקרא דכי פתיבא בזה אחר זה פתיבא!?

אמר רב פפא:

קרבנות צבור קאמרת!?

שאני קרבנות צבור,

דלב בית דין מתנה עליהן.

כדרב יהודה אמר שמואל,

דאמר רב יהודה אמר שמואל:

קרבנות צבור, סמין מושכתן למה שהן.

אמר ליה רב יוסף בריה דרב שמואל לרב פפא:

ומי אית ליה לרבי שמעון "לב בית דין מתנה עליהן"!

והאמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם אמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן:

תמידין, שלא הוצרכו לצבור,

לדברי רבי שמעון - אין נפדין תמימים.

לדברי חכמים - נפדין תמימין!

זא

ועוד, הא בעא מיניה רבי ירמיה מרבי זירא:

שעירי עצרת שקבל דמן בשני כוסות ונזרק דמו של ראשון,

שני למה הוא בא?

על טומאה שאורעה בין זריקה של זה לזה³¹.

עד כאן לא מיבעיא ליה אלא עשה דלאחר שחיטה,

אבל עשה דלאחר הפרשה - לא קא מיבעיא ליה!

דלמא, "אם תימצי לומר" קאמר.

רפ"י

כבשי עצרת שלמים ניהו. והיכי תנא סיפא דמילתיה על טומאת מקדש וקדשיו והלא חובה ללחם הן באין להתיר את החדש במקדש למנחות ולבכורים:

שעירי עצרת. גבי עצרת כתיבי שני שעירים חד בתורת כהנים ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת וחד בחומש הפקודים למוספין וקיימא לן במסכת שבועות (דף ב.) שעירי הרגלים באין על טומאת מקדש וקדשיו שאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף:

שני למה קרב. והלא ראשון כיפר לטומאה שלפניו: **בין זה לזה.** קס"ד בין הקרבנו של זה להקרבנו של זה:

[ראויים היו ישראל כו'.] דכל שעה בספק חוטאין קיימי:

אלא שחיסד הכתוב. חסד מעונותיהם ולא דקדק אחריהם לפי שחס על ממונם וחבירו במסכת מנחות (דף עו.) מפני החיסחון ומפרש מאי מפני החיסחון התורה חסה על ממונם של ישראל:

והא הכא. דטומאה שאירעה בין זה לזה עשה דלאחר הפרשה הוא שהרי מאתמול הופרשו וקתני דשני מכפר טומאת מקדש וקדשיו עשה נמי הוא דכתיב וישלחו מן המחנה וגו' (במדבר ה.):

אי דאפרשינהו בבת אחת הכי נמי. דלא מכפר שני אמדי ואין צריך לבא:

הכא במאי עסקינן. דהוצרך שני לבא דאפרשינן בזה אחר זה והאי שאורעה בין זה לזה דקתני שאורעה אתמול בין הפרשתו של זה להפרשתו של זה ולעולם אעשה דלאחר הפרשה לא מכפר:

וליקום ולימא ליה כו'. בתמיה אפשר שלא בא הכתוב אלא לכך והלא בכל שנה הצריכו שנים:

לב בית דין. (העם) העוסקין בצרכי צבור מתנה עליהן שאפי' יפרישו הכהנים בבת אחת לא תהא הפרשת האחרון הפרשה עד סמוך להקרבנו כדי שיחא ראוי שני זה לבא על טומאה שאורעה ביתיים:

קרבנות צבור סכין. השוחטן מושכתן למה שהן ראויים ועומדין ואפילו לא ידע השוחט מה הן (או) כגון תמידין שלא הוצרכו לצבור שניקחו מתרומה ישנה והגיע אחד בניסן שמצוה להביא מן החדש כדאמרינן בראש השנה (דף ז.) שוחטין וכשרין לקץ המזבח כדין שאר מותר תרומת כסף הנשאר בקופות התרומה כשמגיע אחד בניסן שמקייצין בו את המזבח ואע"ג דלשם תמידין נלקחו ולא לשם עולת נדבת צבור כגון קיץ המזבח הואיל ולא חזו לתמידין קרבי למאי דחזו משום דלב ב"ד מתנה עליהן אם הוצרכו ואם לאו יקייצו בהן את המזבח ונראה בעיני דלא דלא גרסי לה להא דשמואל הכא דהא מוקמינן ליה בפ"ק דשבועות (דף יב.) אליבא דמאן דלית ליה לב בית דין מתנה עליהן:

לדברי רבי שמעון אין נפדין תמימין. דהכי גמר לה רבי יוחנן מרביה דפליגי בה רבי שמעון ורבנן לרבי שמעון לית ליה לב ב"ד מתנה עליהן להכשרין לתמידין שנה הבאה [לומר] אם הוצרכו הוצרכו ואם לאו יהא קדושים לדמיהן שיפדו אותן ממעות חולין בלא מום ויוציאם לחול ויפלו דמיהם למותר תרומה ואחר כך יחזרו ויקחו אותם מתרומה חדשה ויוכשרו לתמידין ולדברי חכמים נפדין תמימים דאית להו לב בית דין מתנה עליהן תנאי זה אלמא לית ליה לרבי שמעון לב בית דין מתנה עליהן (בהן) דאי אית ליה יוכשרו לתמידין ולא יקייצו אלא לית [ליה לב ב"ד מתנה] כך שמעתי בשבועות:

ועוד. אי נמי בעית למימר דקרא דחיק ומוקי אנפשיה כשהפרישן בזה אחר זה ובטומאה דערב יום טוב קאמר מי מצית למימר דכי קתני שאירעה בין זה לזה בהפרשה קאמר והא בעא מיניה כו':

בשתי כוסות. נחשטין כאחד ואין שהות לאורועי טומאה בין שחיתתיהן ונזרק דמו של ראשון שני למה קרב לר' שמעון הרי אין טומאה בין זה לזה ואמר ליה לטומאה שאורעה בין זריקתו של זה לזריקתו של זה: **ע"כ לא מיבעיא כו'.** אפילו לרבי ירמיה לא מתמה אלא אי מכפר אעשה דלאחר שחיתו אי לא מכלל דפשיטא ליה דבין זה לזה דקאמר רבי שמעון בטומאת י"ט קאמר בין שחיתו של זה לשחיתו של זה:

דלמא אם תמצא לומר קאמר. דלמא תרוייהו קמיבעיא ליה והכי קמיבעיא ליה האי בין זה לזה דקאמר רבי שמעון קודם הפרשה קאי או לאחר הפרשה קאי ואם תימצי לומר אחר הפרשה נמי קאי קודם שחיטה או אפילו לאחר שחיטה עד זריקה ואהדר ליה איהו אפילו עד זריקה ודלמא לא קיימא לן כו' זירא ולא איפשיטא בעיין:

³¹ במהדורת דפוס ולינא: (נזרק דמו של שני למה הוא קריבין)

14. ז, א

רפ"י

תודה ששחטה לשם תודת
תבירו. לא ששחטה ע"מ שיתכפר
 בה מי שאינו בעליה ואין זה
 שינוי בעלים אלא שינוי קודש
 שהיתה לראובן תודה ולשמעון
 תודה אחרת ושחט את תודתו
 של זה לשם תודתו של זה [וה"ה]
 בשוחט חטאת חלב לשם חטאת
 דם:

כשרה. ועולה לבעלים דאפי'
 שינוי קדש אין כאן:
פסולה. לא עלתה לבעלים
 דשינוי קדש הוא:

לשם שלמים זידיה בעינן.
 דכתיב זבח תודת שלמיו והאי
 דאיפלוג בתודה משום דמינה
 מייתי רבה סייעתא למילתיה
 מדאבא חנן ומיהו ה"ה לשאר
 זבחים:

כשרה. עלתה לבעלים:

פסולין. לא עלו:

לא זידיה. ואע"פ שלא באו על
 הודייה אחת דארבעה צריכין
 להודות כדאמרינן בברכות (דף
 נד:) וכתוב בהו (תהלים קז)
 ויזבחו זבחי תודה ושחט תודה
 בשעת עלייתו מן היים לשם תודה
 שהפריש על יציאתו מבית
 האסורין:

איתמר:

תודה ששחטה לשם תודת חבירו,
 רבה אמר: כשרה.

רב חסדא אמר: פסולה.

"רבה אמר: כשרה" - תודה לשם תודה נשחטה.

"רב חסדא אמר: פסולה" - לשום שלמים זידיה נשחטה בעינן.

אמר רבה:

מנא אמינא לה?

דתנא:

"**ויבשר זבח תודת שלמיו... ביום הקריבו את זבחו**"³² וגו' (ויקרא ז, טו-טז).

אבא חנין אמר משום רבי אליעזר:

בא ללמד ששחטה לשם שלמים - כשרה,

שלמים שנשחטו לשם תודה - פסולים.

ומה הפרש בין זה לזה?

תודה קרויה שלמים,

ואין שלמים קרוין תודה."

"שלמים לשם תודה - פסולה" -

הא תודה לשם תודה - כשרה,

מאי לאו דחבריה.

לא, זידיה.

אבל דחבריה מאי פסולה!?

אדתני: **"שלמים לשם תודה - פסולה"**,

ליתני: תודה לשם תודה, וכל שכן שלמים לשם תודה!

שלמים לשם תודה זידיה איצטריך ליה,

סלקא דעתך אמינא: מדתודה קרויה שלמים, שלמים נמי קרוין תודה,

וכי שחיט להו לשם תודה - ליכשרו,

קא משמע לן.

³² טו ובושר זבח תודת שלמיו ביום קריבו ואכל לא יניח ממנו עד בקר.

טז ואם נדר או נדבה זבח קריבו ביום הקריבו את זבחו ואכל וממחרת והנותר ממנו ואכל

15. ז, א-ב

רש"י

חטאת ששחטה לשם חטאת.
 כגון חטאת חלב שנשחטה לשם חטאת דם:
כשרה. ועלתה לו:
פסולה. פסולה לגמרי כדתנן חוץ מן הפסח והחטאת:
על מי שמחוייב חטאת. בשינוי בעלים על מנת לזרוק דמה לשם חבירו המחוייב חטאת כמותו:
שאינו מחוייב עשה. שלא עבר עשה ובעשה שייך למימר חטאת כדמפרש ואזיל:
ואמר רבא חטאת מכפרת על חייבי עשה. הלכך מחוייב כפרה כמותו הוא:
למימרא. דעשה בת מינה דחטאת היא:
והאמר רבא כו' על מי שמחוייב עולה כשרה. אלמא לאו מיניה הוא דהא עבירות עשה בידו שהפריש עולה עליהן:
מקיבעא לא מכפרא. חטאת אעשה:
מקופיא מכפרא. הלכך על מי שמחוייב עולה כשרה כיון [דהפריש] עולה שייכי כולחו עשה שבידו אעולה ותו לא שייך חטאת גביה אבל מי שלא הפריש כלום ועבירות עשה בידו שייך חטאת גביה דאילו הוה מתחייב חטאת מכפר עשה מקופיא הלכך חייל שמיה אחטאתו שנשחטה לשמו לפוסלה:

אמר רבא:

חטאת ששחטה לשם חטאת - כשירה. לשם עולה - פסולה.

מאי טעמא?

"ושחט אותה לחטאת"³³ (ויקרא ד, לג) אמר ר' חמנא, והרי חטאת לשם חטאת נשחטה. לשם עולה - פסולה.

ואמר רבא:

חטאת ששחטה על מי שמחוייב חטאת - פסולה, על מי שמחוייב עולה - כשרה.

מאי טעמא?

"זכפר עליו"³⁴ (ויקרא ד, כו) - עליו, ולא על חבירו. חבירו דומיא דידיה, במחוייב כפרה כמותו.

ואמר רבא:

חטאת ששחטה על מי שאינו מחוייב כלום - פסולה.

שאין לו אדם ביישראל שאינו מחוייב עשה.

ואמר רבא:

חטאת מכפרת על חייבי עשה, מקל וחומר.

על חייבי כריתות - מכפרת, על חייבי עשה - לא כל שכן?!

למימרא: בת מינה היא.

והאמר רבא:

חטאת ששחטה על מי שמחוייב חטאת - פסולה, על מי שמחוייב עולה - כשרה!

מקיבעא לא מכפרא, מקופיא - מכפרא.

ז, ב

ואמר רבא:

עולה ששחטה שלא לשמה - אסור לזרוק דמה שלא לשמה.

איבעית אימא קרא, איבעית אימא סברא.

³³ וסמך את ידו על ראש החטאת ושחט אותה במקום אשר ישחט את העלה
³⁴ ואת כל הלבנו וקטיד המזבחה כחלב זבח השלמים וכפר עליו הנהו מחטאתו ונסלה לו

"אִיבְעִית אִימָא: קָרָא" - "מוֹצֵא שְׁפִתֶיךָ תִּשְׁמֹר"³⁵ (דברים כג, כד).

"אִיבְעִית אִימָא: סָבְרָא" - מִשּׁוּם דְּשִׁנִּי בָּהּ?! כְּדָרִישׁ פִּירְקָא.

וְאָמַר רַבָּא:

עוֹלָה הַבָּאָה לְאַחַר מִיתָה,
שְׁחִטָּה בְּשִׁנּוּי קוֹדֵשׁ - פְּסוּלָה,
בְּשִׁנּוּי בְּעָלִים - כְּשָׂרָה,
דְּאִין בְּעָלִים לְאַחַר מִיתָה.

וְרַב פִּנְחָס פְּרִיָּה דְרַב אַמִּי אָמַר:
יֵשׁ בְּעָלִים לְאַחַר מִיתָה.

אָמַר לִיה רַב אַשִּׁי לְרַב פִּנְחָס פְּרִיָּה דְרַב אַמִּי:

דְּוָקָא קְאָמַר מַר: יֵשׁ בְּעָלִים לְאַחַר מִיתָה, וּבְעֵי לְאִיתוּגִי עוֹלָה אַחֲרִיתִי.
אוּ דְלָמָּא:
דְּאִי אִיכָּא כְּמָה עֲשֵׂה גְבִיָּה מְכַפְּרָא?

אָמַר לִיה: דְּוָקָא קְאָמִינָא.

וְאָמַר רַבָּא:

עוֹלָה - דוֹרוֹן הִיא.

הִיכִי דְמִי?

אִי דְלִיכָּא תְּשׁוּבָה - "זָבַח רְשָׁעִים תּוֹעֵבָה"³⁶ (משלי כא, כז)!
וְאִי דְאִיכָּא תְּשׁוּבָה - הִתְנַיָּא: "עֲבַר עַל מִצְוֹת עֲשֵׂה וְשָׁב, לֹא זָז מִשֵּׁם עַד שְׂמוֹחֲלִים לֹו!"

אַלָּא שְׂמַע מִינָהּ: דוֹרוֹן הוּא.

(חטא"ת ע"ל מ"י מכפ"ר עול"ה לאח"ר דורו"ן, סימ"ן).

תְּנַיָּא נְמִי הָכִי:

"אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן:

חֲטָאת לְמָה בָּאָה?

"לְמָה בָּאָה?" לְכַפֵּר!

אַלָּא "לְמָה בָּאָה" לְפָנֵי עוֹלָה?

לְפָרְקֵיט שְׁנַכְנַס, רִיצָה פְּרָקֵלִיט, וּבְנַס דוֹרוֹן אַחֲרִיו."

רַבִּי

לְאַחַר מִיתָה. שְׂמַת בַּעֲלִיה

וְהַקְרִיבָה הַיּוֹרֵשׁ:

פְּסוּלָה. לֹא עֲלָתָה וְצִרְיֵךְ הַיּוֹרֵשׁ

לְהַבִּיא אַחֲרָת:

יֵשׁ בְּעָלִים. שֶׁהַיּוֹרֵשׁ הוּא בַּעֲלִיה:

דוּקָא קְאָמַר מַר. אִי פְּלִיגִי

אֲדַרְבָּא וּבְעֵי לְאִתוּי אַחֲרִיתִי אוּ

דְּלִמָּא דְּאִי אִיכָּא כְּמָה עֲשֵׂה גְבִיָּה

דַּיּוֹרֵשׁ מְכַפְּרָא אִם לֹא שִׁינָה בַּה

וּמִיָּה הִיכָּא דְשִׁנִּי לֹא בְעֵי

לְאִיתוּי אַחֲרִיתִי דְהָא אִיָּהוּ לֹא

נִדְר מִיָּדִי:

עוֹלָה דוֹרוֹן הִיא. אִינָה בָּאָה לְכַפֵּר

עַל עֲשֵׂה כְּפָרָה מִמֶּשׁ אֲלֵא אַחַר

שְׂכַפְרָה הַתְּשׁוּבָה עַל הַעֲשֵׂה הִיא

בָּאָה לְהַקְבִּיל פְּנִים כְּאֲדָם

שְׂרָח בְּמִלְךְ וְרִיצָהוּ עֵינֵי

פְּרָקֵלִיטִין וְכַשְׁבָּא לְהַקְבִּיל פְּנֵי

מִבְּיַד דוֹרוֹן בִּידוֹ:

הִיכִי דְמִי. כְּלוּמַר הִיכִי דְמִי

שְׂתָהָא בָּאָה לְכַפֵּרָה:

אִי דְלִיכָּא תְּשׁוּבָה. אַעֲבִירוֹת

עֲשֵׂה שְׂבִידוֹ:

זָבַח רְשָׁעִים תּוֹעֵבָה. פְּסוּק הוּא

בְּמִשְׁלֵי (כא):

לְמָה בָּאָה לְפָנֵי עוֹלָה. כֹּל מְקוּם

שְׂמַבִּיא חֲטָאת וְעוֹלָה חֲטָאת

קוֹדֵם כְּדִילְפִי לְקַמֵּן בְּפִרְק כֹּל

הַתְּדִיר (דף פט):

פְּרָקֵלִיט. מְלִיץ טוֹב:

³⁵ מוֹצֵא שְׁפִתֶיךָ תִּשְׁמֹר וְעֵשִׂית מִאֲשֶׁר נִדְרַת לֹה' אֲלֶיךָ נִדְבָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ

³⁶ זָבַח רְשָׁעִים תּוֹעֵבָה אִךְ מִי בּוֹמָה יִבְיִאֲנוּ

16. ז, ב

רָשׁ"י

פסח מנלן. בין למצוה בין לעכב דקס"ד לא אתי לך כשאר זבחים משלמים דלא כתיב בההוא קרא דזאת התורה דאיתרבי כל הזבחים מיניה למצוה:

מותר הפסח. שאבד ונתכפר באחר ונמצא הראשון:

לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר. היינו שלמים שהן באין מכל צאן ומכל בקר בין זכרים בין נקבות מה שאין כן בשאר זבחים שהוקבעו או בזכר או בנקבה עולה ואשם הוקבעו בזכרים חטאת הוקבע בנקבות והוקבע בזכרים כגון שעיר נשיא אינו בא בנקבה:

למצוה בשינוי קודש. בכלהו עשיות יליפין מיניה דהא כתיב ועשית:

הוא. משמע פסח הוא בהוייתו לשמו כשר שלא לשמו פסול:

דהכא והכא. בשינוי קודש ובשינוי בעלים דהוא משמע אתרווייהו כשהוא עשוי כמצותו משמע:

ואשכחן זביחה. בשינוי [קודש ובשינוי] בעלים:

ביום צוותו. סמוך לזאת התורה ודרשינן סמוכין ביום צוותו להקריב את קרבניהם לרבות קרבנות שלא הוזכרו במקרא בענין שלמעלה:

"כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן - נשרים, אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה] חוץ מן הפסח והחטאת".

פסח מנלן?

דכתיב: "שמור את הדש האביב ועשית פסח"³⁷ (דברים טז, א), שיהו כל עשיותיו לשם פסח.

אשכחן שינוי קודש, שינוי בעלים - מנלן?

דכתיב: "ואמרתם ובה פסח הוא"³⁸ (שמות יב, כז) - שתהא זביחה לשם פסח. אם אינו ענין לשינוי קודש, תניהו ענין לשינוי בעלים.

אשכחן למצוה, לעכב - מנלן?

אמר קרא: "וזבחת פסח לה' אלהיך" וגו'³⁹ (דברים טז, ב).

מתקיה לה רב ספרא:

האי "וזבחת" להכי הוא דאתא!?

האי מיבעי ליה לכדרב נחמן,

דאמר רב נחמן אמר רבה פר אבוה:

מנין למותר פסח, שקרב שלמים?

שנאמר: "וזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר" (דברים טז, ב),

והלא אין פסח בא אלא מן הכבשים ומן העזים!

מכאן למותר הפסח שיהא לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר, ומאי ניהו? שלמים!

אלא אמר רב ספרא:

"וזבחת פסח" - לכדרב נחמן.

"שמור את הדש האביב" (דברים טז, א) - למצוה בשינוי קודש.

"ואמרתם ובה פסח" (שמות יב, כז) - בשינוי בעלים למצוה.

"הוא" (שמות יב, כז) - לעכב בין הכא והכא.

ואשכחן זביחה, שאר עבודות - מנלן?

הואיל וגלי גלי.

רב אשי אמר:

"הואיל וגלי גלי" - לא אמרינן.

אלא עבודות⁴⁰ מנלן?

דכתיב: "זאת התורה לעולה ולמנחה"⁴¹ וגו' (ויקרא ז, לו).

ותניא:

"ביום צותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם"⁴² (ויקרא ז, לח) - זה: בכור,

ומנשר,

ופסח.

הקישו הפתוב לשלמים:

³⁷ שמור את הדש האביב ועשית פסח לה' אלהיך כי בהדש האביב הוציאך ה' אלהיך ממצרים לילה

³⁸ ואמרתם ובה פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנגפו את מצרים ואת בתיהם הציל ויקד העם וישתחוו

³⁹ וזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר במקום אשר יבחר ה' לשמן שמו שם

⁴⁰ במהדורת וילנא: מילה זו בסוגרים מרובעות

⁴¹ זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים

⁴² אשר צוה ה' את משה בהר סיני ביום צותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם לה' במדבר סיני

רָשׁ"י

אף כל כו'. הלכך מצוה בפסח ילפינן משלמים דרבינן להו לעיל לשינוי קודש ולשינוי בעלים (ועשית פסח לעכב בכל עשיותיו בשינוי קדש ואמרתם זבח פסח לעכב בזביחה בשינוי בעלים):

וכשלמים. כלומי כיון דגלי קרא עכובא בזביחה ילפינן שאר עבודות לעכובא מהיקשא דמצוה כשלמים מה שלמים כו': הכי גרסיי אלא הוא למה לי לכדתניא [וכו'] אבל אשם לא נאמר כו' ול"ג כל מקום שנאמר בזביחה אינו אלא לעכב דהך ברייתא לקמן היא בפירקין בדינא ר' אליעזר ורבי יהושע ול"ג ליה:

לכדתניא. כלומר לגלויי על הוא דגבי אשם דלא ילפינן פסול מינייה כדמהדר ליה רבי יהושע לר' אליעזר לקמן בפירקין (דף י:). שהיה דורש אשם הוא לשמו כשר שלא לשמו פסול וקא מהדר ליה רבי יהושע פסח נאמר בו הוא בשחיטה לפיכך שלא לשמו פסול אבל אשם כו':

מה שלמים: בין שינוי קודש,
בין שינוי בעלים בעינן למצוה,
אף כל: בין שינוי קודש,
בין שינוי בעלים למצוה.

וכשלמים:

מה שלמים - בין זביחה בין שאר עבודות לא חלקת בהן למצוה,
אף פסח לא תחלוק בו בין זביחה לשאר עבודות לעכב.
(משום שנאמר "הוא" בזביחה אינו אלא לעכב).

אלא "הוא" למה לי?

כדתניא:

"נאמר בפסח "הוא" בשחיטה - לעכב,
אבל אשם לא נאמר בו "הוא" אלא לאחר הקטרת אימוריו,
הוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו - כשר".

17. ז, ב - ח, ב

רָשָׁי

חֲטָאָת מְנַלְן?

דְּכַתְיב: **"וְשַׁחַט אֶתְּהָא לְחֲטָאָת"**⁴³ (ויקרא ד, לג) - שְׁתַּהֲא שְׁחִיטָה לְשֵׁם חֲטָאָת.

אַשְׁפַּחַן שְׁחִיטָה, קַבְּלָה - מְנַלְן?

דְּכַתְיב: **"וְלִקַּח הַכֹּהֵן מִדָּמַם הַחֲטָאָת"**⁴⁴ (ויקרא ד, כה) - שְׁתַּהֲא קַבְּלָה לְשֵׁם חֲטָאָת. א, ח

וְאַשְׁפַּחַן שְׁחִיטָה וְקַבְּלָה, זְרִיקָה - מְנַלְן?

דְּאָמַר קְרָא: **"וְכִפֵּר עֲלֵיו הַכֹּהֵן מִחֲטָאָתוֹ"**⁴⁵ (ויקרא ד, כו) - שְׁתַּהֲא כִפְּרָה לְשֵׁם חֲטָאָת.

אַשְׁפַּחַן שְׁנַי קֹדֶשׁ, שְׁנַי בְּעָלִים - מְנַלְן?

אָמַר קְרָא: **"עֲלִיו"** (ויקרא ד, כו) -

"עֲלִיו" - וְלֹא עַל חֲבִירוֹ.

אַשְׁפַּחַן לְמִצְוָה, לְעֵכָב - מְנַלְן?

כְּדָאָמַר רַב הוֹנָא בְּרִיה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ:

'חֲטָאָת' - **"חֲטָאָתוֹ"**⁴⁶ (במדבר ו, טז),

הַכָּא נְמִי 'חֲטָאָת' **"חֲטָאָתוֹ"** (ויקרא ד, כו).

אַשְׁפַּחַן: מִצְוָה בְּשַׁנַּי קֹדֶשׁ,

זְרִיקָה בְּשַׁנַּי בְּעָלִים בִּין לְמִצְוָה בִּין לְעֵכָב.

לְעֵכָב בְּכָל עֲבוֹדוֹת בְּשַׁנַּי קֹדֶשׁ, וּבְשַׁאָר עֲבוֹדוֹת בְּשַׁנַּי בְּעָלִים, בִּין לְמִצְוָה בִּין לְעֵכָב - מְנַלְן?

אָמַר רַבִּי יוֹנָה:

אֲתִיָּא מִחֲטָאָת נְזִיר,

דְּכַתְיב: **"וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן לִפְנֵי ה' וַעֲשֵׂה אֶת חֲטָאָתוֹ וְאֵת עֲלֹתוֹ"** (במדבר ו, טז) -

שְׁיָהוּ כָּל עֲשִׂייתוֹ לְשֵׁם חֲטָאָת.

אַשְׁפַּחַן: שְׁנַי קֹדֶשׁ, שְׁנַי בְּעָלִים - מְנַלְן?⁴⁷

אָמַר רַב הוֹנָא בְּרִיה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ:

'חֲטָאָת' - **"חֲטָאָתוֹ"** (במדבר ו, טז).

מִתְקִיף לָהּ רַבִּינָא:

אַלָּא מַעֲתָהּ, 'עוֹלָת' - **"עוֹלָתוֹ"** מֵאִי דְרִשְׁתָּ בֵּיהּ?

וְלִךְ רַבִּינָא, 'מִנְחָת' - **"מִנְחָתוֹ"**⁴⁸ (במדבר ו, יז),

'נֶסֶךְ' - **"נֶסֶכוֹ"** (במדבר ו, יז) - מֵאִי דְרִשְׁתָּ בֵּיהּ?

הֵהוּא מְבַעֵי לִיה **"מִנְחָתָם וְנֶסֶפִיָּהֶם"**⁴⁹ (במדבר כט, לז) - בְּלִילָהּ,

"מִנְחָתָם וְנֶסֶפִיָּהֶם" - אֶפִּילוּ לְמַחֵר.

אַלָּא 'עוֹלָת' - **"עוֹלָתוֹ"**, מֵאִי דְרִשְׁתָּ בֵּיהּ?

וְלִקַּח הַכֹּהֵן. לְשׁוֹן קַבְּלָה הוּא: **וְכִפֵּר**. הֵינּוּ בְּזְרִיקָה הוֹלֵכָה לֹא אֲצִטְרִיךְ קְרָא דְּבַכְלָל קַבְּלָה הִיא מִתְרַבֵּיא לִיה: **אֲשַׁכְּחַן לְמִצְוָה כו'.** וְאִי קִשְׂיָא מִצְוָה מִהִיקְשָׁא דְּזֹאת הַתּוֹרָה מִשְׁלֵמִים אֲתִיָּא כִּשְׂאֵר כָּל הַזְּבָחִים אִין הַכִּי נְמִי וּמִסְקָנָא מֵהַתֵּם יִלְיָף לָהּ לְקַמִּיָּה וּמַעֲיָקְרָא הוּא דְּמַהֲדֵרִין דְּנִכְתְּבוּ כוֹלֵהוּ בְּגוֹפִיָּה: **כְּדָאָמַר רַב הוֹנָא כו'.** לְקַמֵּן בְּשִׁמְעֵתִין: **חֲטָאָתוֹ**. וְכִפֵּר עֲלֵיו הַכֹּהֵן מִחֲטָאָתוֹ (כִּשְׂזָרֵק דְּמוֹ לְשִׁמּוֹ חֲטָאָת חֲטָאָתוֹ) מִדְּהוּהָ לִיה לְמַכְתָּב מִחֲטָאָת וְכַתִּיב וַיִּיּוֹ יִתִּירָא לְמַדְרֵשׁ בַּה לְשֵׁם בְּעָלִים: **אֲשַׁכְּחַן מִצְוָה בְּשַׁנַּי קֹדֶשׁ**. בְּכָל עֲבוֹדוֹת וְזְרִיקָה אֲשַׁכְּחַן בַּה מִצְוָה וְעוֹבֵב בְּשַׁנַּי בְּעָלִים דְּהִיא מִחֲטָאָתוֹ נְמִי בְּזְרִיקָה כְּתִיב שְׁהִיא הַכִּפְּרָה: **לְעֵכָב בְּכָל עֲבוֹדוֹת בְּשַׁנַּי קֹדֶשׁ**. שְׁלֹא לְמַדְנָא לְאַחַד מֵהֶן וְשֹׁאֵר עֲבוֹדוֹת לְבַד מְזִרְיקָה בְּשַׁנַּי בְּעָלִים בִּין לְמִצְוָה בִּין לְעֵכָב מְנַלְן: **שִׁיָּהוּ כָּל עֲשִׂייתוֹ לְשֵׁם חֲטָאָת**. וְלְמִצְוָה לֹא אֲצִטְרִיךְ קְרָא דְּהֵא נִפְקָא לָן מִשְׂאֵר חֲטָאָתוֹ וְהִיא לְעוֹבָבָא: [ה"יג בסי"א] אֲשַׁכְּחַן שְׁנַי קֹדֶשׁ שְׁנַי בְּעָלִים מְנַלְן: **אָמַר רַב הוֹנָא כו'.** גְּבִי נְזִיר כְּתִיב וְעָשָׂה אֶת חֲטָאָתוֹ וְאֵת עוֹלָתוֹ הִרִי לְמִצְוָה וְכִשְׁלֵמִים מֵהַ שְׁלֵמִים לֹא חֲלֻקָת בְּהֵן בִּין זְרִיקָה לְשֹׁאֵר עֲבוֹדוֹת בְּשַׁנַּי בְּעָלִים לְמִצְוָה אִף חֲטָאָת לֹא תַחֲלַק בִּין זְרִיקָה לְשֹׁאֵר עֲבוֹדוֹת לְעֵכָב הִרִי לְךָ מִצְוָה וְעוֹבֵב בִּין בְּשַׁנַּי קֹדֶשׁ בִּין בְּשַׁנַּי בְּעָלִים כֹּךְ נִיֵּל וְכֹךְ יֵשׁ לְפָרֵשׁ גְּבִי חֲטָאָת מְצוּרַע לְקַמֵּן נִיֵּל: **וְלְרַבִּינָא**. דְּלֹא קִשְׂיָא לִיה אֲלֵא עוֹלָת עוֹלָתוֹ מִנְחָתוֹ וְנֶסֶכּוֹ דְּכַתְיבִי נְמִי גְּבִי נְזִיר אֲמַאי לֹא קִשְׂיָא לִיה: **הֵהוּא מִיבַעֵי לִיה**. כִּי הִיכִי דְּדִרְשִׁינָן לְכָל מִנְחָתָם וְנֶסֶפִיָּהֶם בְּלִילָהּ וְאִפִּי לְמַחֵר שְׁיִוְכַשְׂרוּ לְבֵא לְמַחֵר לְבֵא בְּלִילָהּ הַכִּי נְמִי דְּרִשִׁינָן לְהֵאִי וְעָשָׂה אֶת מִנְחָתוֹ כָּל זְמַן שִׁיעֲשֻׁנוּ הוּא קְרוֹי מִנְחָתוֹ וְנֶסֶכּוֹ שֶׁל זֶה אֵע"פ שֶׁלֹּא קָרְבוּ עִם זְבָחוֹ:

⁴³ וְסִמְךָ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַחֲטָאָת וְשַׁחַט אֶתְּהָא לְחֲטָאָת בְּמִקּוּם אֲשֶׁר יִשַׁחַט אֶת הָעֵלָה
⁴⁴ וְלִקַּח הַכֹּהֵן מִדָּמַם הַחֲטָאָת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֵת מִזְבַּח הָעֵלָה וְזָת דְּמוֹ יִשְׁפַךְ אֶל יְסוּד מִזְבַּח הָעֵלָה
⁴⁵ וְאֵת כָּל חֲלָבוֹ וְקִטְיֵר הַמִּזְבָּחָה כְּחֵלֶב זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְכִפֵּר עֲלֵיו הַכֹּהֵן מִחֲטָאָתוֹ וְנִסְלַח לוֹ
⁴⁶ וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן לִפְנֵי ה' וַעֲשֵׂה אֶת חֲטָאָתוֹ וְאֵת עֲלֹתוֹ
⁴⁷ בְּמַהֲדוֹרֵת וִילָנָא: (אִם אִינוּ עֵינֵן לְשַׁנַּי קֹדֶשׁ, תְּנִיָּהוּ עֵינֵן לְשַׁנַּי בְּעָלִים. אֲשַׁפַּחַן לְמִצְוָה, לְעֵכָב מְנַלְן?) רִשִׁי אִינוּ גּוֹרֵס. וְתוֹדוּיָהּ וְעָשָׂה אֶת חֲטָאָתוֹ כֵּן גּוֹרֵס.
⁴⁸ וְאֵת הָאֵיל יַעֲשֵׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַה' עַל סֵל הַמִּצְוֹת וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶת מִנְחָתוֹ וְאֵת נֶסֶכוֹ
⁴⁹ מִנְחָתָם וְנֶסֶפִיָּהֶם לְפָרֵי אֵילִל וְלִמְבִשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפֵּט

רש"י

מי גמרי. שאר חטאות וחטאת נזיר מהדדי דתמצוי לומר חד למצוה וחד לעכב סתם חטאת קרי חטאת חלב משום דשכיחא טפי:

שכן כרת. מכפרת על חייבי כרת אלמא לא גמרי מהדדי וכיון דלא גמרי מהדדי תרוייהו למצוה אצטריכו:

ואשכחן שנוי קדש. ולעכב דהא נפקא לן מצוה לעיל בשאר חטאות:

וכפר על המטהר. סיפיה דועשה הכהן את החטאת הוא ועל המטהר אכולהו עשיות קאי:

ותיתי מהנד. נזיר ומצורע:

שאלה. נזיר נשאל לחכם ועוקר נזירתו ופטור מן הקרבן:

שכן אין באין בדלות גרסינן. שאין חטאות יורדות בעניות להביא עוף:

והנד קראי לעכב. וכשלמים מה שלמים לא חלקת בהן למצוה אף חטאת לא תחלוק בו לעכב וכיון דכתיב עכובא בוריקה אתיא להו לכולהו עבודות בהך דרשא מהיקשא דשלמים:

אשכחן חטאת חלב דכתיב ביה לחטאת. ושחט אותה לחטאת בסתם חטאת כתיב אם נפש כי תחטא וגו':

חטאת דעבודת כוכבים. דכתיב בפי' שלח לך ולא כתיב בהאי עניינא וכן חטאת דשמיעת הקול לא כתיב בההוא עניינא דההוא עניינא בחטאת דשגגת כרת קיימא כדילפינן בהוריות (דף ב.):

שמיעת הקול. שבועת העדות ושמעה קול אלה (שמיעת הקול) ושבועת ביטוי וטומאת מקדש וקדשיו בחד עניינא כתיבי בקרבן עולה ויורד ושמעה קול אלה או נפש כי תשבע לבטא או נפש אשר תגע וגו' ומוקמא לה במסכת שבועות בטומאת מקדש וקדשיו:

אתיין במה הצד. מחטאת חלב וחטאת נזיר ומצורע דכי פרכת מה לחטאת חלב שכן כרת חטאת נזיר ומצורע יוכיחו מה לחטאת נזיר ומצורע שכן יש עמהן דמים אחרים חטאת חלב תוכיח הצד השהו שבהן כו' אף אני אביא חטאת דשמיעת הקול ומחטאת חלב וחדא מהני לא אתיא דאי מחטאת חלב וחטאת נזיר איכא למיפרך מה להצד השהו שבהן שכן אינן באין בדלות תאמר בשבועת ביטוי שהיא בעולה ויורד אי מחטאת חלב וחטאת מצורע איכא למיפרך מה להצד השהו שבהן שכן אינן בשאלה תאמר בשבועת שישנה בשאלה:

ותו,

מי גמרי מהדדי?!

חטאת חלב, מחטאת נזיר - לא גמרה, שכן יש עמה דמים אחרים.

חטאת נזיר מחטאת חלב - לא גמרה, שכן פרת!

אלא אמר רבא:

אתיא מחטאת מצורע,

דכתיב: **"ועשה מהן את החטאת"**⁵⁰ (ויקרא יד, ט) - שיהו כל עשיותיו לשם חטאת.

ואשכחן: שנוי קדש, שנוי בעלים - מנליה?

אמר קרא: **"וכפר על המטהר"** וגו' (ויקרא יד, ט) - על המטהר זה, ולא על המטהר חבירו.

ואפתי, מי ילפא מהדדי?!

חטאת חלב מחטאת מצורע לא ילפא,

שכן יש עמה דמים אחרים, חטאת מצורע מחטאת חלב לא גמרה, שכן פרת!

מחדא - לא אתיא,

תיתי חדא מתרתיה.

בהי לא לכתוב?

לא לכתוב רחמנא בחטאת חלב ותיתי מהנד - מה להנד שכן יש עמהם דמים אחרים!

לא לכתוב רחמנא בחטאת נזיר ותיתי מהנד - מה להנד שכן אין להן שאילה!

לא לכתוב רחמנא בחטאת מצורע ותיתי מהנד - מה להנד שכן אין באין בדלות!

אלא, אמר קרא: **"זאת התורה לעלה ולמנחה"** (ויקרא ז, לו),

הקישו הפתוב לשלמים,

מה שלמים בין שנוי קדש בין שנוי בעלים בעינן לשמן למצוה,

אף חטאת בין שנוי קדש בין שנוי בעלים בעינן לשמן למצוה.

הילך, מצוה משלמים, והנד קראי לעכב.

ואשכחן חטאת חלב,

דכתיב בה: **"לחטאת"**⁵¹ (ויקרא ד, לג) חטאת דעבודה זרה,

דשמיעת הקול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו, דלא פתיב בהו - מנלן?

חטאת דעבודה זרה אתיא מחטאת חלב, שכן פרת כמותה,

והנד כולהי אתיין במה הצד.

ח,ב

⁵⁰ ועשה מהן את החטאת וכפר על המטהר מטמאתו ואחר ישחט את העלה

⁵¹ וסמך את ידו על ראש החטאת וישחט אתה לחטאת במקום אשר ישחט את העלה

18. ח, ב - ט, ב

רס"י

שלא לשמו פסול. כדאמרי (לעיל דף ז):
בשאר ימות השנה לשמו פסול.
 כדאמרי במס' פסחים (דף סא.) שחטו קודם חצות פסול דכתיב בין הערבים וכמה פעמים שנה הכתוב בקביעות זמנו בי"ד בין הערבים:
שלא לשמו כשר. כדמפרש ואזיל:
מנהגי מילי. דבשאר ימות השנה שלא לשמו כשר:
ואם מן הצאן קרבנו כו'. לאו קרא יתירא קא דריש אלא משמעו דקרא משמע ליה הכי ואם דבר הבא מן הצאן דהיינו פסח שאינו בא אלא מן הצאן היה קרבנו הרי הוא לזבח שלמים ועל כרחך שלא בזמנו קאמר דאי בזמנו הא ילפינן ליה לעיל דפסול:
ואימא שלמים אין כו'. שחטו לשם שלמים ליתכשר אבל שחטו לשם עולה ליפסיל וברייתא קתני שלא לשמו כשר ואפילו שחטו לשם עולה או לשם חטאת:
לזבח. קרא יתירא הוא דמצי למכתב לשלמים:
אימא לכל דשחיט להוי כוותיה. שחטו לשם עולה יהא עולה דהא אתרבי ליה כל זבח:
ה"ג אי הוה כתיב לשלמים וזבח כדקא אמרת. דאי כתב הכי הוה משמע יהא כשלמים או כשאר זבח:
השתא דכתיב לזבח שלמים. הכי משמע לכל זבח שיזבחנו לשמו שלמים יהיה:
ואימא לזבח כלל כו'. אמאי דריש להאי זבח שלמים הכי דרוש הכי דבר הבא מן הצאן יהא לכל הזבחים כלל שכשר שלא לשמו כי הדר כתב שלמים פרט שלא הכשרתיו בעקירת שמו אלא א"כ שחטו לשלמים אבל שחטו לשם זבח אחר פסול:
ואפי' לעופות. שחטו לשם חטאת עוף:
אף כל שהוא שלא לשמו. יצא לשמו:
חטאת ואשם לא. שחטו לשם חטאת ואשם יהא פסול אפילו לשלמים:
אלא לזבח רבויא הוא. אינו לשון כלל ולא דרשי ליה בכלל ופרט שאין כללות ופרטות באין מרובי לשון אלא ממשמעות המקראות וכגון (בי"ק דף סג.) בכל אשר תאוו נפשך כלל וכן מן הבהמה כלל בקר וצאן פרט אבל לזבח שלמים שתי תיבות דבוקות הן כאילו כתיב לזבח השלמים וקרא יתירא בעלמא הוא דהוה מצי למכתב לשלמים וכל מקרא של לשון ייתור אינו לכלל ופרט אלא לרבות וכמאן דכתיב לשלמים וזבח דמי דאיתרבו ליה כל הזבחים:

תנו רבנן:

"פסח:

בזמנו:

לשמו - כשר,

שלא לשמו - פסול.

ובשאר ימות השנה:

לשמו - פסול,

שלא לשמו - כשר."

מנא הני מילי?

אמר אבוה דשמואל:

אמר קרא: **"ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים לה"**⁵² (ויקרא ג, ו), דבר הבא מן הצאן - יהא לזבח שלמים.

אימא: שלמים - אין,

מידי אחרינא - לא!

אמר רבי אילא אמר רבי יוחנן:

"לזבח" - לרבות כל זבח.

אימא כל דשחיט להוי כמותה!

אי הוה כתיב: 'לשלמים וזבח' פדקאמרת,

השתא דכתיב: **"לזבח שלמים"** - לכל דשחיט ליה, שלמים להוי.

אימא: **"לזבח"** - כלל,

"שלמים" - פרט,

כלל ופרט - אין בכלל אלא מה שבפרט,

שלמים - אין,

מידי אחרינא - לא!

"לה" - הדר וכלל.

מתקיף לה רבי יעקב מנהר פקוד:

הא לא דמי כלל בתרא לכלל קמא,

'כלל' קמא - מרבי זבחים ותו לא,

'כלל' בתרא **"לה"** - כל לה, ואפילו לעופות ואפילו למנחות!

הא תנא דבי רבי ישמעאל,

בכללי ופרטי דריש כי האי גוונא.

כלל ופרט וכלל - אי אתה דן אלא בעין הפרט,

מה הפרט מפורש, שהוא שלא לשמו וכשר, אף כל שלא לשמו וכשר.

אי, מה הפרט מפורש דבר הבא בנדר ובנדבה, אף כל הבא בנדר ובנדבה,

עולה ושלמים - אין,

חטאת ואשם - לא!

אלא, **"לזבח"** - רבויא הוא.

אימא: לכל דשחיט ליה להוי כוותיה!

⁵² ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים לה' זכר או נקבה תמים יקריבנו

אָמַר רַבִּי אֲבִין:

דוֹחִין קֳדָשִׁים הַנֶּאֱכָלִים אֶצֶל קֳדָשִׁים הַנֶּאֱכָלִין, וְאִין דוֹחִין קֳדָשִׁים הַנֶּאֱכָלִין אֶצֶל קֳדָשִׁים שְׂאִינְן נֶאֱכָלִין.

ט,א

אָטוּ חֲטָאֵת וְאַשָּׁם מִי לֹא מִיתְאַכְלִי?!

אֵלֶּא: דוֹחִין קֳדָשִׁים הַנֶּאֱכָלִין לְכָל אָדָם אֶצֶל קֳדָשִׁים הַנֶּאֱכָלִין לְכָל אָדָם, וְאִין דוֹחִין קֳדָשִׁים הַנֶּאֱכָלִין לְכָל אָדָם אֶצֶל קֳדָשִׁים שְׂאִין נֶאֱכָלִין לְכָל אָדָם.

רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי אֲבִין אָמַר:

דוֹחִין קֳדָשִׁים קָלִים אֶצֶל קֳדָשִׁים קָלִים, וְאִין דוֹחִין קֳדָשִׁים קָלִים אֶצֶל קֳדָשִׁי קֳדָשִׁים.

מִתְקִיף לֵה רַב יִצְחָק בְּרַבִּי סַבְרִין:

אֵימָא: שְׁחִטִּיה לְשֵׁם מַעֲשֵׂר לִיהוּי מַעֲשֵׂר.

לְמַאי הִילְכְתָּא?

דְּלֹא לִיבְעֵי נִסְכִּים.

וְלִמְלַקָּא עֲלִיהָ⁵³ בְּ"לֹא יִגָּאֵל"⁵⁴ (ויקרא כז, לג).

אָמַר קְרָא: "הַעֲשִׂינִי יְהוָה קֳדָשִׁי"⁵⁵ (ויקרא כז, לב) - זֶה מַעֲשֵׂר, וְאִין אַחַר מַעֲשֵׂר.

אֵימָא: שְׁחִטִּיה לְשֵׁם בְּכוֹר לִיהוּי בְּבָכוֹר!

לְמַאי הִילְכְתָּא?

דְּלֹא לִיבְעֵי נִסְכִּים.

אִי נְמִי, דְּלִיתְבֵּיה לְכַהֲנִים.

בְּכוֹר נְמִי 'עֲבָרָה'⁵⁶ (שמות יג, יב) 'עֲבָרָה' (ויקרא כז, לב) מִמַּעֲשֵׂר גָּמַר.

וְאֵימָא: שְׁחִטִּיה לְשֵׁם תְּמוּרָה לִיהוּי תְּמוּרָה!

לְמַאי הִילְכְתָּא?

לְמַלְקָא עֲלִיהָ.

אִי נְמִי, לְמִיקָם עֲלִיהָ בְּ"לֹא יִמְכַר וְלֹא יִגָּאֵל" (ויקרא כז, לב).

אָמַר מִרְזוּטְרָא בְּרִיה דְּרַב נַחְמָן:

אָמַר קְרָא: "יְהוָה הוּא וְתִמְנוּדָתוֹ"⁵⁷ (ויקרא כז, לג) - זֶה תְּמוּרָה, וְאִין אַחַר תְּמוּרָה.

וְאֵימָא: שְׁחִטִּיה לְשֵׁם תּוֹדָה לִיהוּי כִּי תּוֹדָה!

לְמַאי הִילְכְתָּא?

לְהַטְעִינוּ לְחָם.

מִי אֵיכָא מִיּוֹדֵי דְפָסַח גּוֹפִיָה לֹא בְעֵי לְחָם, וּמוֹתְרוֹ, בְעֵי לְחָם?!

רַשִׁי

דוֹחִין קֳדָשִׁים הַנֶּאֱכָלִין. פֶּסַח זֶה מִתְחַלֵּה הוֹקֵדֵשׁ לְשֵׁם קָרְבַּן הַנֶּאֱכָל הֵילְכְךָ דוֹחִין אוֹתוֹ אֶצֶל שְׁלָמִים שֶׁהֵן נֶאֱכָלִין וְלֹא אֶצֶל עוֹלָה:

שְׂאִין נֶאֱכָלִין לְכָל אָדָם. אֵלֶּא לְזַכְרֵי כַהֲנָנָה:

לִיהוּי מַעֲשֵׂר. דֵּהֵא קֳדָשִׁים קָלִים הוּא. בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר אִין טַעוּנִין נִסְכִּים בְּפֶרֶק שְׁתֵּי מִדּוֹת (מִנְחוֹת דָּף ז:): בְּמַעֲשֵׂר בַּהֲמָה כְּתִיב יִהְיֶה קוֹדֵשׁ לֹא יִגָּאֵל וְדַרְשִׁין בְּבִכּוֹרוֹת בְּפֶרֶק כָּל פְּסוּלֵי הַמּוֹקֵדֶשִׁין (דָּף לב:): דֵּהֵאִי לֹא יִגָּאֵל לֹא יִמְכַר הוּא:

עֲבָרָה עֲבָרָה. בְּבִכּוֹר כְּתִיב (שְׁמוֹת יג) וְהֵעֲבַרְתָּ כָּל פֶּטֶר רַחֵם וּבְמַעֲשֵׂר כְּתִיב כָּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשֶּׁבֶט (וַיִּקְרָא כז):

לְמִילְקָא עֲלֵהָ. מִשּׁוּם לֹא יִחְלִיפּוּ:

זֶה תְּמוּרָה. מִמַּשׁ שֶׁהַעוֹמֵדֵת כְּשֶׁהֵיא חוֹלִין אֶצֶל בַּהֲמַת קֳדָשִׁים וְהַמִּיר הוּא דֵּהוּיָא תְּמוּרָה:

וְאִין אַחַר. זֶבַח רֵאשׁוֹן שֶׁשְׁחַט לְשֵׁם תְּמוּרָה:

⁵³ במהדורת וילנא: ("ב"לא ימכר") ובשיטה מקובצת מוחק זה.

⁵⁴ לא יבקר בין טוב לדע ולא ימירנו ואם המד ימירנו והנה הוא ותמונתו יהיה קדש לא יגאל

⁵⁵ וכל מעשה בקר יצאון מל אשר יעבר תחת השבט העשירי יהיה קדש לה'

⁵⁶ והעברת כל פטר רחם לה' וכל פטר שגד בהמה אשר יהיה לה הזכרים לה'

אי הכי, השתא נמי: מי איכא מידי דפסח גופיה לא בעי נסכים, ומותרו בעי נסכים!?

רס"י

ומותרו בעי נסכים. דהא אמרת שלמים ניהוי:

דמותר תודה עצמה. כגון הפריש תודתו ואבדה והפריש אחרת ונמצאת הראשונה אין השניה טעונה לחם כדאמר ר' ב' התודה (מנחות דף עט:): זבח התודה טעון לחם ולא ולדה ולא תמורתה ולא חליפתה טעונין לחם:

ומותר דאתי לה מעלמא. תודה שבאה ממותר פסח:

דילמא במותר אשם כתיב. האי ואם מן הצאן דאשם נמי איל תמים מן הצאן הוא ואינו בא מן הבקר:

בכל צאן. כבבשים ועזים כגון פסח לאפוקי אשם דאינו בא מן העזים:

בכל אתר את אמר. בכל מקום אתה אומר מן להוציא הוא כגון מן הבהמה להוציא רובע ונרבע מן הבקר להוציא את הנעבד מן הצאן להוציא את המוקצה (ב"ק דף מ:):

וכאן אתה אומר מן לרבות. דקאמרת [מן הצאן] פסח משמע שבא מכל צאן:

ה"ג. כי מוקמינן לה בפסח מן להוציא הוא דלא אתי בן שתי שנים ולא אתי נקיבה ומיהו הצאן מכל מין צאן משמע בין כבשים בין עזים ומיעוטא דמן לנקיבות אתא: ה"ג דלא אתי בן שתי שנים ולא אתי נקיבה:

והא מדכתיב אם כבש אם עז מכלל דלאו במותר הפסח הוא דכתיב. אלא בשלמים גרידי וה"ק אם נדר להביא מן הצאן יביא איזה שירצה או כבש או עז דאי במותר הפסח כתיב למה לי אם כבש אם עז פשיטא דמכבשים ומעזים הוא בא דהא בגופיה כתיב מן הכבשים ומן העזים (שמות יב):

לכדנתניא כו'. לחלק ביניהם ולפרש הילכותיהן לומר שהכבש טעון אליה למזבח והעז אין אליהו בכלל אימורים:

כבש. קרא יתירא הוא דכיון דכתיב [מעיקרא ואם מן הצאן וכתב] בתריה ואם עז מכלל דעד השתא כבש איירי דאין לך מן הצאן אלא שני מינין:

לאליה. שתהא קריבה עם אימורין כנגד הכליות ולמטה דכתיב לעומת העצה יסירנה מקום שהכליות יועצות:

שלמים הבאין מחמת פסח. חגיגת ארבעה עשר כדאמר ר' בפסחים (דף סט:):

והא מהכא נפקא. דפסח שעברה שנתו קרב שלמים והלא זה הוא מותר הפסח והא ילפת לה לעיל מדאבוה דשמואל:

ומאי ניהו שלמים. דבאין מכל צאן ובקר בין זכרים ובין נקיבות:

עיברה זמנו. זמן שחיטת הפסח:

אנו הכי קאמרין:

מי איכא מידי דמותר תודה עצמה לא בעי לחם, ואילו מותר דאתיא להו מעלמא, בעיא לחם!?

מתקיף לה רב ימר בריה דרב הילל:

וממאי דבמותר פסח כתיב?

דילמא במותר אשם כתיב!

אמר רבא:

אמר קרא: **"ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים"**⁵⁷ (ויקרא ג, ו) - דבר השוה בכל הצאן.

מתקיף לה רבי אבין בר חייא, ואיתימא רבי אבין בר פהנא:

בכל אתר את אמרת "מן" להוציא,

וכאן "מן" לרבות!?

אמר רבי מני:

הכא נמי "מן" להוציא, דלא אתי בן שתי שנים,

ולא אתי בנקיבה.

מתקיף לה רב הונא בגדתאה:

ומי מצייט אמרת דכי כתיב האי במותר פסח כתיב!?

והא מדכתיב: **"אם קשבו"**⁵⁸ (ויקרא ג, ז) **"אם עז"**⁵⁹ (ויקרא ג, יב), מכלל דלאו במותר פסח כתיב!

ההוא מיבעי ליה לכדתניא:

"קשבו"⁶⁰ (ויקרא ג, ט) - לרבות את הפסח לאליה.

בשהוא אומר: "אם קשבו" - לרבות: פסח שעברה שנתה,

ושלמים הבאים מחמת פסח,

לכל מצות שלמים, שיטענו: סמיכה,

ונסכים,

ותנופת חזה ושוק.

בשהוא אומר: "אם עז" (ויקרא ג, יב) **הפסיק הענין,**

לימד על העז שאינה טעונה לאליה."

והא מהכא נפקא!?

מדאבוה דשמואל נפקא,

דאמר אבוה דשמואל:

"ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים" (ויקרא ג, ו) - דבר הבא מן הצאן? והא לזבח שלמים!

ואכתי מדרב נחמן אמר רבה בר אבוה נפקא!

דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה:

מנין למותר פסח שיקרב שלמים?

שנאמר: **"וזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר"**⁶¹ (דברים טז, ב),

והלא אין פסח בא אלא מן הכבשים ומן העזים!

אלא מכאן למותר הפסח שיהא לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר,

ומאי ניהו? שלמים!

אלא: תלתא קראי כתיבי:

חד - לעיברה זמנו ועיברה שנתו.

ט, ב

⁵⁷ ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים לה' זכר או נקבה תמים וקריבנו

⁵⁸ אם קשבו הוא מקריב את קרבנו והקריב אתו לפני ה'

⁵⁹ ואם עז קרבנו והקריבו לפני ה'

⁶⁰ הגהות הב"ח, גירסת מהדורת וילנא: **כבש**

⁶¹ ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש מביית לפרכת אל פני הכפרת אשר על הארץ ולא ימות מי בעינן אראה על

כ"י

לא זמנו ולא שנתו. ואם שחטו
 קודם הפסח לשם שלמים כשר
 ואע"ג דחזי לפסח ראשון:
ממילתייהו. מפסח ראשון:
משמיה דמבוג. שם חכם:

וְחָד - לְעִיבְרָה זְמָנוּ וְלֹא שְׁנָתוּ.
 וְחָד - לְלֹא עִיבְרָה לֹא זְמָנוּ וְלֹא שְׁנָתוּ.

וְצָרִיכִי,
 דְּאִי פְתַב רַחֲמָנָא חַד, הוּדָה אַמִּינָא: הֵיכָא דְעִיבְרָה שְׁנָתוּ וְזְמָנוּ, דְּאִידְחִי מִפְּסַח לְגַמְרִי,
 אֲבָל עִיבְרָה זְמָנוּ וְלֹא שְׁנָתוּ, דְּחֻזִי לְפַסַּח שְׁנֵי אִימָא לָא.
 וְאִי פְתַב רַחֲמָנָא הֵנִי תַרְתֵּי מִשּׁוּם דְּאִידְחִי לְהוּ מִמִּילְתֵּיהוּ,
 אֲבָל הֵיכָא דְלֹא עֲבַר לֹא זְמָנוּ וְלֹא שְׁנָתוּ, דְּחֻזִי לְפַסַּח אִימָא לָא,
 צָרִיכִי.

19. ט, ב

רָס"י

חטאת ששחטה לשם חטאת

נחשון. שעיר חטאת [דחנוכת] הנשיאים:

כשרה. ולא הויא שינוי קדש דלא אמריי חטאת נחשון כיון דלדורון אתי ולא לכפרה על חטא הרי היא כשחיטה לשם עולה וכ"ש דשינוי בעלים לא הוי דלא שחטה להתכפר בה נחשון: **ועלו לבעלים.** ר"ש פליג אמנחות ומודה בובחים:

מחבת ומרחשת. שני כלים שבהם מטגנים את המנחות שכל המנחות היו עשר עשר חלות מחבת צפה ומעשיה קשים מתוך שהכלי צף מעשיה מתפשטין והאור שורף את השמן מרחשת עמוקה ומעשיה רוחשין ורכין שאין האור שורף את השמן וכשמניח אדם אצבעו עליה נראה כמו רוחשת:

חריבה. מנחת חוטא שאין בה שמן דכתיב (ויקרא ה) לא ישם עליה שמן:

מעשיה מוכיחין. דמחשבה הנכרת שהיא שקר סבר ר"ש דלא מהניא:

שחיטה אחת לכולן. וכי שחט עולה לשם חטאת ליכא הכירא דמשקר הילכך מהניא מחשבה כ"ך שמעת"י במנחות"י:

טעמא כו'. אלמא אפי' לרבי שמעון דמהדר להיכשירא לא יליף מזאת תורה וכ"ש דמדרבנן קשיא לך דאמרי אף במנחות לא עלו אלמא לא דרשי תורה להכי ולרבא דאמר לעיל (דף ז.) חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם כשירה ליכא למיפרך מינה דהתם כיון דכי הדדי נינהו דתרוייהו חטאת סתמא שמייהו וכפרת שתיהן שוה על הכרת אין שם שינוי קודש והרי חטאת לשם חטאת נשחטה ואילו מנחת מחבת ומנחת מרחשת אין שמותיחן שוין זו שמה לבדה וזו שמה לבדה אלא לרב קשיא דהא לשם חטאת נחשון שינוי גמור הוא שהרי היא כעולה וקאמר כשרה משום תורת חטאת:

אלא אי איתמר. דרב הכי איתמר ובשינוי בעלים איתמר: **שיתכפר בה.** היינו שינוי בעלים: **שארן כפרה למתים.** הילכך לא קרינא ביה במחוייב כפרה כמותו:

הא חי. אם שחטה בשינוי בעלים לשם אדם חי:

דומיא דנחשון. שמחוייב חטאת שאינה על חטא הדומה לשעיר נחשון כגון חטאת נזיר ומצורע הבאות להכשיר פסולה:

ופרכינן הני עולות נינהו. ואגן קים לן לעיל (דף ז.) חטאת ששחטה על מי שמחוייב עולה כשירה והני כעולה דמו: פשיטא ל"ג:

עיקר חטאת נקט. שורש החטאת שהיא היתה חטאת יחיד ראשונה:

אמר רב משמיה דרבובג:

חטאת ששחטה לשום חטאת נחשון - כשירה.

דאמר קרא: **"זאת תורת החטאת"**⁶² (ויקרא ו, יח) - תורה אחת לכל החטאות.

יתבי רבא וקאמר לה להא שמעתא.

איתיביה רב משמיא לרבא:

"רבי שמעון אומר:

כל המנחות שנקמצו שלא לשמן - בשירות,

ועלו לבעלים לשום חובה.

לפי שאין המנחות דומות לזבחים.

שהקומץ מחבת לשם מרחשת - מעשיה מוכיחין עליה שהיא מחבת.

חריבה לשם בלולה - מעשיה מוכיחין שהיא חריבה.

אבל בזבחים אינו כן: שחיטה אחת לכולן,

קבלה אחת לכולן,

זריקה אחת לכולן."

טעמא דמעשיה מוכיחין,

הא אין מעשיה מוכיחין - לא.

אמאי? לימא: **"זאת תורת המנחה"**⁶³ (ויקרא ו, ז), תורה אחת לכל המנחות!

אלא אי איתמר הכי איתמר:

אמר רב משמיה דרבובג:

חטאת ששחטה על מנת שיתכפר בה נחשון - כשירה,

אין כפרה למתים.

וילימא מת בעלמא!

הא קא משמע לן:

טעמא דמת,

הא דחי - דומיא דנחשון פסולה,

ומאי נינהו? חטאת נזיר,

וחטאת מצורע.

הני עולות נינהו!

אלא אי איתמר הכי איתמר:

אמר רב משמיה דרבובג:

חטאת ששחטה על שמחוייב חטאת נחשון - כשירה,

חטאת נחשון - עולה היא.

איכא דאמר:

אמר רב משמיה דרבובג:

חטאת ששחטה לשם חטאת נחשון - פסולה,

חטאת נחשון - עולה היא.

וילימא חטאת נזיר וחטאת מצורע!

עיקר חטאת נקט.

⁶² דבר אל אהרן ואל בניו לאמור זאת תורת החטאת במקום אשר תשחט העלה תשחט החטאת לפני ה' קדש קדשים הוא

⁶³ וזאת תורת המנחה הקרב אתה בני אהרן לפני ה' אל פני המזבח

20. ט, ב

רָט"ו

לשם חטאת עבודת כוכבים.
רבותא נקט אע"ג דלא דמיא
לשאר חטאות שהן בכבשה או
שעירה והיא אינה כשירה
בכבשה אלא בשעירה:

בעיא דרבא היכי מתניתו לה.
וכיון דאמרת דרבא בכולהו
פסיל ואפילו חטאת חלב לשם
חטאת דם כ"ש לשם חטאת
דטומאת מקדש וקדשיו:

מי אמרינן כרת כמותה. והוה
ליה מחוייב כפרה כמותו וקרינן
ביה עליו ולא על חבירו וחבירו
דומיא דידיה או דילמא כו' דאין
קבוע כמותו שבא בעולה ויורד:

אָמַר רַב:

חֲטָאת חֲלֵב, שֶׁשְׁחָטָהּ לְשֵׁם חֲטָאת דָּם,

לְשֵׁם חֲטָאת עֲבוּדָה זָרָה - כְּשִׁירָה.

לְשֵׁם חֲטָאת נְזִיר,

לְשֵׁם חֲטָאת מְצוּרָע - פְּסוּלָה,

הֲנִי עוֹלוֹת נִינְהוּ.

בְּעֵי רַבָּא:

חֲטָאת חֲלֵב שֶׁשְׁחָטָהּ לְשֵׁם חֲטָאת טוּמְאָת מְקַדְּשׁ וְקַדְּשָׁיו - מַהוּ?

מִי אֲמַרִּינּוּ: כְּרַת כְּמוֹתָהּ,

אוּ דִילְמָא:

אִין קְבוּעַ כְּמוֹתָהּ?

רַב אַחָא בְּרִיה דְּרַבָּא מְתַנֵּי פוּלְהוּ לְפִסּוּלָא.

מַאי טַעְמָא?

"וְשַׁחַט אוֹתָהּ לְחֲטָאת"⁶⁴ (ויקרא ד, לג) - לְשֵׁם אוֹתָהּ חֲטָאת.

אָמַר לִיה רַב אֲשֵׁי לְרַב אַחָא בְּרִיה דְּרַבָּא:

בְּעֵיא דְּרַבָּא - הִיכִי מְתַנִּיתוּ לָהּ?

אָמַר לִיה:

אֲנִן בְּשִׁינְוֵי בְּעָלִים מְתַנִּינָן לָהּ.

וְהִכִּי מְתַנִּינָן לָהּ:

אָמַר רַבָּא:

חֲטָאת חֲלֵב שֶׁשְׁחָטָהּ עַל מִי שֶׁמְּחַוֵּיב חֲטָאת דָּם וְחֲטָאת עֲבוּדָה זָרָה - פְּסוּלָה

עַל מִי שֶׁמְּחַוֵּיב חֲטָאת נְזִיר וְחֲטָאת מְצוּרָע - כְּשִׁירָה.

וּבְעֵינָן לָהּ הִכִּי:

בְּעֵי רַבָּא:

חֲטָאת חֲלֵב שֶׁשְׁחָטָהּ עַל מִי שֶׁמְּחַוֵּיב חֲטָאת טוּמְאָת מְקַדְּשׁ וְקַדְּשָׁיו, מַהוּ?

מִי אֲמַרִּינּוּ: כְּרַת כְּמוֹתָהּ,

אוּ דִילְמָא:

אִין קְבוּעַ כְּמוֹתָהּ?

תְּקוּ.

⁶⁴ וְסוּמָן אֵת יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַחֲטָאת וְשַׁחַט אֹתָהּ לְחֲטָאת בְּמִקוּם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֵת הָעֶלָּה

21. ט, ב - י, א

רפ"י

שחטה לשמה. שלא חישב על השחיטה אלא על הזריקה חישב בשעת שחיטה דהיינו מעבודה לעבודה:

מחשבין מעבודה לעבודה. כלומר מחשבה מועלת מעבודה לעבודה במחשבת שלא לשמו:

דילפינן ממחשבת פיגול. דמהניא ביה הכי דתנן בפרק שני (לקמן דף כז:) השוחט את הזבח על מנת לזרוק דמו למחר פיגול: **אין מחשבין מעבודה לעבודה.**

בשלא לשמו דלא ילפינן לה מפיגול דהתם עיקר מחשבתו המביאה לידי פיגול זו היא שיחשוב בעבודה זו לעשות עבודה אחרת מן אחת העבודות להאכיל לאדם או למזבח חוץ לזמנו וזריקה אכילת מזבח היא והוא הדין אם חישב על הקטרת החלב שאינה מן עבודות הילכך לא דמיא לשלא לשמו:

השוחט את הבהמה. של חולין לעבודת כוכבים אסורה בהנאה כדין זבחי מתים וזבחי מתים ילפינן (ע"ז דף כט:) שם שם מעגלה ערופה:

לזרוק דמה לעבודת כוכבים. (ועבודת) השחיטה לא נעשית לשם עבודת כוכבים אלא בשעת שחיטה חישב לעבוד הזריקה לשם עבודת כוכבים ולא זרק:

מחשבין מעבודה לעבודה. מחשבה היא לענין זבחי מתים ליאסר בהנאה:

דילפינן. עבודת כוכבים שהיא חוץ ממחשבת פיגול שהוא פנים: **מותרת.** לאכילה:

אין מחשבין מעבודה לעבודה. ואינה אסורה אלא אם כן שחט לעבודת כוכבים שבשחיטתה עבד עבודת כוכבים או זרק לעבודת כוכבים:

פנים מפנים. מחשבת שלא לשמו מפיגול:

הריני שוחט חוץ לזמנו. ולא חישב על מנת לאכול ולא על מנת לזרוק או להקטיר אלא על השחיטה חישב סתם חוץ לזמנה כשר דלאו מחשבה היא דאין זמן אלא באכילת אדם ומזבח (דזהו) פיגול:

שכן כרת. האוכל פיגול אפי' לאתרו חייב כרת הואיל וחמור מהניא ביה מעבודה לעבודה:

הריני שוחט חוץ למקומו. שלא חישב לא על אכילה ולא על זריקה אלא אמר הריני שוחט חוץ למקומו כשר דהא חזינן דבמקומו הוא שוחטו ועוד דבאכילת אדם או מזבח תלה רחמנא לחוץ למקומו וחוץ לזמנו דכתיב ואם האכל יאכל וגו' וילפינן חוץ למקומו וחוץ לזמנו מהאי קרא לקמן (דף יג.):

על מנת לזרוק דמו חוץ למקומו כו' פסול. (בפרק שני) והשתא ליכא למפרד שכן כרת שאין חייבין כרת על אכילתן כדתניא לקמן [בפרק שני] (דף כח.):

איתמר:

שְׁחָטָהּ לְשִׁמְהָ, לְזָרוֹק דָּמָהּ שְׁלֵא לְשִׁמְהָ:
רבי יוחנן אמר: פסולה,
וריש לקיש אמר: כשירה.

"רבי יוחנן אמר: פסולה" - מחשבין מעבודה לעבודה, וילפינן ממחשבת פיגול.

"וריש לקיש אמר: כשירה" - אין מחשבין מעבודה לעבודה, ולא ילפינן ממחשבת פיגול.

ואזדו לטעמיהו,

דאיתמר:

השוחט את הבהמה על מנת לזרוק דמה לעבודה זרה, להקטיר חלב על עבודה זרה:

רבי יוחנן אמר:

אסורה,

מחשבין מעבודה לעבודה,

וילפינן חוץ מפנים.

ריש לקיש אמר:

מותרת,

אין מחשבין מעבודה לעבודה,

ולא ילפינן חוץ מפנים.

ואי אשמעינן בהא,

בהא אמר ריש לקיש,

אבל פנים מפנים אימא מודי ליה לרבי יוחנן.

ואי אשמעינן הא,

בהא קאמר רבי יוחנן,

אבל בהיא אימא מודי ליה לריש לקיש,

צריכי.

כי אתא רב דימי אמר:

מתלב רב ירמיה לסייעיה לרבי יוחנן,

ורבי אילא לסייעיה לריש לקיש.

"רב ירמיה לסייעיה לרבי יוחנן:

ומה במקום שאם אמר: "הריני שוחט חוץ לזמנו" שהוא כשר,

שחטו על מנת לזרוק דמו חוץ לזמנו - פסול,

מקום שאם אמר: "הריני שוחט שלא לשמו" - פסול,

שחטו על מנת לזרוק דמו שלא לשמו אינו דין שיהא פסול?

מתקיף לה רבא בר אהילאי:

מה לחוץ לזמנו שכן כרת!

אלא אמר רבא בר אהילאי:

הכי קאמר: ומה מקום שאם אמר "הריני שוחט חוץ למקומו" שהוא כשר,

שחטו על מנת לזרוק דמו חוץ למקומו - פסול.

מקום שאם אמר: "הריני שוחט שלא לשמו" - שהוא פסול,

שחטו על מנת לזרוק דמו שלא לשמו - אינו דין שיהא פסול!?

מתקיף לה רב אשי:

מה לחוץ למקומו שכן נוהג בכל הזבחים,

תאמר בשלא לשמו שאינו נוהג אלא בפסח וחטאת!

אלא אמר רב אשי:

רש"י

שחט לשם פלוני כשר. דאין שינוי בעלים חל על השחיטה דלא שייך שם בעלים אלא על הכפרה והיינו דאמרן לעיל (דף ד.) דשינוי בעלים אינו בדי עבודות:

לא תאמר בזריקה. מחשבין שלא לשמו דרבינן ליה לעיל בכולהו עבודות:

משחיטה וקבלה. ומה שחיטה שכשרה בזר פסולה בשלא לשמה זריקה לא כל שכן כי פרכת מה לשחיטה שכן פוסלת שלא לשם אוכלין בפסח קבלה תוכיח:

דאין מחשבין מעבודה לעבודה. אלא בשעת זריקה גופה בעי מחשב:

ודלמא. להכי כתביה לאשמועינן רבותא דמחשבין מעבודה לעבודה [שלא] בשעת זריקה גופה בעי מחשב דאפי' לא חישוב על הזריקה בשעתה אלא בשעת שחיטה הויא מחשבה:

אם כן. דמחשבין אתא לאשמועינן לשתוק קרא מיניה ותייתי דמחשבין מקל וחומר דרב אשי כדאמרן ומה אם במקום שאם אמר הריני שוחט לשם פלוני כו':

ואידך. רבי יוחנן פריך הכי דלא נפקא לן זריקה מקל וחומר דקבלה ושחיטה:

מה להנך כו'. הלכך לאו קרא יתירא הוא דניליף מיניה דאין מחשבין:

השתא מיהת בשלמים קיימינן. דבשלמים כתיבא מחשבה שלא לשמו הלכך מצי למילף זריקה משחיטה וקבלה וליכא למיפריך צפון דשלמים לא בעי צפון וליתנהו פנימיות:

הכי קאמר: ומה במקום שאם אמר "הריני שוחט לשם פלוני" - שהוא כשר, לזרוק דמו לשם פלוני - פסול, מקום שאם אמר: "הריני שוחט שלא לשמן" - שהוא פסול, שחטו על מנת לזרוק דמן שלא לשמן - אינו דין שיהא פסול?!

רבי אילא לסייעיה לריש לקיש:

לא תאמר בזריקה, ותייתי מקל וחומר מבינייא, משחיטה וקבלה, למאי הלכתא כתב רחמנא? לומר, דאין מחשבין מעבודה לעבודה.

מתקיף לה רב פפא:

ודלמא, דמחשבין מעבודה לעבודה!

אם כן, לשתוק קרא מיניה ותייתי מקל וחומר דרב אשי.

ואידך?

פריך הכי: מה להנהי, שכן טעונות צפון, וישנן בחטאות הפנימיות,

ואידך?

השתא מיהא בשלמים קיימין.

איתמר:

שחטה לשמה לזרוק דמה שלא לשמה:

רב נחמן אמר: פסולה,

רבה אמר: כשרה.

והדר ביה רבה לגבי רב נחמן מקל וחומר דרב אשי.

22. י, א-ב

רס"י

שכן דמה למעלה. מחוט הסיקרא דתנן במס' מדות (פ"ג מ"א) חוט הסיקרא חוגרת באמצע להבדיל בין דמים עליונים לדמים התחתונים וליף לקמן (דף נג.) מן והיתה הרשת עד חצי המזבח התורה נתנה מחיצה להבדיל וחטאת בהמה נעשית למעלה דכתיב בה (ויקרא ד) על קרנות וכן עולת העוף כדלקמן (דף סד:) ושאר זבחים שלא פירש בהן נעשין למטה דכתיב בהו מזבח ולא כתיב בהו קרנות וכוליה מזבח ליכא למימר דהוה מקומן שהרי תורה נתנה מחיצה:
חזרני חלילה. ולא יקום הדין ולקמן פריך וניהדר דינא וניתי במה הצד:
נאמר בה היא בשחיטה. שיער נשיא:
הרי הוא אומר כו'. ואין משיבין על ההיקש ולקמן בסוף שמעתא מפרש טעמייהו דרבנן דסמכי אהיקשא אחרינא והך היקשא דרשינן למילתא אחריתי:

[כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן - בשרים, אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה. חוץ מן: הפסח, והחטאת. "הפסח" - בזמנו, "והחטאת" - בכל זמן] **רבי אליעזר אומר: אף האשם.**

תנ"א:

"אמר רבי אליעזר:
 חטאת - באה על חטא, ואשם - בא על חטא, מה חטאת שלא לשמה - פסולה, אף אשם שלא לשמו - פסול.
אמר לו רבי יהושע:
 לא, אם אמרת בחטאת שכן דמה למעלה!
אמר לו רבי אליעזר:
 פסח יוכיח, שדמו למטה, ושחטו שלא לשמו - פסול.
אמר לו רבי יהושע:
 מה לפסח שכן זמנו קבוע!
אמר לו רבי אליעזר:
 חטאת תוכיח.
אמר לו רבי יהושע:
 חזרני חלילה.

יב

חזר רבי אליעזר ודנו דין אחר:
 חטאת נאמר בה: **"הוא"**⁶⁵ (ויקרא ד, כד) **בשחיטה, היא לשמה - בשירה, שלא לשמה - פסולה,**

ופסח נאמר בו "הוא"⁶⁶ (שמות יב, כז) **בזביחה - הוא לשמו - בשר, שלא לשמו - פסול.**

אף אשם נאמר בו "הוא"⁶⁷ (ויקרא ז, ה) - **הוא לשמו בשר, שלא לשמו - פסול!**

אמר לו רבי יהושע:
 חטאת נאמר בה: **"הוא"** **בשחיטה, היא לשמה - בשרה, שלא לשמה - פסולה, פסח נאמר בו "הוא" בזביחה - הוא לשמו - בשר, שלא לשמו - פסול.**
אבל אשם לא נאמר בו "הוא" אלא לאחר הקטרת אימורין, והוא עצמו שלא הוקטרו אימורין - בשר!

אמר לו רבי אליעזר:
הרי אומר: "בחטאת כאשם"⁶⁸ (ויקרא ז, ז),
 מה חטאת שלא לשמו - פסול, אף אשם שלא לשמו - פסול!"

⁶⁵ וסמך ידו על ראש השעיר ושחט אתו במקום אשר ישחט את העלה לפני ה' חטאת הוא

⁶⁶ ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל ויקד העם וישתחוו

⁶⁷ והקטיר אתם הכהן המזבחה אשה לה' אשם הוא

⁶⁸ בחטאת כאשם תזרה אחת להם הכהן אשר יקפר בו לו יהיה

23. יב

רש"י

תיתי במה הצד. דפסח וחטאת נאכלין (ליום ולילה) אף אני אביא אשם:

צד כרת. חטאת באה על שגגת כרת ופסח חייבים עליו כרת טהור שלא היה בדרך רחוקה:

שכן נכנס דמה לפני ולפנים. כגון ביום הכפורים:

בחטאות החיצונות קאמרינן. במתניי דפסולה ואע"ג דלא עיילי לפני ומינייהו יליף ר' אליעזר: **שאם נכנס דמה לפני פסול.** פירכא היא וה"ק ולימא ליה מה לחטאת החיצונה שכן אם נכנס דמה לפני פסולה דכתיב (ויקרא ו) וכל חטאת אשר יובא מדמה כו' תאמר באשם דלא מיפסיל בהכי:

אית ליה לרבי אליעזר אף באשם. שנכנס דמו לפני פסול לקמן בשמעתין: ולימא ליה ר' יהושע מה לחטאה שכן מכפרת על חייבי כריתות:

מחטאת דשמיעת קול. יליף רבי אליעזר דאינה באה על כרת:

ולימא ליה שכן טעונה ארבע מתנות. תאמר באשם שאינו טעון אלא שני מתנות שהן ד':

כר' ישמעאל כו'. באיזהו מקומן (לקמן נג): נאמר כאן סביב בעולה ואשם ונאמר להלן סביב בחטאת (המילואים) מה להלן פיסוק ארבע מתנות דהא ד' מתנות כתיבי בה ואי אפשר לשתי קרנות בבת אחת אף כאן פיסוק ד' מתנות באותה מתנה שנותן לקרן שהוא כשתיים צריך לפסוק לצפונה של קרן ולמזרחה של קרן:

ולימא ליה שכן טעונין ד' מתנות על ד' קרנות. מה שאין כן באשם דר' ישמעאל גופיה לא בעי בשאר זבחים אלא ד' מתנות בשתי קרנות דקתני בדר' ישמעאל אי מה להלן ארבע מתנות [על ארבע קרנות] אף כאן כו' אמרת עולה טעונה יסוד וקרן מזרחית דרומית לא היה לה יסוד:

וליטעמיך. טובא הוה ליה לרבי יהושע למיפרך דהא איכא קרן ואצבע וחודה שחטאת טעונה ליתן מתנותיה באצבע כנגד חודה של קרן אבן של אמה על אמה ברום אמה בד' מקצעות המזבח מה שאין כן בשאר הדמים דאפילו עולת העוף שהיא למעלה מחוט הסיקרא כדלקמן אינה צריכה להגביה כ"כ ולתת על הקרן ממש אלא שתהא למעלה מן החוט כל שהוא כדתיניא לקמן (דף נג). עשאה למטה מרגליו אפי' אמה כשרה ואין שום זבח טעון מתנות אצבע אלא זורק מן הכלי אל קיר המזבח למקצעותיו השנים והדם מתפשט לצפון ולמערב ואין מתנתו כנגד חודה במשך מלמעלה למטה כחטאת שצריכה כנגד חודה לקמן באיזהו מקומן (דף נג): ולימא ליה רבי אליעזר אשם נמי דמו למעלה דהא רבי אליעזר מקיש אשם לחטאת:

אמר מר:

"אמר לו רבי יהושע: חוֹזְרֵי חֲלִילָה."

ולמיהדר דינא ולייתי ב"מה הצד"!

משום דאיכא למיפרך: מה להצד השונה שבהן שכן יש בהן צד כרת.

"אמר לו רבי יהושע:**לא, אם אמרת בחטאת שכן דמה למעלה."**

ולימא ליה: לא, אם אמרת בחטאת שכן נכנס דמה לפני ולפנים!

בחטאות החיצונות קאמרינן.

שאם נכנס דמה לפני ולפנים פסולה!

אית ליה לרבי אליעזר: אף האשם.

שכן מכפרת על חייבי כריתות!

מחטאת דשמיעת הקול.

שכן טעונה ארבע מתנות!

כרבי ישמעאל,

דאמר: כל הדמים טעונה ארבע מתנות.

על ארבע קרנות!

וליטעמיך: האיכא אצבע!

האיכא קרן!

האיכא חודה!

אלא, חד מתרי תלת טעמי נקט.

24. י' ב

רפ"י

חטאת העוף. דמה למטה לקמן בפרק קדשי קדשים (דף סג.) : **אינה מין זבח.** אלא מין מליקה : **אין להן קצבה.** לדמיהן ואשם יש לו קצבה לדמיו בכסף שקלים :

המחטא אותה. הזורק דמה ובחטאת כתיב ומיעט אותה בחטאת למעוטי שאר קדשים ממקום מתן דמו של חטאת :

אי הכי. בשחיטת חטאת נמי כתיב אותה לחטאת ומיעוטא הוא ולידרשא ר' אליעזר למעוטי אשם מפסול שלא לשמו :

שייר עולת העוף. שהיא למעלה דילפינין לקמן (דף סה.) מומלק והקטיר מה הקטרה בראשו של מזבח אף מליקה בראשו של מזבח :

בזביחה לא שייר מידי. אדבר שהוא זבח לא שייר כלום שכל הזבחים נמעטו שלא יהא דמו למעלה ועולת העוף לאו שירא הוא דאינו זבח כמותו :

הא מני. דלא חשיב עולת העוף שיור רבי אלעזר ברי שמעון היא : **דאמר האי מקום.** דחטאת בהמה לחוד ועולת העוף לחוד אע"פ ששניהם למעלה אין מקומן שוה הלכך במיעוטא דגבי זריקת חטאת ליכא שיור :

במה דברים אמורים. דעליונים לא קביע להו מקום אלא שיהא מן החוט ולמעלה :

בעולת העוף אבל חטאת בהמה אינה נעשית אלא בגופה של קרן. האבן של אמה על אמה שבראש מזבח שכל למטה מן הקרנות פסולה ואף על פי שהיא למעלה מן החוט ארבע אמות :

אמר מר :

"אמר לו רבי יהושע: לא, אם אמרת."

לימא ליה רבי אליעזר: אשם נמי דמו למעלה!

אמר אביי:

אשם דמו למעלה לא מצית אמרת,

קל וחומר מעולה,

ומה עולה שהיא פליל - דמה למטה,

אשם שאינו פליל - לא כל שכן?

מה לעולה שכן אינה מכפרת!

חטאת העוף תוכיח.

מה לחטאת העוף שכן אינה מין זבח!

עולה תוכיח.

לא ראי זה כראי זה, ולא ראי זה כראי זה, הצד השונה שבהן: שהן קדשי קדשים, ודמן למטה, אף אני אביא אשם: שהוא קודש קדשים, ודמו למטה.

אמר ליה רבא מפרזקיא לרב אשי:

ולפרוד:

מה להצד השונה שבהן: שכן אין להן קצבה - תאמר באשם שיש לו קצבה⁶⁹ (ויקרא ה, טו)!

אלא, היינו טעמא דרבי אליעזר:

דאמר קרא: **"בההו המחטא אותה"**⁷⁰ (ויקרא ו, יט),

"אותה" - דמה למעלה, ואין דמו של אחר למעלה.

אי הכי, חטאת⁷¹ (ויקרא ד, לג) נמי נימא: **"אותה"** - לשמה כשרה,

שלא לשמה פסולה,

הא שאר זבחים: בין לשמן בין שלא לשמן - כשרין!

ההוא **"אותה"** - לאו דוקא, דהא שייר פסח.

הכא נמי לאו דוקא,

דהא שייר עולת העוף!

זביחה מיהא לא שייר מידי.

ואי בעית אימא:

הא מני? רבי אלעזר ברבי שמעון היא,

דאמר: האי מקום לחוד, והאי מקום לחוד.

דתנאי:

"דמים התחתונים - ניתנין מחוט השיקרא ולמטה,

העליונים - מחוט השיקרא ולמעלה.

אמר רבי אלעזר ברבי שמעון:

במה דברים אמורים: בעולת העוף,

אבל בחטאת בהמה - היא עצמה אין נעשה אלא על גופה של קרן."

⁶⁹ נפש מי תמעל מעל וחסאה בשוגגה מקדשי ה' והביא את אשמו לה' איל תמים מן הצאן בערקה כסף שקלים בשקל הקדש לאשם

⁷⁰ בההו המחטא אותה יאכלנה במקום קדש תאכל בהצר אהל מועד

⁷¹ וסמך את ידו על ראש החטאת ושחט אתה לחטאת במקום אשי ושחט את העלה

25. י, ב - יא, א

רש"י

תָּנּוּ הַתָּם:
"שֶׁהִיָּה רַבִּי עֶקִיבָא אוֹמֵר:
כָּל דְּמִים שֶׁנִּכְנְסוּ לְהִיכָל לְכַפֵּר פְּסוּלִים,
וְחֻכְמִים אוֹמְרִים:
חֲטָאת בַּלְבֵּד⁷² (ויקרא ו, כג).
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר:
אִף הָאֶשֶׁם,
שֶׁנֶּאֱמַר: "כַּחֲטָאת כְּאֶשֶׁם"⁷³ (ויקרא ז, ז) " (זבחים פא:).
 בְּשִׁלְמוֹת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּדַקְאָמֵר טַעְמָא, אֲלֵא רַבְּנָן מַאי טַעְמָא?
אָמַר רַבָּא:
 אֶשֶׁם נִכְנָס דְּמוֹ לְפָנִים פְּסוּל - לֹא מְצִית אֲמַרְתָּ קָל וְחוֹמֵר,
 מְעוּלָה: מָה ^עוֹלָה שֶׁהִיא כְּלִיל, נִכְנָס דְּמָה לְפָנִים - כְּשֶׁרָה, אֶשֶׁם שֶׁאֵינוֹ כְּלִיל - לֹא כָּל שֶׁכֵּן!
 מָה לְעוֹלָה שֶׁכֵּן אֵינָה מְכַפֶּרֶת!
 מִמִּנְחַת חוּטָא תוֹכִיחַ.
 וְלִמָּא: חֲטָאת הָעוֹף תוֹכִיחַ!
 חֲטָאת הָעוֹף בְּעֵיא דְרַבִּי אֲבִין הִיא.
 וְלַפְרוּד: מָה לְמִנְחַת חוּטָא שֶׁכֵּן אֵינָה מִין זָבַח!
 עוֹלָה תוֹכִיחַ.
 וְחֹזֵר הַדִּין, לֹא רָאִי זֶה כְּרָאִי זֶה, וְלֹא רָאִי זֶה כְּרָאִי זֶה,
 הַצַּד הַשְּׁנוֹה שֶׁבָּהֶן: שֶׁהוּן קוֹדֵשׁ קְדָשִׁים וְנִכְנָס⁷⁴ לְפָנִים - כְּשֶׁרִין,
 אִף אֲנִי אֲבִיא אֶשֶׁם שֶׁהוּא קוֹדֵשׁ קְדָשִׁים וְנִכְנָס דְּמוֹ לְפָנִים - כְּשֶׁר.
אָמַר לִיָּה רַבָּא מִבְּרַנִּישׁ לְרַב אִשִּׁי,
וְלַפְרוּד: מָה לְהַצַּד הַשְּׁנוֹה שֶׁבָּהֶן שֶׁכֵּן אֵינוֹ קָצֵבָה, תֵּאמַר בְּאֶשֶׁם, שֵׁישׁ לוֹ קָצֵבָה!
אֲלֵא: הֵינּוּ טַעְמֵיהוֹ דְּרַבְּנָן, דְּאָמַר קְרָא: "דְּמָה"⁷⁵ (ויקרא ו, כג) - דְּמָה שֶׁל זו, וְלֹא דְמָה שֶׁל אַחֵר.
 וְאִידֵךְ?
"דְּמָה" - וְלֹא בְשֶׁרָה.
 וְאִידֵךְ?
 דָּם 'דְּמָה'.
 וְאִידֵךְ?
 דָּם 'דְּמָה' לֹא דְרִישׁ.

יא, א

⁷² וְכָל חֲטָאת אֲשֶׁר יוֹבֵא מִדְּמָה אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ לֹא תֹאכַל בְּאֵשׁ תִּשְׂרֹף
⁷³ כַּחֲטָאת כְּאֶשֶׁם תּוֹרָה אַחַת לָהֶם הִמְהוּ אֲשֶׁר יִכְפֹּר בּוֹ לֹא יִהְיֶה
⁷⁴ מִהַדּוֹרֶת וּלְכַנֵּס: (דָּמָן)
⁷⁵ וְכָל חֲטָאת אֲשֶׁר יוֹבֵא מִדְּמָה אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ לֹא תֹאכַל בְּאֵשׁ תִּשְׂרֹף

26. יא, א

רפ"י

קדש קדשים היא כחטאת וכאשם. במנחה הוא דכתיב וקא אייר שמעון מדקא מקיש מנחות לחטאת ואשם להכי מקיש [לשניהם לומר לך דיש מהם כחטאת ויש מהם כאשם] שתהא מנחת חוטא כחטאת דלא לשמה פסולה ומנחת נדבה כאשם דכשר שלא לשמו: **אלא לרבי אליעזר**. כיון דחטאת ואשם כי הדדי נינהו למאי הלכתא איתקש לתרווייהו: **שלא בכלי שרת**. שלא קדש הקומץ בכלי שרת פסולה שהמנחות הוקשו לזבחים ליטעון ארבע עבודות קמיצה כנגד שחיטה מתן קומץ בכלי שרת כנגד קבלת הדם הולכה כנגד הולכה הקטרה כנגד זריקה: **ור"ש מכשיר**. אם הוליכו בידו בקומצו עד המזבח והקטירו: **כחטאת וכאשם**. להכי איתקש מנחה לחטאת ולאשם שאינן שוין בהלכותיהן לומר לך: **בא לעובדה**. בהלכות והקטרות ביד שלא בכלי: **עובדה בימין**. שהקומץ בה כזריקת דם חטאת שהיא ביד באצבע ובימין דכתיב בחטאת ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן וגו' ודרשינן לקמן בפ"י (דף כד.) באצבעו ונתן שלא תהא נתניה אלא בימין דכל מקום שנאמר אצבע וכהונה אינו אלא ימין: **בא לעובדה בכלי**. רשאי לעובדה בשמאל להוליך הכלי שקדשה בתוכו בשמאלו למזבח וליתן בשמאלו מן הכלי על האשים כזריקת דם אשם שהוא מן הכלי למזבח שאינה בנתינת אצבע דלא כתיב אצבע אלא בחטאת וכשרה בשמאל לר"ש בכל הזבחים חוץ מחטאת דאמרינן לקמן בפרק שני (שם:) זרק בשמאל פסול ור"ש מכשיר חוץ מחטאת משום דרבי שמעון תרתי בעי אצבע וכהונה דגמרינן ממצורע דכתיב ביה אצבע וכהונה וימין וטבל הכהן באצבעו הימנית ובזריקת כל הזבחים לא כתיב בו אצבע אלא כהונה חוץ מחטאת: **מנחת חוטא כתיב בה כי חטאת היא**. גבי שמיעת הקול בויקרא: **ולרבנן**. דפליגי עליה דר' אליעזר במתניי למאי הלכתא כו': חטאת כתיב בה (ויקרא ד) וסמך ידו על ראש החטאת:

[**"כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן - נשרים, אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה. חוץ מן: הפסח, והחטאת.**
"הפסח" - בזמנו, "והחטאת" - בכל זמן.
רבי אליעזר אומר: אף האשם"]

בשלמא לרבנן דאמרי: אשם ששחטו שלא לשמו - כשר, היינו דאיתקש מנחה לחטאת, מנחה לאשם. דתניא:

"רבי שמעון אומר:

"קדש קדשים היא כחטאת וכאשם"⁷⁶ (ויקרא ו, י) - מנחת חוטא הרי היא כחטאת, לפיכך קמצה שלא לשמה - פסולה, מנחת נדבה - הרי היא כאשם, לפיכך קמצה שלא לשמה - נשרה".
 אלא לרבי אליעזר - למאי הלכתא איתקש מנחה לחטאת ומנחה לאשם!

לכי אידך דרבי שמעון, דתני:

"לא בכלי שרת - פסולה,

ורבי שמעון מכשיר" (מנחות כו.).

ואמר רב יהודה בריה דרבי חייה:

מאי טעמא דרבי שמעון?

אמר קרא: **"קדש קדשים היא כחטאת וכאשם"** (ויקרא ו, י) - בא לעובדה ביד - עובדה בימין כחטאת, בכלי - עובדה בשמאל כאשם.

ורבי שמעון, האי קרא מפיק ליה להכי ומפיק ליה להכי?!

עיקר קרא לכדרב יהודה בריה דרבי חייה הוא דאָתא.

ומנחת חוטא דפסולה שלא לשמה,

טעמא אחריןא הוא?⁷⁷ חטאת, טעמא מאי?

דכתיב בה: **"היא"**⁷⁸ (ויקרא ד, כד),

מנחת חוטא נמי כתיב בה: **"היא"**⁷⁹ (ויקרא ה, יא).

ולרבנן, למאי הלכתא איתקש אשם לחטאת?

לומר לך: מה חטאת - טעונה סמיכה⁸⁰ (ויקרא ד, כט),

אף אשם - טעון סמיכה.

⁷⁶ לא תאָפּה חמין חלקם נתתי אתה מאשי קדש קדשים הוא כחטאת וכאשם

⁷⁷ במהדורות וילנא: [טעמא אחריןא הוא]

⁷⁸ וסמך ידו על ראש השעיר ושחט אתו במקום אשר ישחט את העלה לפני ה' חטאת הוא

⁷⁹ ואם לא תשיג ידו לשתי תרים או לשני בני יונה והביא את קרבנו אשר חטא עשירית האפה סלת לחטאת לא ישום עליה שמן ולא יתן עליה

⁸⁰ לבנה מי חטאת הוא

⁸⁰ וסמך ידו על ראש השעיר ושחט אתו במקום אשר ישחט את העלה לפני ה' חטאת הוא

27. יא, א-ב

"יוסף בן חוני אומר: הנשחטין: לשם פסח ולשם חטאת - פסולין."

אמר רבי יוחנן:

יוסף בן חוני ורבי אליעזר אמרו דבר אחד.

רבה אמר:

באחרים: לשם חטאת פליגי.

דתניא:

"הפסח: שעברה שנתו,

ושחטו בזמנו לשמו,

וכן השוחט אחרים לשם פסח בזמנו -

רבי אליעזר פוסל,

ורבי יהושע מכשיר.

אמר רבי יהושע:

אם בשאר ימות השנה, שאינו בשך לשמו, אחרים נשרים

לשמו, בזמנו, שהוא בשך לשמו - אינו דין שיכשרו אחרים לשמו?

אמר לו רבי אליעזר:

או חילוף הדברים:

ומה אם בשאר ימות השנה, שאינו בשך לשמו - בשך הוא לשם אחרים,

בזמנו שהוא בשך לשמו אינו דין שיוכשר לשם אחרים?!

ויכשר פסח בארבעה עשר שלא לשמו!

וכן אתה אומר?

מה לי הוכשרו אחרים בשאר ימות השנה לשמו, שכן הוא בשך לשם אחרים,

שיכשרו אחרים בזמנו לשמו?!

שכן הוא פסול לשם אחרים!

אמר לו רבי יהושע:

אם כן, הורעתה כח פסח,

ונתת כח בשלמים!

חזר רבי אליעזר ודנו דין אחר:

מצינו מותר פסח בא שלמים,

ואין מותר שלמים בא פסח,

ומה פסח שמוותרו בא שלמים, שחטו בזמנו לשום שלמים - פסול,

שלמים שאין מותרו בא פסח, אם שחטם לשם פסח בזמנו אינו דין שיהו פסולין?

אמר לו רבי יהושע:

מצינו מותר חטאת בא עולה,

ואין מותר עולה בא חטאת.

ומה חטאת שמוותרו בא עולה - שחטה לשם עולה פסולה,

עולה שאין מותרו בא חטאת, שחטה לשם חטאת אינו דין שתהא פסולה?

אמר לו רבי אליעזר:

לא, אם אמרת בחטאת, שכן בשרה לשמה כל השנה בולה,

תאמר בפסח שאינו בשך לשמו אלא בזמנו,

והואיל והוא פסול לשמו, דין הוא שיפסלו אחרים לשמו."

יא, ב

רס"ו

אמרו דבר אחד. דרבי אליעזר נמי פסיל באחרים הנשחטים לשם פסח בזמנו ולשם חטאת כל ימות השנה ומברייא דלקמן דייק לה רבי יוחנן: ורבה אמר באחרים לשם חטאת פליגי. יוסף בן חוני ורבי אליעזר ולא פסיל רבי אליעזר אלא באחרים לשם פסח אבל באחרים לשם חטאת מכשיר כדתניא כו' ובין רבה ובין ר' יוחנן דייקי מילתייהו מהא מתני' ובמסקנא בעינא לפרושי דיוקיייהו:

הפסח שעברה שנתו. דתו לא חזי לפסח סתמיה שלמים כדריבין לעיל (דף ח:) מקראי:

ושחטו בזמנו לשמו. דהוה ליה שוחט שלמים לשם פסח:

וכן השוחט. אחד מכל הזבחים לשם פסח בזמנו:

אם בשאר ימות השנה שאינו כשר לשמו. כדילפינן לה במסכת פסחים (דף סא.) שחטו קודם חצות פסול שנאמר בין הערבים וכמה פעמים שנה הכתוב לעכב קביעות זמנו בי"ד בין הערבים:

אחרים כשרים לשמו. דרבי אליעזר מודה בו דלא פליגי אלא בזמנו כדתנן בהדיא אבל כל ימות השנה אין שם שחיטת פסח חל על קרבן אחר:

אמר לו רבי אליעזר או חילוף. אם ק"ו אתה בא לדרוש יכול אני להחליפו בענין אחר ולומר דבר שאינו ולהכשיר פסח בזמנו שלא לשמו:

ויוכשר פסח בי"ד שלא לשמו. ובדין הזה אתה יכול להכשיר פסח בזמנו שלא לשמו:

וכן אתה אומר. בתמיה התדרוש ק"ו ויתכשרו:

מה לי הוכשרו אחרים כו'. ק"ו שדרשת יש עליו תשובה:

מה לי הוכשרו אחרים כו' יוכשרו אחרים כו'. בתמיה ומהכא דייק רבי יוחנן למילתיה ואמר דכי היכי דפסיל רבי אליעזר באחרים לשם פסח פסיל באחרים לשם חטאת דהא טעמו דרבי אליעזר משום דהוא פסול לשם אחרים וה"ל בחטאת איתא ורבה דייק מסיפא שחזר רבי אליעזר מדין זה ודנו בדין אחר ומודה דאחרים לשם חטאת כשרים:

א"כ. אם אתה פוסל אחרים לשמו בזמנו הורעת פסח ונתת כח בשלמים שכל השנה היא זמן שלמים פסח הנשחט לשמו כשר והיום שהוא זמן פסח כל שלמים הנשחטין לשמו פסולין נמצאת מחשבת שלו גדול כח בשלמים מפסח וקרא אשכחן דאחמור בפסח מבשלמים דכתיב ביה הוא ובכל הזבחים הכשיר שלא לשמן:

אמר לו רבי יהושע מצינו מותר חטאת בא עולה. כדתניא בתמורה (דף כג:) זה מדרש דרש יהוידע הכהן כל דבר שבא ממותר חטאת וממותר אשם ילקח בהן עולה לקיץ המזבח והיכי דמי מותר חטאת כגון הפריש מעות לחטאתו וניתותרו אי נמי מפריש שתי חטאות לאחריות דקיי"ל בתמורה (דף כד.) מתכפר באחת מהן והשנייה תרעה:

ומה חטאת שמוותרו כו'. ואם ק"ו כזה אתה דורש יש לך לפסול עולה לשם חטאת ומהכא דייק רבה מילתיה לעיל מדלא אהדר ליה רבי אליעזר אנא נמי פסילנא בנשחטין לשם חטאת:

שכן כשרה לשמה כל השנה. לפיכך עולה הנשחטת לשם חטאת כשרה:

28. יא, ב

רש"י

ולא יחללו את קדשי. אין (כאן) חילול כשירימו אותם לשם גבוה מהם:
בעתידין לתרום. דהיינו טבל דכתיב ירימו דבר העתיד ומסיים בהא בסנהדרין פרק אלו הן הנשרפין גמר חילול מתרומה דכתיב בה ומתו בו כי יחללוהו:
א"כ. דלכר"ש אחי עזריה לחודיה אתא לכתוב ולא יחללו אשר הורמו מ"ש לשון עתיד דנקט ש"מ למידרש ביה נמי הא:

**"שמעון אחי עזריה אומר:
 שחטן לשם גבוה מהן - בשריו,
 לשם נמוך מהן - פסולין".**

רב אשי מתני משמיה דרבי יוחנן, ורב אחא בריה דרבא מתני משמיה דרבי ינאי:
 מאי טעמא דשמעון אחי עזריה?
 דאמר קרא: **"ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה"** (ויקרא כב, טו),
 במורם מהן - אין מתחללין,
 בנמוך מהם - מתחללין.

והאי להכי הוא דאתא?!
 והא מיבעי ליה, לכדשמואל,
 דאמר שמואל:
 מנין לאוכל את הטבל שהוא במיתה?
 שנאמר: **"ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה"** (ויקרא כב, טו),
 בעתידים לתרום הכתוב מדבר!

אם כן, לכתוב קרא 'אשר הורמו',
 מאי **"אשר ירימו"**?!
 שמע מיניה: תרתי.

29. יא, ב

רש"י

בעי רבי זירא. לשום גבוה מהן כשרים דקתני כשרין ואין מרצין קאמר כת"ק ולא פליג אלא בנמוך דקאמר פסולים לגמרי: **ובתתי פליגי.** לשם גבוה מכשיר לגמרי ובנמוך פסיל לגמרי ואילו רבנן בתרוייהו מכשירים ואין מרצין קאמרי: **ת"ש.** מדקא מפרש מילתיה ונקיט בכור ומעשר דלא לרצויי אתו ש"מ כשרין ואינן מרצין קאמר: **ומדסיפא.** הבכור והמעשר ששחטן לשם שלמים כשרים ואין מרצין רישא קדשים קלים ששחטן לשם קדשי קדשים נמי כשרין ואין מרצין קאמר: **הא כדאיתא כו'** כשרין דקתני גבי בכור כשרין למילתייהו קאמר [וכשרים נמי דקתני גבי קדשי קדשים למילתייהו קאמר] ואפי' לרצות לשם חובה: **אלא מאי קמשמע לן.** האי דנקט הבכור והמעשר אי לאו לגלויי עלה דרישא נקט לה ולמימר דכשרין ואין מרצין קאמר: **גבוה ונמוך קמשמע לן.** בתמיה וכי אתא לפרושי לן היכי דמי נמוך לשם גבוה: **תנינא.** ברישא דמילתא: **הא נמי תנינא.** לקמן בפרק כל התדיר (דף פט.) דבכור נמוך משלמים: **שלמים קודמין את הבכור.** אם שניהם עומדים לישחט בעזרה ולהקריב: **שהן טעונים מתן ארבע.** שתי מתנות שהן ארבע ובכור במתנה אחת כדתנן באיזהו מקומן (לקמן נו:). סמיכה ונסכים ליתנהו בבכור כדילפינן במנחות בפרק שתי מדות (דף צ:): **הא עיקר.** שנשנית תחילה לצורך לאשמועינן גבי פסול שלא לשמו דאיכא בקדשים קלים גבוה ונמוך: **ההיא.** דכל התדיר אגררא נסבה ששנה שם את הקודמים זה לזה ונקט נמי האי בהדייהו אע"ג דכבר תנייה הכא:

בעי רבי זירא:
כשרין ואין מרצין,
וכי פליג בחדא פליג,
או דלמא:
כשרין ומרצין, ובתתי פליגי?

אמר אביי ואיתימא רבי זריקא:
תא שמע:

"הבכור והמעשר ששחטן לשם שלמים - כשרים, שלמים ששחטן לשם בכור או לשם מעשר - פסולין".

ואי סלקא דעתך: "כשרין ומרצין",
בכור בר ריצויי הוא?!

אלא כשרין ואין מרצין.
ומדסיפא: כשרין ואין מרצין,
רישא נמי: כשרין ואין מרצין.

מידי איריא?!
הא - כדאיתא,
והא - כדאיתא.

אלא מאי קא משמע לן?
גבוה ונמוך קא משמע לן.
תנינא:

"ביצד? קדשי קדשים ששחטן לשם קדשים קלים... כו'!"

מהו דתימא: קדשי קדשים וקדשים קלים הוא דאיכא גבוה ונמוך,
אבל קלים וקלים - לא.

הא נמי תנינא:
**"שלמים קודמים את הבכור,
מפני שהן: טעונין מתן ארבע,
וסמיכה,
ונסכים,
ותנופת חזה ושוק"** (ובחים פט.)!

הא - עיקר,
ההיא - אגררא נסבה.

30. יא, ב - יב, א

רש"י

מתני'
רבי יהושע מכשיר. דפסח בשאר
 ימות השנה חשיב ליה:
בן בתירא פוסל. בגמרא מפרש
 להו:
שבעים ושנים זקן. בגמרא
 מפרש אמאי לא תנא זקנים:
כל הזבחים הנאכלין. אבל עולה
 לא:
לא הוסיף בן עזאי. על דברי
 חכמים לפסול חוץ מפסח
 ומחטאת אלא העולה:

גמ'
מכשיר היה בן בתירא בפסח
ששחטו שחרית לשמו. והוה
 ליה זמנו לפיכך פסול שלא לשמו
 כדאמר פסח בזמנו שלא לשמו
 פסול:

ומאי כאילו. נשחט בין הערבים
 והאמרת דכולא יומא בין
 הערבים קרי ליה מדקמכשרת
 ליה שחרית וקרא כתיב בין
 הערבים אלמא סבירא ליה בין
 ערב של אמש לערב של אחריו
 כדמפרשין ליה לקמיה דהיינו
 משעלה השחר שפסק ליל של
 אמש עד שתשקע החמה ומאי
 כאילו הא הוא גופיה בין
 הערבים:

ליפלו בלשמו. ולימא [פסח
 ששחטו בי"ד שחרית] ר' יהושע
 פוסל ובן בתירא מכשיר:

אבל בשלא לשמו מודה רבי
יהושע. דאע"ג דשחרית לאו
 זימניה הוא פסול הואיל ומקצתו
 של יום ראוי לשמו קמ"ל:
והא כתיב בין הערבים. לרבי
 אושעיא פריך היכי מצוי למימר
 פסח זמנו שחרית:

בין שני ערבים. מעלות השחר
 עד שקיעת החמה דהיינו בין סוף
 ערב דאתמול ותחילת ערב
 דאורתא:

ואימא חד בבקר. את הראשון
 לא ישא יותר מחצות והשני כל
 היום זמנו רצה שחרית רצה
 ערבית כדכתיב בין הערבים
 דמפרשת ליה כל יומא:

ולא שנים בבקר. הלכך על כרחך
 צריך להשהות השני עד הערב:

משנה

הפסח ששחטו שחרית בארבעה עשר שלא לשמו:
רבי יהושע מכשיר,
כאילו נשחט בשלשה עשר.
בן בתירא פוסל,
כאילו נשחט בין הערבים.
אמר שמעון בן עזאי:
מקובל אני מפי שבעים ושנים זקן, ביום שהושיבו את רבי אלעזר בן עזריה בישיבה,
שכל הזבחים הנאכלין שנזבחו שלא לשמן - כשרין,
אלא שלא עלו לבעלים משום חובה,
חוץ מן הפסח ומן החטאת.

ולא הוסיף בן עזאי אלא העולה,
ולא הודו לו חכמים.

גמרא

אמר רבי אלעזר אמר רבי אושעיא:
 מכשיר היה בן בתירא בפסח ששחטו שחרית בארבעה עשר לשמו,
 כוליה יומא זימניה הוא.

ומאי "כאילו"?

אידיד דאמר רבי יהושע: "כאילו", אמר איהו נמי "כאילו".

אי הכי, אדמיפלגי בשלא לשמו,
 ליפלו בלשמו!

אי איפלו בלשמו,
 הוה אמיןא: אבל בשלא לשמו מודי רבי יהושע לכן בתירא,
 הואיל ומקצתו ראוי,
 קא משמע לן.

והכתיב: "בין הערבים"⁸¹ (שמות יב, ו)!

אמר עולא בריה דרב עילאי:
 בין שני ערבים.

תמיד דכתיב ביה: "בין הערבים"⁸² (במדבר כה, ד),
 הכי נמי דכולי יומא כשר!?

התם מדכתיב: "את הפגש אחד תעשה בבקר" (במדבר כה, ד),
 מקלל ד"בין הערבים" - בין הערבים ממש.

אימא: חד בבקר,
 איך - כוליה יומא!

"אחד... בבקר" - ולא שנים בבקר.

נרות, דכתיב: "בין הערבים"⁸³ (שמות ל, ח),

⁸¹ והוה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש הזה ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים

⁸² את הפגש אחד תעשה בבקר ואת הפגש השני תעשה בין הערבים

⁸³ ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטינה קטרת תמיד לפני ה' לרדתכם

הכי נמי דכולי יומא פֿשר!

רש"י

מדתה. חצי לוג לכל נר ונר כך שיערו חכמים לילי תקופת טבת שלא תכבה כל הלילה ובתמוז ובניסן ובתשרי אם תדליק שליש היום לא איכפת לך:

אין לך עבודה. מעבודות שהן אמורות ביום כגון עבודות הדם וקמצו וקטרת שכשרין מהדלקת נרות ואילך שזו מאוחרת לכולן: **דאיתקש לנרות.** ובהעלות אהרן וגו' והיינו בין הערבים דקטורת: **יאחור דבר.** יאחור פסח לתמיד דאע"ג דכולה יומא זמניה אי שהייה עד זמן שחיטת התמיד תמיד קודם לו:

אין דהא"ר יוחנן. במסכת ברכות:

הלכה. כדברי האומר היו לפניו ב' תפלות אחת של מנחה ואחת של מוספין ששהא ולא התפלל של מוספין עד זמן חבירתה משהינן לה:

ובין הערבים דכתיב גבי קטורת ונרות למה לי. הואיל ומיניה לא הוי משמע לך בין הערבים ממש ומבעי לך קרא אחריני לפרושי: **ועוד.** תני בתוספתא תיובתא לרי אושעיא דקתני השיב רבי תחת בן בתירא כו':

לדברי ר' יהושע. דאמר כאילו נשחט ב"ג:

שאינן מקצתו ראוי. לשמו הלכך לא קרינן ביה פסח בזמנו אלמא דרבי דס"ל כבן בתירא ומשום דמקצתו ראוי לשמו הוא דקאמר טעמיה:

ואם איתא. דבן בתירא שחרית מכשר לשמו כולו ראוי לשמו הוא:

מגדף בה. בהא דרבי יוחנן: **א"כ.** דבין לשמו ובין שלא לשמו פסול:

פסח כשר. בזמנו לשמו לבן בתירא:

היכי משכחת לה אי דאפרשיה האידנא. ב"י דבשחרית:

דחוי מעיקרא הוא. דבשעת הפרשה לא חזי למידי ושמעין ליה לרי יוחנן דאמר דחוי מעיקרא הוי דחוי לגמרי שלא להירצות עוד:

ואי דאפרשיה מאתמול נראה ונדחה הוא. דכי אפרשיה חזי להקריבו שלא לשמו וכי מטיא י"ד שחרית לא חזי למידי ונראה ונדחה שוב אינו חוזר ונראה לדברי הכל בשלמא לרבנן פסח אינו נדחה כלל או מלשמו או משלא לשמו דעד זמן שחיטתו חזי לשלמים ובזמנו חזי לפסח אלא לבן בתירא דחוי הוא:

תהא לאחר חצות. משכחת לה פסח כשר לבן בתירא במפריש לאחר חצות דהיינו זמן שחיטתו וחזי לשמו:

אפי' תימא מצפרא. ואין כאן דחוי מעיקרו הואיל וראוי היום אין כאן חסרון זמן ראייתו:

שְׁאֵנִי הֵתָם,

דְּכַתִּיב: **"מַעֲרֵב וְעַד בִּקְרָא"**⁸⁴ (שמות כז, כא),

וְתִנָּא:

"מַעֲרֵב וְעַד בִּקְרָא" (שמות כז, כא) - **תָּו לַיה מִדְּתָה,**

שְׁתָּהּ דוֹלְקָת וְהוֹלֶכֶת מִעֲרֵב וְעַד בִּקְרָא.

דְּבַר אַחַר:

אִין לָךְ עֲבוּדָה נִשְׁרָה מִעֲרֵב וְעַד בִּקְרָא אֵלָּא זֹו בְּלִבְדָּ.

קטורת, דְּכַתִּיב בָּהּ: **"בֵּין הָעֲרֵבִים"**⁸⁵ (שמות ל, ח) הֵכִי נְמִי דְּכֹלִי יוֹמָא פֿשֵׁר?

יבא, שְׁאֵנִי קִטְרַת אֲדֵאִיתְקֵשׁ לְנִרְוֹת.

הֵתָם נְמִי, כְּתִיב: **"שֵׁם תִּזְבַּח אֶת הַפֶּסַח בְּעֲרֵב"**⁸⁶ (דברים טז, ו)!

ההוא, ל' יאחור דְּבַר" הוא דְּאֵתָא.

דְּתִנָּא:

"יאחור דְּבַר שְׁנֵאמַר בו: "בְּעֲרֵב" וְ"בֵּין הָעֲרֵבִים",

לְדְבַר שְׁלֵא נֵאמַר בו אֵלָּא "בֵּין הָעֲרֵבִים" בְּלִבְדָּ.

ומי איכא מידי דְּאֵילו שְׁחִיט לִיה מִצְפָּרָא אֲמַרְתָּ זִמְנִיה הוּא, וְכִי מְטִי בֵּין הָעֲרֵבִים, אֲמַרְתָּ: "יאחור דְּבַר"??

אין, דְּהָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

הַלְכָה: מִתְפַּלֵּל שֶׁל מְנַחָה וְאַחַר כֶּה מִתְפַּלֵּל שֶׁל מוֹסְפִין.

ו"בין הערבים" דְּכַתִּיב גְּבִי קִטְרַת וְנִרְוֹת לָמָּה לִי?

וְעוֹד,

"הַשִּׁיב רַבִּי תַחַת בֶּן בְּתִירָא לְדְבַרִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ:

לֹא, אִם אֲמַרְתָּ בְּשִׁלְשָׁה עֶשְׂרֵי שָׂאִין מִקְצָתוֹ רָאוּי,

תֵּאמַר בְּאַרְבַּעַה עֶשְׂרֵי שְׁמִקְצָתוֹ רָאוּי?!"

וְאִם אֵיתָא, כּוֹלוּ רָאוּי הוּא!

אֵלָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

פּוֹסֵל הָיָה בֶּן בְּתִירָא בְּפִסְחֵי שְׁשִׁחְטוּ בְּאַרְבַּעַה עֶשְׂרֵי שְׁחִרִית,

בֵּין לְשִׁמּוֹ,

בֵּין שְׁלֵא לְשִׁמּוֹ,

הוּאִיל וּמִקְצָתוֹ רָאוּי.

מִגְדַּף בְּהָ רַבִּי אַבְהוֹ:

אִם כֵּן, פֶּסַח פֿשֵׁר לָבֵן בְּתִירָא הֵיכִי מִשְׁכַּחַת לָהּ?

אִי דְּאֲפָרְשִׁיהָ אֲהֵיָדְנָא - דְּחוּי מְעִיקְרוֹ הוּא!

וְאִי דְּאֲפָרְשִׁינָהּ מֵאֲתֵמּוֹל - נִרְאָה וְנִדְחָה הוּא!

אֵלָּא אָמַר רַבִּי אַבְהוֹ:

תְּהָא לְאַחַר חֲצוֹת.

אֲבִי אָמַר:

אֲפִילוּ תִימָא: מִצְפָּרָא,

⁸⁴ באהל מועד מחוץ לפרכת אשר על העדת יערוך אתו אהרן ובניו מערב עד בקר לפני ה' חקת עולם לדרתם מאת בני ישדאל

⁸⁵ ובהעלת אהרן את הנרות בין הערבים וקטידנה קטרת תמיד לפני ה' לדרתיכם

⁸⁶ מי אם אל המקום אשר יבחר ה' אליהו לשמן שמו שם תזבח את הפסח בערב כמזבח השמש מועד צאתך ממצרים

אין מחוסר זמן לבו ביום.

רב פפא אמר:

אפילו תימא: מאורתא, לילה אין מחוסר זמן.

דתני רבי רבי ישמעאל:

"ליל שמיני נכנס לדיר להתעשר",

וכדרבי אפטוריקי,

דרבי אפטוריקי רמי:

כתיב: "והיה שבעת ימים תחת אמו"⁸⁷ (ויקרא כב, כז),

הא - לילה חזי.

וקתיב: "ומיום השמיני והלאה ירצה" (ויקרא כב, כז),

הא לילה - לא חזי!

הא כיצד?

לילה - לקדושה,

ויום - להרצאה.

רפ"י

ליל שמיני נכנס. הולד להתעשר וקיימא לן בבכורות בפרק מעשר בהמה (דף נז). מחוסר זמן אינו נכנס לדיר להתעשר:

הא לילה. ליל שמיני חזי ולא הוי מחוסר זמן:

לקדושה. ראוי להקדישו ואע"ג דלא חזי לילה להקרבה קאמרינן דמקדיש ליה אלמא לילה אין מחוסר זמן הואיל ומחר יהיה ראוי:

⁸⁷ שור או קשב או עז מי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה'

31. יב, א-ב

רס"י

לימא קסבר ר' יוחנן כו'.
 מדאיצטריך לן לשנויי אליביה
 במפריש לאחר חצות דאי לא
 שמיע לך מיניה בעלי חיים
 נדחים ראוי להפרישו לעולם
 דדלמא אין דחוי אלא בשחוטין
 כגון מת המשתלח ישפך הדם
 במס' יומא (דף סב.):
הקדיש חציה. אחד מהם:
ועושה תמורה. דהא אינה
 דשותפין:
ואינה קריבה. הואיל ובתחילת
 הקדשה לא נראה להקריב
 דחצייה היתה חולין ודחוי
 מעיקרו הוא הלכך אינה קריבה
 עוד ותרעה ולוקחין בדמיה
 אחרת:
יש דחוי בדמים. יש תורת דחוי
 בקדושת דמים אע"פ שאינה
 קדושת הגוף כגון הכא שהקדיש
 חציה לא קדשה אלא לדמיה
 שהרי אין לו חלק [אלא] בחציה
 ואין קדושה ראויה לפשוט
 בכולה על פיו ואפ"י הכי שייך בה
 דחוי ותדחה עולמית ולא אמרי'
 לא אלימא קדושת דמים ליפסל
 משום דחוי: לישנא אחרינא יש
 דחוי בשביל הדמים שלא פרע
 לקנות חציה של חברו שלא
 היתה קנויה לו כשהקדישה
 שעדיין לא קנה חציה משל
 חברו ואיניו נראייה למור"י:

אמר ליה רבי זירא לרבי אבהו:
 לימא קסבר רבי יוחנן: בעלי חיים נדחין?

אמר ליה: אין,

דאמר רבי יוחנן:

בהמה של שני שותפין,

הקדיש חציה, וחזר ולקח חציה והקדישה - קדושה,

ואינה קריבה.

ועושה תמורה,

ותמורתה כיוצא בה.

ושמע מינה תלת:

שמע מינה: בעלי חיים נדחין.

ושמע מינה: דחוי מעיקרא הנה דחוי.

ושמע מינה: איש דחוי בדמים.

יב,ב

32. יב, ב

רס"י

והמיר דת. נדחה מקרבן בהכל
 שוחטין (חולין דף ה:): מעם
 הארץ פרט למומר:
 ונשתטה. נדחה דבעינן דעת
 במסכת ערכין בפ' האומר
 משקלי עלי (דף כא.):
 נשתפה. שקט משעמומו כגון על
 הר נשפה (ישעיהו יג) דמתרגם
 על טורא שלויא:

אמר עולא אמר רבי יוחנן:
 אכל חלב והפריש קרבן,
 ונשתמד,
 וקזר בו -
 הואיל ונדחה - ידחה.

איתמר נמי:
 אמר רבי ירמיה אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן:
 אכל חלב והפריש קרבן,
 ונשתטה,
 וקזר ונשתפה -
 הואיל ונדחה - ידחה.

וצריכי,
 דאי אשמעינן קמייטא - משום דהוא דחי נפשיה בידים,
 אבל הכא, דממילא אידחי - פישן דמי.
 ואי אשמעינן הכא, משום דאין בידו לחזור,
 אבל הכא, דיש בידו לחזור, אימא לא.
 צריקא.

33. יב, ב

רש"י

הורו ב"ד שחלב מותר. נדחה לו דאילו עבר השתא לאו בר קרבן הוא דאמרינן בהוריות (דף ב:): יחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור: **מהא פתח.** ודורש בו שידחה: **התם.** גבי מומר ושוטה גברא אידחי מקרבן קרבן לא אידחי תורת חטאת זאת לא נדחת מישראל מן הכשרין אבל הכא תורת קרבן זה נדחית מן הכל:

בְּעֵי רַבִּי יְרֵמְיָה:
אֶכְל חֶלֶב וְהִפְרִישׁ קֶרֶבֶן,
וְהוֹרוּ בֵּית דִּין שְׁחֵלֵב מוֹתֵר,
וְחִזְרוּ בְּהֵן - מֵהוּ?

מִי הוּי דְּחוי אוּ לָא הוּי דְּחוי?

אָמַר לִיה הֵהוּא סָבָא:
כִּי פִתַּח רַבִּי יוֹחָנָן דְּחוּיִין, מֵהָא פִתַּח,
מֵאֵי טַעְמָא?
הֵתָם - גְּבֵרָא אִידְחִי, קֶרֶבֶן לֹא אִידְחִי,
הָכָא - קֶרֶבֶן נְמִי אִידְחִי.

34. יב, ב - יג, א

כ"ט

למה לי למיתני זקן. ליתני זקנים:
בחזא. בישיבה אחת היו יושבין וכולן היו כאיש אחד:
לאחר הקטרת אימורין כתיב. וליכא למידרשיה לעיכובא דעצמו שלא הוקטרו אימורין כשר והאי הוא דרשינן למילתא אחריתי:

תרי הוא כתיבי. ואם אין השני ענין לאחר הקטרה דהא כתיב חד תנהו ענין לעבודת דם ולפסול בשלא לשמן חד הוא כתיב באיל עולה של מילואים בואתה תצוה וחד הוא כתיב בויקרא גבי עולת בן צאן:

אשם נמי תרי (אשם) הוא כתיבי. חד בצו את אהרן אחר הקטרה וחד בויקרא אשם הוא אשם לה' ואע"ג דליכא חד מינייהו דכתיב גבי עבודת דם תן האחד באם אינו ענין לכך כדאמרת בעולה:

"אמר שמעון בן עזאי:

מקובלני מפי שבועים ושנים זקן, ביום שהושיבו את רבי אלעזר בן עזריה בישיבה, שכל הזבחים הנאכלין שנזבחו שלא לשמן - נשריו, אלא שלא עלו לבעלים משום חובה, חוץ מן הפסח ומן החטאת. ולא הוסיף בן עזאי אלא העולה, ולא הודו לו חכמים."

למה לי למתנא "שבועים ושנים זקן"?

דכולהו בחדא שיטתא הוו קיימי.

"לא הוסיף בן עזאי אלא העולה."

אמר רב הונא:

מאי טעמא דבן עזאי?

"עולה הוא אשה ריח נוחה לה"⁸⁸ (ויקרא א, יג)
 היא לשמה - כשרה,
 שלא לשמה - פסולה.

אשם נמי כתיב ביה **"הוא"**⁸⁹ (ויקרא ז, ה)!

ההוא - לאחר הקטרת אימורים הוא דכתיב.

האי נמי, לאחר הקטרת אימורים הוא דכתיב!

תרי **"הוא"** כתיבי (ויקרא א, יג; שמות כט, יח⁹⁰).

גבי אשם נמי תרי **"הוא"** כתיבי (ויקרא ה, יט⁹¹; ויקרא ז, ה)!

אלא, בן עזאי, בקל וחומר מייתי לה:
 ומה חטאת שאינה כליל, שחטה שלא לשמה פסולה,
 עולה שהיא כליל - לא כל שכן?!

מה לחטאת, שכן מכפרת!

פסח יוכיח.

מה לפסח, שכן זמנו קבוע!

חטאת תוכיח.

וחזר הדין, לא ראי זה כראי זה,

ולא ראי זה כראי זה,

הצד השונה שבהן שהן קדשים ושחטן שלא לשמן פסול,
 אף אני אביא עולה שהיא קדשים ושחטה שלא לשמה - פסולה.

מה להצד השונה שבהן שיש בהן צד כרת!

⁸⁸ והקריב והקדעים ורחץ במים והקריב הבהן את הכל והקטיר המזבחה עלה הוא אשה ריח נוחה לה'

⁸⁹ והקטיר אתם הבהן המזבחה אשה לה' אשם הוא

⁹⁰ והקטרות את כל האיל המזבחה עלה הוא לה' ריח נוחה אשה לה' הוא

⁹¹ אשם הוא אשם אשם לה'

רָש"י

צד כרת לא פריד. לפי שאינו שוה בשניהם דחטאת אינו ענוש כרת על הבאתו אלא שעל שגגת כרת הוא בא ופסח ענוש כרת על הבאתו:

אשם נמי לייתי. לפסול בשלא לשמו מבנין אב כדאמר רבי אליעזר לעיל (דף י:) דקא"ל רבי יהושע חוזרני חלילה ופרכינן וליהדר דינא ולייתי במה הצד וסליקנא להך אתקפתא משום דאיכא למיפרך מה להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד כרת. ומשני לבן עזאי אשם מפירכא אחריתא מסלק ליה דלא לייתי בבנין אב דפריד מה להצד השוה שבהן שישנו בצבור פסח קרי ליה קרבן צבור כדאמרן בסדר יומא בפי הוציאו לו (דף נא.) משום דאתי בכינופיא:

גמרא גמיר לה. מפני ע"ב זקנים כדתנן:

לחדד תלמידיו. שיקשו לו תשובה עליו א"נ שיתנו לבם להיות חריפין לדרוש קלים וחמורים מאיליהן כבן עזאי:

יגא, בן עזאי יגא ^צד כרת לא פריד, אשם נמי לייתי!

אשם, פריד: מה להצד השוה שבהן, שכן ישנו בצבור כביחיד.

ואיבעית אימא:

צד כרת נמי פריד,

ובן עזאי גמרא גמיר לה.

והא דקאמר רב הונא קל וחומר,

לא אמרה אלא לחדד בה תלמידיו.

35. יג, א-ב

רס"י

משנה

הפסח והחטאת: ששחטן שלא לשמו, קבל, הלה, זרק שלא לשמו, או לשמן ושלא לשמן, או שלא לשמן ולשמן - פסולים.

ביצד "לשמן ושלא לשמן"? לשם פסח ולשם שלמים.

"שלא לשמן ולשמן"? לשם שלמים ולשם פסח.

שהזבח נפסל בארבעה דברים: בשחיטה, ובקבול, ובהילוך, ובזריקה.

רבי שמעון מכשיר בהילוך, שהיה אומר: אי אפשר שלא בשחיטה, ושלא בקבלה, ושלא בזריקה, אבל אפשר בלא הילוך - שוחט בצד המזבח וזורק.

רבי אליעזר אומר: המהלך במקום שהוא צריך להלך - מחשבה פוסלת, במקום שאינו צריך להלך - אין מחשבה פוסלת.

גמרא

וקבלה מי פסלה?! והתניא:

"והקריבו" (ויקרא א, ה) - זו קבלת הדם.

אתה אומר קבלת הדם, או אינו אלא זריקה? בשהוא אומר: "זרקו" (ויקרא א, ה) - הרי זריקה אומר, הא מה אני מקיים "והקריבו"? זו קבלת הדם. "בני אהרן הכהנים" - שתהא בכהן פשר ובכלי שרת.

אמר רבי עקיבא:

מנין לקבלה שלא תהא אלא בכהן פשר ובכלי שרת? נאמר כאן: "בני אהרן",

ונאמר להלן: "אלה שמות בני אהרן הכהנים המשחיים" (במדבר ג, ג), מה להלן - בכהן פשר, ובכלי שרת, אף כאן בכהן פשר ובכלי שרת.

אמר רבי טרפון:

אקפח את בניי, אם לא שמעתי להבחין הפרש בין קבלה לזריקה, ואין לי לפרש.

אמר רבי עקיבא אני אפרש:

קבלה לא עשה בה מחשבה כמעשה, זריקה עשה בה מחשבה כמעשה.

קבלו בחוץ - אינו חייב כרת,

זרקו בחוץ - ענוש כרת.

מתני' וקבל והלך זורק כו'. או או קתני קבל או הלך או זרק: או לשמו ושלא לשמו. שחיב בעבודה אחת לשמו ושלא לשמו: אבל אפשר בלא הילוך. הלכך לא חשיבא למיפסל: המהלך במקום שהוא צריך להוליך. הולכה זו מחשבה פוסלת בה אם חישב בה שלא לשמה ובגמי מפרש למילתי מאי צריך ומאי אין צריך:

גמ'

והקריבו. דכתיב בעולה ושחט את בן הבקר והקריבו בני אהרן את הדם זו קבלת הדם וללמד שצריך לקבלו בכלי:

אתה אומר כו' או אינו אלא לזריקה. דהא לשון הקרבה למזבח הוא כדכתיב לכהן המקריב אותה וגוי והאי נמי בהקרבה למזבח משתעי דהיינו זריקה אבל קבלה לא צריך [כליל] מאהל מועד ואילך:

כשהוא אומר כו' זו קבלת הדם. כדאשכחן קבלה בעולת סיני (שמות כד) ויקח משה חצי הדם וישם באגנות ואעייג דהקרבה לשון הולכה היא כדאמרן לעיל (דף ד). והקריב הכהן את הכל זו הולכת אברים לכבש הכא כיון דזימנין הולכה ליתיה כלל כמו השוחט בצד המזבח לא כתב לה קרא ואקבלה הוא דאכתביה והיכא דאיצטריכא הולכה נפקא לן דהויא עבודה מדאפקא רחמנא לקבלה בלשון הולכה:

בכהן כשר. לאפוקי חללים ובעלי מומין:

ובכלי שרת. שיהו מלובשים בגדי כהונה דכהנים משמע (הכהנים) בכיהונם (לקמן דף יח:) והיינו בגדי כהונה וכל היכא דקתני נמי בכהן כשר ובכלי שרת בבגדי כהונה קאמר:

אמר רבי עקיבא. ר' עקיבא לא משמע ליה מהכא דאיכא למימר בני אהרן כל שהן והכהנים בכיהונם לא משמע ליה:

מה להלן בכהנים כשרין. הכתוב מדבר דהא אלעזר ואיתמר כתיבי ובכלי שרת נמי הכתוב מדבר דכתיב אשר מלא את ידם והיינו לשון רבוי בגדי כהונה דכתיב (ויקרא כא) ומלא את ידו ללבוש את הבגדים וכתוב נמי ובגדי הקדש אשר לאהרן יהיו לבניו אחרי למשחה בהם למלא במ את ידם (שמות כט):

להבחין הפרש כו'. ואתה עושה את הקבלה כשאר עבודות:

ואין לי לפרש. איני יודע לפרש מה הפרש שמעתי ביניהן:

לא עשה בה מחשבה כמעשה. השתא סלקא דעתך הא דקאמר אין מחשבה פוסלת בשבילה אם חישב בה חוץ לזמנו או שלא לשמו אלמא לא פסלה בקבלה:

קבלו בחוץ אינו חייב כרת. דשחיטה היא דכתיב לחיובא [ואל פתח אהל מועד] וזריקה נפקא מדם יחשב לקמן בפרק השחיטה (דף ה' א) וזריקה

⁹² ושוחט את בן הבקר לפני ה' והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם וזרקו את הדם על המזבח סביב אשר פתח אהל מועד
⁹³ אלה שמות בני אהרן הכהנים המשחיים אשר מלא ידם לכהן

קבלוהו פסולין - אין חייבין עליו,
זרקוהו פסולין - חייבין עליו.

אמר לו רבי טרפון:

העבודה, שלא⁹⁴ הטית ימין ושמאל,

אני שמעתי ואין לי לפרש, אתה דורש ומסכים לשמועה.

בלשון הזה אמר לו: עקיבא, כל הפורש ממך פורש מחייו!*

אמר רבא:

לא קשיא:

כאן - במחשבת פיגול.

כאן - במחשבת שלא לשמה.

דיקא נמי,

דקתני: "שהזבח נפסל", ולא קתני: 'מתפגל'.

שמע מינה.

ומחשבת פיגול לא פסלה בקבלה?!

והתניא:

"יכול לא תהא מחשבה מועלת, אלא בזריקה בלבד,

מנין לרבות שחיטה וקבלה?

תלמוד לומר: "ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ... לא ירצה"⁹⁵ (ויקרא ז, יח) -

בדברים המביאין לידי אכילה הכתוב מדבר.

יכול שאני מדבה אף שפיכת שירים והקטרת אימורין?

תלמוד לומר: "ביום השלישי לא ירצה המקריב אותו לא יחשב" (ויקרא ז, יח),

זריקה בכלל היתה, ולמה יצתה?

להקיש אליה, לומר לה: מה זריקה מיוחדת שהיא עבודה⁹⁶ ומעבבת בפרה,

אף כל עבודה ומעבבת בפרה,

יצאו שפיכת שירים והקטרת אימורין שאין מעבבין את הפרה!

אלא לא קשיא:

יגב,

הא - דאמר: "הריני שוחט על מנת לקבל דמה למחר".

הא - דאמר: "הריני מקבל דמה על מנת לשפוך שירים למחר".

אמר ליה ההוא מרבנן לרבא:

ו"שפיכת שירים והקטרת אימורין" - לא פסלה בהו מחשבה?

והתנן⁹⁷:

"יכול לא תהא מחשבה מועלת אלא באכילת בשר,

מנין לרבות שפיכת שירים והקטרת אימורין?

תלמוד לומר: "ואם האכל יאכל" (ויקרא ז, יח) - בשתי אכילות הכתוב מדבר,

אחת - אכילת אדם,

ואחת - אכילת מזבח!

לא קשיא:

הא - דאמר: "הריני זורק על מנת לשפוך שירים למחר".

הא - דאמר: "הריני שופך שירים על מנת להקטיר אימורין למחר".

רש"י

קבלו פסולין. זרים ושאר חייבי מיתות כגון שתויי יין והדומין להם: אין חייבין עליו. מיתה דבעיא עבודה תמה שאין אחריה עבודה בסדר יומא (דף כד.) ובפרק בתרא דהכא (דף קיב:) נמי תנן אין בהם משום זרות ולא משום טומאה ולא משום מחוסר בגדים כו':

אתה דורש. מאילך ומסכים למה ששמעתי:

מחשבת פיגול. דחוץ לזמנו לא פסלה בקבלה:

דיקא נמי. [דתנא] דמתניתין לא איירי במחשבת פיגול:

אלא בזריקה. במחשב בשעת זריקה ע"מ לאכול מזבחו ביום השלישי דכתיב בקרא דמחשבת פיגול המקריב אותו לא יחשב ילפינן מוינה בפ"ב (לקמן כט.) במחשב בשעת הקרבה לאכול מזבחו ביום השלישי הכתוב מדבר [והקרבה] היינו זריקה:

בדברים המביאים. את הקרבן לידי היתר אכילה הכתוב מדבר:

אף שפיכת שירים. אם שפך שירי הדם לישוד על מנת לאכול בשר חוץ לזמנו או אם הקטיר אימורין במחשבה זו:

לא ירצה. היינו זריקה שהיא מרצה: בכלל היתה. בכלל הדברים המביאין לידי אכילה:

שאינ מעבבין. שירים אין מעבבין כדתניא באיזהו מקומן (לקמן דף נב.) יכול יעבבנו תלמוד לומר ואת כל הדם ישפך נתקו הכתוב ועשאו שירי מצוה כו' הקטרת אימורין לא מעבבין כפרה דכתיב הדם הוא בנפש יכפר:

לא קשיא הא. דקתני לעיל מחשבת קבלה לא פסלה בפיגול לא כחשיב בשעת קבלה על אכילת בשר אלא במחשב בשעת שחיטה על מנת לקבל דם למחר דאילו זריקה כהאי גוונא עשה בה מחשבה כמעשה אם שחט על מנת לזרוק דם למחר פיגול דהיינו אכילת מזבח (ואי נמי) דאיתרבי בהדיא אפי' שפיכת שיריים לקמן:

הא דאמר כו'. והאי דקתני מנין לרבות שחיטה וקבלה מחשב בשעת קבלה על מנת לשפוך שירים או אחת משאר האכילות קאמרי:

ושפיכת שירים לא פסלה בהו מחשבה. דקתני לעיל יכול שאני מרבה אף שפיכת שיריים:

אלא באכילת בשר. בשחיט לאכול בשר חוץ לזמנו:

מנין לרבות שפיכת שיריים. וכל שכן תחלת זריקה:

לא קשיא הא. דקמריב שפיכת שירים כגון דאמר הריני זורק או אחת משאר עבודות על מנת לשפוך שירים למחר שהרי חישב להאכיל את המזבח חוץ לזמנו:

והא. דמעטינהו לעיל כגון דאמר הריני שופך שירים כו' כללא דמילתא בעינן מחשבה בשעת עבודה על דבר אכילת אדם או למזבח הלכך חישב בשעת שפיכת שיריים על אכילת בשר לא כלום היא דלא הואי מחשבה בשעת עבודה:

⁹⁴ הגהת מסורת הש"ס ע"פ התוספתא

⁹⁵ ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אותו לא יחשב לו פיגול יהיה והנפש האכלת ממנו עונה תשא

⁹⁶ במהדורת דפוס וילנא: (ומקפרת)

⁹⁷ מסורת הש"ס מגיה: והתניא

36. יג, ב - יד, א

רש"י

שמעתי מרבתי שטבילת אצבע. האמור בחטאות הפנימיות וטבל הכהן אצבעו וגוי (ויקרא ג) מפגלת בחטאת אם טבל ע"מ להקטיר אימורים למחר:

כלום למדנו פיגול. בחטאת אלא משלמים דעיקר פיגול בשלמים כתיב ואם האכל יאכל ושלמים אין בהן טבילת אצבע שכל הדמים בוריקה מן הכלי למזבח חוץ מן החטאת שהיא במתנת אצבע:

ופרכינו וכי הכל משלמים למדנו. דין פיגול בכל הזבחים כדינו בשלמים: **אי מה שלמים אין שלא לשמו מוציאו מידי פיגול.** אם שחט במחשבת חוץ לזמנו וקבל והולך שלא לשמן לא יצאו מידי פיגול שהרי אין שלא לשמו פוסל בשלמים והוה ליה קרב המתיר כמצותו בפגול בלא פסול מחשבה אחרת:

אף חטאת. אע"פ שלא לשמו פסול בה לא תוציאנה מידי פיגול ואנן תנן בפ"ב (לקמן דף כט:) הפסח והחטאת ששחטן חוץ לזמנו וקבל והלך וזרק שלא לשמו זהו שלא קרב המתיר כמצותו ואינה פיגול ליענש כרת על אכילתו כדילפינן בפ"ב (שם דף כח:) מקרא כהרצאת כשר כך הרצאת פיגול שיקרבו כל מתירין דהיינו ארבע עבודות בלא פסול מחשבה אחרת:

אלא מאי אית לך למימר מרביא דקרא קאתי. כל הזבחים לפיגול בת"כ ולא משלמים למדו הילכך כל חד וחד מאי דפסיל מוציאו מידי פיגול וכן לענין הבאתו לידי פיגול כל חד וחד מאי דכתיב ביה דהוי עבודה מביאו לידי פיגול: הכי גרסינן שטבילת אצבע מפגלת:

אין הכל משלמים למדנו. ודקשיא לך בחטאת היאך שלא לשמו מוציאה מידי פיגול:

הואיל וחוף למקומה כו'. מחשבת ע"מ לאוכלו חוץ למחיצת אכילתו דהיינו בכל העיר וחוף לעיר הוי חוץ למקומו פוסל בשלמים בהדיא מרבינן לה לפסולא בפ"ב אלא שאין בו כרת:

מוציא מידי פיגול. כדילפינן בפ"ב שכל מחשבת פסול מוציאנו מידי פיגול:

מצדה תברא. תשובתה בצדה אם מחוץ למקומו אתה לומד לשלא לשמו ולהעמיד פיגול על עבודות הנהגות בשלמים ותו לא אלא שמוציאתה מידי פיגול תלמד בחטאת שלא לשמו מחוץ למקומו דין שלמים יש להשיב מה לחוץ למקומו דין הוא שיוציא מידי פיגול שהרי פסול וחמור לנהוג בכל הזבחים תאמר כו':

אלא מאי אית לך למימר. אם באת לומר הכל משלמים למדו מה יש לך טעם בשלא לשמו המוציא חטאת מידי פיגול כך יש לך לומר שלמים דבר הפוסל בהו כגון חוץ למקומו מוציאן מידי פיגול:

ודבר המעכב בהו. כגון ד' עבודות הדם מביאין לידי פיגול:

הכא נמי. אף חטאת דבר הפוסל בה כגון שלא לשמה מוציאה ודבר המעכב בה כל הכתוב בעבודת דמה וטבילת אצבע בכלל:

אף אנן נמי תנינא. דטבילת אצבע מפגלת דתנן במנחות כל הקומץ בכל ד' עבודות חישב על מנת לאכול שיריים או להקטיר קומץ למחר פיגול:

בשלמא קומץ. מפגל דהיינו כשוחט שמוציא דם שהוא חלק גבוה מן הבשר [והבשר] שיריים הם אף זה הפריש קומץ מתוך שיריים וכן שאר ב' עבודות דמפגל מהיקישא דהוקש מנחה לזבח דכתיב זאת התורה ואמר לקמן (דף צח.) דהך היקשא מה שלמים מפגל ומתפגלין אף כל מפגלין ומתפגלין:

אמר רבי יהודה בריה דרבי חייא: שמעתי שטבילת אצבע מפגלת בחטאת פנימית.

שמעיה אילפא אמרה קמיה דרב פדא.

אמר: כלום למדנו פיגול אלא משלמים, מה שלמים אין טבילת אצבע מפגלת בהן - אף חטאת אין טבילת אצבע מפגלת בהן!

וכי הכל משלמים למדו?!

אי מה שלמים, אי מה שלמים, שלא לשמן אין מוציא מידי פיגול, אף חטאת, שלא לשמה אין מוציא מידי פיגול!

אלא מאי אית לך למימר?

מרבויה דקראי קאתינא,

הכא נמי מרבויה דקרא קאתי.

אמר רבי יהושע בן לוי:

בעליה זו שמעתי, שטבילת אצבע מפגלת.

תהי בה רבי שמעון בן לקיש:

כלום למדו פיגול אלא משלמים?!

מה שלמים אין טבילת אצבע מפגלת בהן,

אף חטאת אין טבילת אצבע מפגלת בהן!

וכי הכל משלמים למדו?!

אי מה שלמים שלא לשמן אין מוציא מידי פיגול,

אף חטאת שלא לשמה אין מוציא מידי פיגול!

אמר רבי יוסי בריה דהנינא:

אין, הכל משלמים למדו,

הואיל וחוף למקומו פוסל בשלמים, וישלא לשמו פוסל בחטאת,

מה חוץ למקומו הפוסל בשלמים מוציא מידי פיגול,

אף שלא לשמו הפוסל בחטאת מוציאה מידי פיגול.

אמר רבי ירמיה:

מצדה תברא:

מה לחוץ למקומו הפוסל בשלמים, שכן נוהג בכל הזבחים,

תאמר בשלא לשמו שאינו נוהג אלא בפסח וחטאת בלבד?!

אלא מאי אית לך למימר?

דבר הפוסל בהן - מוציאם מידי פיגול,

דבר המעכב בהן - מביאן לידי פיגול,

הכא נמי, דבר הפוסל בה - מוציא מידי פיגול,

דבר המעכב בה - מביאה לידי פיגול.

אמר רב מרי:

אף אנן נמי תנינא:

"זה הפלל:

כל הקומץ,

ונותן בכלי,

והמוליד,

והמקטיר (מנחות יב.).

בשלמא "קומץ" - היינו שוחט,

"מוליד" - היינו מוליד,

"מקטיר" נמי - היינו זורק,

אלא "נותן בכלי" - מאי ניהו?

אֵילִימָא דְדָמֵי לְקַבְּלָהּ - מִי דָמִי?! הֲתָם מִמֵּילָא, הֲכָא אִיהוּ קָא שְׁקִיל וְרָמִי!

רַחֲמֵי

התם ממילא. נופל הדם בכלי הכא קא שקיל בידיה ורמי:

אלא כיון דלא סגי דלא יהיב. קומץ לכלי לקדשו בתוכו כדאמרין לעיל (דף יא.) שלא בכלי שרת פסולה ואמרין טעמא במסכת סוטה בפרק שני (דף יד:) מידי דהוה אדם לאו אע"ג דקדישתיה סכין בצואר בהמה הדר בעי לקבוליה וקדושיה בכלי זימנא אחריתי קומץ נמי אע"ג דקדשה מנחה כולה בכלי בעי לקדושי קומץ זימנא אחריתי הלכך עבודה חשובה היא ומפגלה הכי נמי בטבילת אצבע כיון דלא סגי כו' היינו הולכה שמוליך הדם באצבעו לקרבן למזבח:

לעולם דדמי לקבלה. הלכך אתיא בהיקישא דאיתקוש מנחות לשלמים דהא איתרבי קבלה בשלמים לפגל כדאמרין לעיל ומתן כלי במנחה כקבלה בדם אבל טבילת אצבע לא איתרביא ולא תיפשוט:

לא מפגלת. אם טבל על מנת להקטיר אימורין למחר: **ולא מתפגלת.** אם שחט [או קבל] ע"מ לטבול אצבע למחר: **מאי לאו תנאי היא.** דמר חשיב לה הולכה ומר לא חשיב לה הולכה:

לא. דכ"ע הולכה היא והא דקתני אינה מפגלת רבי שמעון היא דאמר במתניתין הולכה לא מפגלא כדתנן ורבי שמעון מכשיר בהילוך:

כל קרבן שאינו על מזבח החיצון כשלמים. שלמדנו מהם פיגול לכל הזבחים אין בו משום פיגול לקמן בפרק בית שמאי (דף מג.): **בחטאות החיצונות.** אינה מפגלת דלא כתיב בהו וטבל אלא ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו וההיא לקיחה קבלה היא ומינה ילפינן קבלה לקמן באיזהו מקומן (דף מח.):

איצטריכא מהו דתימא הואיל וכתוב ולקח. דמשמע הוא בעצמו יקח: **ואי אתי קוף ורמי להו אידיה.** על אצבעו בעי מיהדר ומשקל אלמא ולקח נמי אאצבעו קאי שיטבול אצבעו אימא כמאן דכתיב וטבל דמי:

להכי לא כתביה טבילה. בהדיא אלא כתב קבלה ומדסמכיה אאצבעו ונתן הוא דליף לטבול אצבעו שצריך ליקח בעצמו ולטבול דמשמע הכי דלא תהא טבילת אצבע עבודה חשובה בהן לפגל מדלא אחשבה קרא להצריכה בפירוש ומשמע הכי שצריכה היא לטבול כחטאות החיצונה ולא דלישקל קוף ולירמייה לדם על האצבע דבעינן לקיחת אצבע מעליותא דולקח נמי אאצבע קאי:

אָלָא,

כִּיּוֹן דְּלֹא סָגִי דְּלֹא יְהִיב - עַל פְּרָחִיָּה עֲבוּדָה חֲשׁוּבָה הִיא. הֲכָא נְמִי, כִּיּוֹן דְּלֹא סָגִי דְּלֹא עֲבִיד לָהּ, עַל פְּרָחִיָּה הֵינּוּ הוֹלְכָה!

לֹא, לְעוֹלָם דְּדָמֵי לְקַבְּלָהּ,

וְדָקְאֻמְרָת: הֲכָא מִמֵּילָא, הֲתָם אִיהוּ קָא שְׁקִיל וְיְהִיב,

כִּיּוֹן דְּאִידִי וְאִידִי מִתֵּן כְּלֵי הוּא,

מַה לִּי מִמֵּילָא,

מַה לִּי קָא שְׁקִיל וְיְהִיב.

לִימָא כְּתַנָּאי,

דְּתַנִּי חֲדָא:

"טְבִילַת אֶצְבַּע - מִפְּגַלַת בַּחֲטָאוֹת",

וְתַנָּי אִידִךְ: "לֹא מִפְּגַלַת, וְלֹא מִתְּפַגַּלַת",

מֵאִי לָאוּ תַנָּאי הִיא!

לֹא,

הָא - רַבֵּנּוּ,

הָא - רַבִּי שְׁמַעוֹן.

אִי רַבִּי שְׁמַעוֹן,

מֵאִי אִידִיא טְבִילַת אֶצְבַּע?

הָאֻמְרָ: ^אכָּל שְׂאִינּוּ עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן כְּשִׁלְמִים אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּיגוּל!

יְדָא,

אָלָא: הָא וְהָא - רַבֵּנּוּ,

וְלֹא קִשְׁיָא:

כָּאן - בַּחֲטָאוֹת הַחִיצוֹנוֹת,

כָּאן - בַּחֲטָאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת.

חֲטָאוֹת הַחִיצוֹנוֹת - פְּשִׁיטָא!

לֹא כְּתִיב בְּהוּ "וְטָבַל"!

אֶצְטְרִיךְ, סִלְקָא דְעֵתָךְ אֲמִינָא:

הוֹאִיל וְכְתִיב: **"וְלָקַח"**⁹⁸ (ויקרא ד, לד),

וְאִי אֲתִי קוֹף רָמִי לְהוּ אִידִיָּה בְּעֵי לְמִישְׁקֵל זִמְנָא אַחֲרִיתִי,

כְּמֵאן דְּכְתִיב: **"וְטָבַל" דָּמִי,**

קָא מִשְׁמַע לֵן: לְהִכִּי לֹא כְּתִיב 'וְטָבַל' דְּמִשְׁמַע הִכִּי, וּמִשְׁמַע הִכִּי.

⁹⁸ וְלָקַח הִמָּוּ מִדָּם הַחֲטָאוֹת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֵת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֵת כָּל דָּמָה יִשְׁפֹךְ אֶל יְסוּד הַמִּזְבֵּחַ

37. יד, א

רַס"י

שאי אפשר לבטלה. דלא אורח ארעא לשחוט בהיכל ועל כרחו הוא שוחטו בעזרה ומוליכה בהיכל לקרנות מזבח פנימי ולהזאת פרוכת:

כל שאינו. כל קרבן שאין מתן דמו על מזבח החיצון לאפוקי חטאות הפנימיות וקס"ד דה"ה לפסול דשלא לשמו:

מודה הוא לפסול. נהי דאין בהן פיגול להתחייב כרת על אכילתו אבל מודה הוא דמחשבה חוץ לזמנו פוסלתו מק"ו והכי נמי הוה מצי לתרוצי ליה אנן במחשבה שלא לשמו קיימינא דפסלה בהו אלא דבעי רבי יוסי בר' חנינא לאשמועינן דמחשבת חוץ לזמנו פסלה בהו לר"ש:

חוץ לזמנו הפוסל בשלמים כו. ומיהו כרת לא נפקא לן בו מינה דהא ק"ו מכח שלא לשמו אתי ודיו להבא מן הדין להיות כנדון: **חוץ למקומו מנא לן.** דהא חוץ למקומו נמי בשלמים כתיב ומינייהו גמרינן לכל הזבחים ולר' שמעון דלא גמר מינייהו אלא חיצונות כמותן מנ"ל דפסלה בפנימיות:

אי מחוץ לזמנו. במה מצינו: **אי משלא לשמו.** ובק"ו כדלעיל: **שכן נוהג בבמה.** [בקרבתן במת יחיד בשעת היתר הבמות שהרי שנוי קדש הוא תאמר בחוץ למקומו דלא שאין מחיצה בבמת] וכל הבקעה מקומו עד סוף העולם:

ומשני שלא לשמו במאי נוהג. באיזה קרבן אתה מוצא פסולו בפסח וחטאת והני בבמה לא קרבי דתנן לקמן (דף קיז.) כל הנידר ונידב קרב בבמה ושאינו נידר ונידב אינו קרב בבמה:

"רבי שמעון מכשיר בהילוך."

אמר רבי שמעון בן לקיש:

מודה רבי שמעון בהולכת חטאות הפנימיות שמחשבה פוסלת בהן, הואיל ועבודה שאין יכול לבטלה.

והאמר רבי שמעון:

"כל שאינו על מזבח החיצון בשלמים - אין חייבין עליו משום פיגול!"

אמר רבי יוסי ברבי חנינא:

מודה היה לפסול, מקל וחומר:

ומה שלא לשמן שהוכשרו בשלמים פסול בחטאת, חוץ לזמנו שפוסל בשלמים אינו דין שפוסל בחטאות?!

ואשפחן חוץ לזמנו, חוץ למקומו - מנלן?

אי מחוץ לזמנו - מה לחוץ לזמנו שכן פרת!

אי משלא לשמן - שכן נוהג בבמה!

שלא לשמן - במאי נוהג?

בפסח וחטאת,

פסח וחטאת בבמה לא קרבו!

ואיבעית אימא:

הקישא הוא: "שלישי" (ויקרא ז, יח) - זה חוץ לזמנו,

"פיגול" - זה חוץ למקומו.

אמר רבא:

אם תמצוי לומר: רבי שמעון סבר לה כברייה דאמר: בין האולם ולמזבח צפון -

אין מחשבה מועלת בהולכת חטאות הפנימיות אלא מפתח אולם ולפנים.

ואם תמצוי לומר: סבר לה כרבי יהודה,

דאמר: תוך עזרה מקדש - אין מחשבה מועלת בהולכת סילוק בזיכין, אלא מפתח היכל ולחוץ.

ואם תמצוי לומר: סבר קדושת היכל ואולם חדא היא - אין מחשבה מועלת אלא מפתח אולם ולחוץ.

ואם תמצוי לומר: תוך הפתח כלפנים - אין מחשבה מועלת אפילו פסיעה אחת, אלא בכדי הושטת ידו.

ואם תמצוי לומר: סבר הולכה שלא ברגל לא שמה הולכה - אין מחשבה מועלת כלל.

ואיבעית אימא. חוץ למקומו מחוץ לזמנו אתי ולא פרכינן שכן כרת דהיקשא הוא דאיתקש חוץ למקומו לחוץ לזמנו בפי שני (לקמן דף כח.) בקרא אחריתא דאמרין אם האכל יאכל ביום השלישי זה מחשבת חוץ לזמנו לא יחשב לו פיגול יהיה קרא יתירא הוא לאתויי חוץ למקומו וכיון דאיתקוש גמרינן מהדדי ואין משיבין על ההיקש: **אמר רבא את"ל ר' שמעון סבר לה כברייה דאמר.** לקמן בפי שני (דף כ.):

בין האולם למזבח צפון. חלק צפוני שבעזרה שבין האולם ולמזבח אע"ג דלא קרינן ביה על ירך המזבח צפונה דהא במערבו של מזבח הוא הוי צפון לענין שחיטת קדשי קדשים:

אין מחשבה מועלת בחטאות הפנימיות. אפילו לפסול:

אלא מפתח האולם ולפנים. שאם חישוב בהולכת הדם ממקום שחיטתו עד האולם אינה מחשבה שהרי אפשר לבטל הולכה זו לשחוט אצל פתח האולם אבל אי סבר כרבי יוסי דפליג אדרבי אלעזר בר' שמעון ואומר אין צפון אלא כנגד המזבח מקיר המזבח צפוני עד כותל העזרה צפונית הויה לה עבודה שאין יכול לבטלה דהא חטאת טעונה צפון לשחיטתה דכתיב במקום אשר תשחט העולה וגו' וצפון בעולה כתיב:

ואת"ל. ר' שמעון סבר לה כר' יהודה דאמר לקמן בפי קדשי קדשים (דף טז.) תוך עזרה מקדש כל רצפת העזרה בין האולם ולמזבח מקודשת להקטיר חלבים כמזבח עצמו דכתיב ביום ההוא קדש המלך את תוך החצר ותניא לקמן דברים ככתבן דברי ר' יהודה:

אין מחשבה מועלת. לר' שמעון בהולכת בזיכי לחם הפנים שהן מתירין את הלחם כדם המתיר את הבשר וכקומץ המתיר את השיריים והלחם מתפגל במחשבת עבודת הבזיכים הואיל והן מתירין רבי שמעון אי כרבי יהודה סבר לה אין מחשבת הולכה מועלת בה לפסול אלא מפתח היכל ולחוץ שמהגיע עבודת היכל עד שמגיע ליציאת אולם לרצפת העזרה שלפניו דבכל ההיכל לא מהניא מחשבה שהרי כל ההיכל כשר להושיב שם שלחן לסדר עליו עד הפתח ואולם כי עזרה סבירא לן ומן האולם ולחוץ נמי לא מהניא מחשבה בהולכה שהרי אפשר להקטירו על רצפת העזרה מיד אם ירצה נמצאת הולכתו עד המזבח שלא לצורך:

ה"ג ואת"ל סבר רבי שמעון קדושת אולם והיכל חדא היא אין מחשבה מועלת אלא מפתח אולם ולחוץ. כלומר ה' אמות של עובי כותל פתחו של אולם דבכל חללו של אולם לא מהניא דכפנים דמי וחוף פתחו לא מהניא דאפשר להקטיר שם:

ואת"ל סבר לה תוך פתח האולם כלפנים אין מחשבה מועלת אפילו פסיעה שלימה אלא בכדי הושטת ידו. עומד בפתח האולם ומושיט ידו לרצפה היינו הולכה ומהניא בה מחשבה:

הכי גריסינן ואם תמצוי לומר הולכה שלא ברגל לא שמה הולכה אין מחשבה מועלת כלל. דהא הושטת ידו הולכה שלא ברגל היא:

⁹⁹ ואם האכל יאכל ממשורר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אותו לא יחשב לו פיגול יהיה והנפש האכלת ממנו עונה תשא

38. יד, א-ב

רַס"י

ויזרקו הכהנים את הדם מידם. [מידם] של שוחטין משמע ושוחטין זרים נינהו ואשמועינן קרא שהזרים לוקחין אותו מיד המקבל ומוליכין אותו לזרוק: **שיכור**. היינו שתוי יין: **מעשה איצטבא**. עומדין במקומן הזר אצל הכהן המקבל והכהן נותנו לו ואוחזו עד שבא הזורק ונוטלו מידו ואין הזר מקרבן לצד המזבח לא בהולכת רגל ולא בהושטת יד אלא כאיצטבא זו שמניחין כלי עליה: **והא שחיטה כו'**. אלמא טעם לא בהא תלי וליכא למיפשט לרבנן דמשום דסבירא להו דהולכה אי אפשר לבטל אי"כ בשחיטה דאי אפשר לבטל תיפסל בזר והא שחיטה בזר כשרה: **ומשני שחיטה לאו עבודה היא**. מדאיתכשרו בה כל הפסולים אבל מידי דהוי עבודה ואי אפשר לבטלה פסול בזר: **ואמר רב עלה**. לפרושי למילתיה מאי טעם פסולה דכתיב בשחיטתה ונתתם אותה אל אלעזר הכהן ושחט וכתוב בה בפרה חוקה וכל היכא דכתיב חוקה עכובא: **שאני פרה**. וחילוק טעם זה אינו מטעם עבודה דהא אינה קדושת מזבח אלא קדושת דמים בעלמא כקדשי בדיק הבית ועל כרחך טעם הפוסל בה לאו משום תורת עבודה אלא גזירת הכתוב בעלמא היא אבל בקדשי מזבח דשייכי בהן עבודות לא חשיבא להיות עבודה:

אמר ליה אביי לאמוריה דרב חסדא, בעי מיניה מרב חסדא: הולכה בזר - מהו?

אמר ליה: קשרה,

ומקרא מסייעני: "וישחטו את הפסח ויזרקו הפהנים את הדם מידם, והלויים מפשיטיים" (דברי הימים ב לה, יא).

מתלב רב ששת:

"זר,

ואונן,

שיכור,

ובעל מום,

בקבלה,

בהולכה,

בזריקה - פסול,

וכן יושב,

וכן שמאל!"

תניבתא!

והא רב חסדא, קרא קאמר!

דעביד מעשה אצטבא.

רבה ורב יוסף דאמרי תרוניהו: הולכה בזר - מחלוקת רבי שמעון ורבנן, רבי שמעון דאמר: עבודה שאפשר לבטלה - לאו עבודה היא, קשרה בזר. לרבנן - פסולה.

אמר ליה אביי:

והא שחיטה עבודה שאי אפשר לבטלה, וכשרה בזר!

אמר ליה: שחיטה לאו עבודה היא.

ולא?!

והאמר רבי זירא אמר רב:

שחיטת פרה - בזר פסולה,

ואמר רב עלה: "אלעזר" ו"חוקה"¹⁰⁰ (במדבר יט, ב-ג) כתיב בה!

שאני פרה, דקדשי בדיק הבית היא.

ולאו כל דכן הוא?!

קדשי בדיק הבית - הויא עבודה,

קדשי מזבח - לאו עבודה היא?!

אמר רב שישא בריה דרב אידי:

מידי דהוה מראות נגעים, דלאו עבודה היא, וכעיא פהונה.

¹⁰⁰ ב זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר דבר אל בני ישראל אליך פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על. ג ונתתם אתה אל אלעזר הכהן והוציא אתה אל מהויץ למתנה ושחט אתה לפניו

יד,ב

רש"י

הולכת אברים אפשר לבטלה.
שם רצה מפשיט ומנתח אצל
המזבח:

היכא דגלי גלי. הולכת אברים
דגלי בהן כהן בעינן כהן אבל
הולכת הדם דלא גלי בהו כהן
לרבי שמעון דאפשר לבטלה לא
בעי כהן:

אפילו לר' שמעון. דאע"ג דאמר
ר' שמעון לא פסל בה מחשבה
משום דאין היתר הקרבן תלוי
בה ולא קרינא בה דברים
המביאים לידי אכילה אבל
עבודה הוי ליפסל בזר:

והרי הולכת אברים לכבש, דעבודה שאפשר לבטלה היא,
ופסולה בזה,

דכתיב: "והקריב הבהן את הכל והקטייר המזבחה"¹⁰¹ (ויקרא א, יג),
ואמר מר: "זו הולכת אברים לכבש!"

היכא דגלי - גלי,
והיכא דלא גלי - לא גלי.

ולאו כל דכן הוא!?!
ומה הולכת אברים לכבש דלא מעכבא כפרה, בעיא כהונה,
הולכת דם דמעכבא כפרה לא כל שכן?!

איהמר נמי,
דאמר עילא אמר רבי אלעזר:
הולכה בזה - פסולה,
אפילו לרבי שמעון.

¹⁰¹ והקריב והקריבים ידחץ במים והקריב הבהן את הכל והקטייר המזבחה עלה הוא אשה ריח ניהח לה'

39. יד, ב - טו, א

רָשִׁי

שמה הולכה. ופסלה בה מחשבה לרבנן או אם עשאה זר פסולה: או לא שמה הולכה. ולא פסלה מחשבה:

וכן כהן יושב. קתני דפסול בהולכה [הא עומד] דאינו מוליך אלא בהושטת יד דומיא דיושב כשר אלמא שמה הולכה:

דשייף מישף. שמגרר עצמו לצד המזבח שייף משפסף בקרקע שייף מגרר כמו שייף ליה מישחא (שבת דף י:). שף אחת ובוטט שנים (מנחות דף עו.). פדיייר ודכוותה דוק מיניה בעומד דכשרה דנייד פורתא בשפשוף רגלים:

ת"ש דתנן בסדר הפסח שחט ישראל כו'. כן היה דרכן לעשות: נתנו לחבירנו. דקתני התם הכהנים עומדים שורות שורות:

יחזיר לכשר. שנתנו לו ואשמעינן תרתני בה חדא דלא מיפסל במאי דאפסקיה פסול ואשמעינן בה דהולכה זו שעשה הכשר שלא ברגל שהושיט לפסול שהיה עומד בצד המזבח לא נעשית בהכשר ולא שמה הולכה דקתני יחזירנה למי שנתנה לו ואי הולכה שלא ברגל שמה הולכה אמאי יחזירנה לאחור יבא כשר ויטלנה מידו לצד המזבח וזה לא יושיטנה לו אלא דמעשה אצטבא בעלמא עביד:

אימא יחזור כשר. לצד המזבח ויקבלנו יטלנו מיד הפסול דהולכת כשר קמא כשרה:

לא שמה הולכה. ואינה כשרה להולכה כן ואין מחשבה מפגלת בה: אפשר לתקנה. בין שעשאה זר בין שעשאה כהן אמרינן דאין הולכה ופסולה דהא נעשית שלא כהלכתה מיהו יש לה תקנה להחזירה לאחוריה ולחזור להוליך ברגל או אין לה תקנה:

יחזיר לכשר. אלמא אפשר לתקנה: ונהי נמי כו'. כלומר ואי נמי מפרשת לה דבכשר ראשון [שיוליך] לצד המזבח קאמר וכל שכן דשמעת דהולכת כשר קמא דהואי שלא ברגל כשרה היא מכל מקום ש"מ דכשרה ע"י תקנה:

איפסלא. בהולכת כשר ראשונה: מי סברת דקאי זר גואי. לצד המזבח שהקריב הראשון בהושטתו לצד המזבח:

דקאי זר בראי. וכשר שהושיטה לו הרחיקה מן המזבח הלכך לאו הולכה הואי לפסול וכי פשטינן יחזור כשר ויטלנו וזר מעשה איצטבא הוא דעבד דליכא הושטת יד המקרבתו למזבח:

פסלה. ואפילו עשאה כהן פוסלת הדם וההיא דפסחים בדנייד וכדשנינן:

נשפך מן הכלי על הרצפה ואספו כשר. הואיל ונתקבל בכלי משנה היא בפי שלישי בכלל הפסולים קס"ד כשנשפך ונתפשט ברצפה נתקרב לצד המזבח וקתני כשר ונהי נמי דאמרת דצריך להחזירו לאחוריו ולחזור ולהוליך ברגל מ"מ בתקנתא סגי לה: כשיצא לחוץ. כשנשפך לא נתפשט לצד המזבח אלא נתפשט להלן מן המזבח ונתרחק:

איבעיא להו:

הולכה שלא ברגל,

שמה הולכה או לא שמה הולכה?

תא שמע:

"וכן יושב,

וכן שמאל - פסול".

הא עומד דומיא דיושב - כשר!

דלמא יושב דקשייף מישף,

עומד דומיא דיושב דנייד פורתא!

תא שמע:

"שחט ישראל וקבל הפהו, נתנו לחבירו וחבירו לחבירו" (פסחים סד.).

התם נמי דנייד פורתא.

ומאי קא משמע לן?

"ברב עם הדרת מלך"¹⁰² (משלי יד, כח).

תא שמע:

"קבל הכשר ונתן לפסול - יחזיר לכשר" (זבחים לב.).

אימא: יחזור הכשר ויקבלה.

איממר:

אמר עולא אמר רבי יוחנן:

הולכה שלא ברגל - לא שמה הולכה.

טו, א, אפשר לתקונה, או לא אפשר לתקונה?

תא שמע:

"קבל הכשר ונתן פסול - יחזיר לכשר" (זבחים לב.).

ונהי נמי ד"יחזור הכשר ויקבלנו.

אי סלקא דעתך: לא אפשר לתקונה - איפסלא לה!

מי סברת דקאי זר גואי?

לא! דקאי זר בראי.

איממר:

אמר עולא אמר רבי יוחנן:

הולכה שלא ברגל - פסולה.

אלמא: לא אפשר לתקונה.

איתיביה רב נחמן לעולא:

"נשפך מן הכלי על הרצפה ואספו - כשר" (זבחים לב.).

הכא במאי עסקינן: כשיצא לחוץ.

¹⁰² ברב עם הדרת מלך ובאפס לאם מחמת ריון

לְבְרָא נְפִיק לְגוּאֵי לֹא עֵייל?

בְּמָקוֹם מְדוּרָן.

אֵיבְעִית אֵימָא:
בְּגוּמָא.

וְאֵיבְעִית אֵימָא:
בְּסַמִּיכָא.

וְאֵיכְפַל תַּנָּא לְאַשְׁמוּעֵינָן כָּל הַנִּי?!

וְעוּד: אֲדַתְנִי בְּאִידָהּ פִּירְקִין: "נִשְׁפָּךְ עַל הַרְצָפָה, וְאַסְפוּ - פְּסוּל" (זבחים כה.),
לִפְלוּג בְּדִידִיהּ,
בְּמָה דְכָרִים אָמוּרִים: קְשִׁיעָא לְחוּץ,
אֲבַל נְכַנְס לְפָנִים - פְּסוּל!

תְּיִבְתָּא.

רָש"י

וּפְרָכִינָן לְבְרָאֵי נְפִיק לְגוּאֵי לֹא עֵייל. בתמיהה וכי אפשר לדם צלול שישפך ולא יתפשט לכל צדדין:

בְּמָקוֹם מְדוּרָן. ומשופע חוץ למזבח:

בְּגוּמָא. שעומד במקומו ולא נתפשט:

אֵי נְמִי בְּסַמִּיכָא. דם עבה וקרוב לקרוש:

בְּאִידָהּ פִּירְקִין. בפי שני:

נִשְׁפָּךְ עַל הַרְצָפָה. מצואר בהמה ולא נתקבל בכלי:

לְפָלוּג בְּדִידִיהּ. בההיא דפרק שלישי דאיירי בקבלת כלי נפלוג בה חילוק לפסול שפעמים שאף מן הכלי לרצפה פסול אלא מדלא אשכח פסול אלא מצואר בהמה ש"מ נשפך מן הכלי לא שנה נפק לבראי ולי"ש עייל לגואי כשר: תיובתא. דעולא:

40. טו, א

רַש"י

מחלוקת ר' שמעון ורבנן. דמתני' היא אי הויה עבודה אי לא לרבי שמעון לא הויה עבודה דהא קתני מתני' ר' שמעון מכשיר בהילוך דלא פסל בה מחשבה בהולכה שלא ברגל ומשום דלאו הולכה היא:

בהולכה רבתי כו'. מסקנא היא למילתיה דקמפרש ואומר דכי פליגי ר"ש ורבנן (בהולכה זוטרתא) [בהולכה זוטרתא פליגי ששחט בצד המזבח וזרק דהיינו שלא ברגל אבל בהולכה רבתי דהיינו ברגל לא פליגי ולקמן מוטיב לה ממתניתין דשמעינן מינה דבשוחט נמי רחוק מן המזבח מכשיר רבי שמעון מדקתני שאם רצה שוחט בצד המזבח וזרק:

מחכו עליה במערבא. [מחייכו עליה] דהאי שמעתא דמוקי טעמא דר"ש בהולכה זוטרתא [ולמימר דלאו הולכה היא ואע"פ שאי אפשר לבטלה לזו לאו עבודה היא:

אלא חטאת העוף. דקיימא לן בפי קדשי קדשים (לקמן דף סה.) דפסל בה מחשבה בהזאת דמה שהוא עיקר עבודתה דכתיב שם והזה מדם החטאת על קיר וגוי שאוחזה בגופה ומתוזה דמה לקיר והך התוזה הולכה זוטרתא היא וכיון דטעמא דר"ש משום דהולכה זוטרא לא פסל בה מחשבה היכי פסל בהך:

אי דחשיב עליה מקמי דליפוק דם. דהיינו בהתזתה:

הא אמרת לא כלום היא. דהא הולכה זוטרתא היא:

ואי בתר שנעקר הדם. וניתו מן הצואר חשיב: **הא איתעבידא מצוותיה.** דקס"ד מכי נפק דם גמרה לה עבודת הזאתה ואע"ג דלא מטא דם למזבח אא"ב בהולכה רבתי פליגי וטעמא דר"ש משום דאפשר לבטלה הוא הא דחטאת אי אפשר לבטלה אלא אי אמרת משום טעם דלאו הולכה היא ובשלא ברגל פליגי היכי פסלה בהך הלא אין כאן מחשבה אלא בהולכה שלא ברגל ולר' יוחנן דאמר לעיל הולכה שלא ברגל לא שמה הולכה [ולא פסיל בה מחשבה] ליכא למיפרך מהא דכי אמר ר' יוחנן הולכה רבתי קאמר שאין דרכה בכך אבל השוחט בצד המזבח כו' וכן חטאת העוף שנמלקת אצל המזבח עיקר הולכתה בכך ומודה בה רבי יוחנן:

ומאי קושיא דלמא מדפריש. דם דפסק לה הולכה מתחלת הזאה וישנה להזאה עד דמטי למזבח וחיללא עלה המחשבה:

דהא בעא מיניה כו' היה מזה. בחטאת העוף או בחטאות הפנימיות:

מהו. מי הויה עבודה בבעל מום ופסולה או לא דאיכא למימר מכי פריש דם גמרה לה:

וא"ל פסולה מ"ט והזה. דחטאת העוף או דחטאות הפנימיות דכתיב בהן הזאה והזה ונתן בעיני הזאה דומיא דנתן דגבי הדדי כתיבי והזה מן הדם וגוי ונתן הכהן מן הדם על קרנות וגוי אלמא ישנה להזאה עד שיגיע למזבח:

היינו חוכא. הא דמחכו במערבא משום דקשיא להו הכי:

ובהולכה רבתי לא פליגי והא כי פליגי כו'. דהא דקתני אפשר שלא בהילוך ש"מ בדהילוך עסקינן וטעם משום שאפשר לבטלה הוא והא מיהא לא ביטל: אלא בהולכה זוטרתא כ"ע לא פליגי דפסולה גרסינן וטעמא משום דא"א לבטל ומאן דגריס דלא פסלה טעמא משום דלאו כלום היא ואין שם הולכה עליה אלא כולה צורך זריקה היא והא לא הוה בדעתיה למחשב אזריקה אלא אהולכה ולא חשיב מידי ופסול דחטאת העוף כדאוקי מדפריש ועד דמטא למזבח ומשום מחשבת הזאה ולא משום מחשבת הולכה:

אתמר:

הולכה שלא ברגל:

מחלוקת רבי שמעון ורבנן.

בהולכה רבתי - דכולי עלמא לא פליגי דפסולה, כי פליגי - בהולכה זוטרתא.

מחכו עליה במערבא,

אלא, חטאת העוף דפסולה בה מחשבה,

לרבי שמעון היכי משפחת לה?

אי דחשיב עליה מקמי דליפוק דם - לא כלום היא!

ואי בתר דנפק דם - איתעבידא ליה מצותו!

מאי קושיא? דלמא מדפריש ועד דמטא למזבח!

דהא בעא מיניה רבי ירמיה מרבי זירא:

היה מזה, ונקטעה ידו של מזה עד שלא הגיע דם לאויר המזבח, מהו?

ואמר ליה: פסולה.

מאי טעמא?

"וזהו... ונתן"¹⁰³ (ויקרא ד, ו-ז) בעיני!

כי אתו רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מבי רב, אמרי:

היינו חוכא:

ובהולכה רבתי לא פליגי!?

והא כי פליגי, בהולכה רבתי פליגי!

אלא: בהולכה זוטרתא כולי עלמא לא פליגי דלא פסולה,

כי פליגי בהולכה רבתי.

¹⁰³ ויטבל הכהן את אצבעו בדם והזה מן הדם שבע פעמים לפני ה' את פני פרכת הקדש. ונתן הכהן מן הדם על קרנות מזבח קטרת הסמים לפני ה' אשר באהל מועד ואת כל דם הפר ישפך אל יסוד מזבח העלה אשר פתח אהל מועד

41. טו, א-ב

רש"י

הוליו זר. ברגל והחזירו כהן
שהעבודה עליו מוטלת וחזר
והוליו כשר והא דתניא לעיל זר
ואונן בהולכה פסול כשלא
החזרה:

אפשר לתקונה. להולכת פסול
ולא דמיא לשאר עבודות דאילו
שחיטה וקבלה וזריקה מאחר
שנעשו בפסול אי אפשר לחזור
ולעשותן בהכשר וא"י קבלה
נמי יש לתקן כגון שלא קבל
הפסול כל הדם ויכול כשר לחזור
ולקבל ההיא ודאי כשרה ובפי
שלישי (לקמן דף לב.) תנן לה אם
יש דם הנפש יחזור הכשר ויקבל
וכן בזריקה: הכי גרסינן הוליו
כהן והחזירו וחזר והוליו זר:

אמר רב שימי לדברי המכשיר.
בהוליו זר והחזירו כהן וחזר
והוליו:

פוסל. כיון דהתם מ"ט מכשיר
דאזיל בתר בתרייתא הי"ע זיל
בתר בתרייתא:

לדברי הפוסל. דאזיל בתר
הולכה קמיייתא מכשיר כיון
דאזיל בתר קמיייתא: אף לדברי
הפוסל פוסל כאן דהא צריך
לאמטוייה [מאחר שנתרחק
צריך לחזור ולהביאו לצד מזבח
נמצא דהולכה אחרונה לצורך
ככל ההולכות]:

הא צריך לאמטוייה. דקאמרת
לאחשבה עבודה מהאי טעם
מחלוקת ר' אליעזר ורבנן
במתני:

בחוף. להלן מן המזבח והכניסו
בפנים לצד המזבח:
והוציאו לחוף. כלומר ריחקו מן
המזבח הנך חוף ופנים כולו
בעזרה:

הא צריך לאמטוייה. לכשיחזור
ויקריבנו לצד המזבח אם תהא
אותה הולכה במחשבה פסולה:
לאו כהילוך הצריך לעבודה דמי.
הואיל ושלא לצורך הוציאו על
חנם הוצרך לחזור ולהכניסו:
אי תניא. דמודה בה ר' אליעזר
תניא ואין מחלוקת בין ר"א
לת"ק אלא אר"ש אבוה קאי
ופליג:

הוליו זר, והחזירו כהן, וחזר והוליו,
פליגי בה בני רבי חייא ורבי ינאי,
חד אמר: קשר,
וחד אמר: פסול.

מר סבר: אפשר לתקונה.
ומר סבר: לא אפשר לתקונה.

הוליו כהן והחזירו, וחזר והוליו זר?

אמר רב שימי בר אשי:
לדברי המכשיר - פסול,
לדברי הפוסל - מכשיר.

רבא אמר:
אף לדברי הפוסל - פסול,
מאי טעמא?
דהא צריך לאמטוייה.

טו, ב

אמר ליה רבי ירמיה¹⁰⁴ לרב אשי:
הכי אמר רב ירמיה מדיפת:
הא צריך לאמטוייה - מחלוקת רבי אליעזר ורבנן.

דתנן:

"דבי אליעזר אומר:
המהלך במקום שצריך להלך - מחשבה פוסלת,
מקום שאין צריך להלך - אין מחשבה פוסלת."

ואמר רבא:
הכל מודים, קבלו בחוץ, והכניסו בפנים - זהו הילוך שצריך להלך.
קבלו בפנים והוציאו לחוץ - זהו הילוך שאין צריך להלך.
לא נחלקו אלא כשהכניסו וחזר והוציאו,
מר סבר: הא צריך לאמטוייה.
ומר סבר: לאו כהילוך הצריך לעבודה דמי.

איתביה אביי:

"דבי אליעזר אומר:
המהלך מקום שצריך להלך - מחשבה פוסלת,
ביצד?

קבלו בחוץ והכניסו לפנים - זהו הילוך שצריך להלך,
קבלו בפנים והוציאו לחוץ - זהו הילוך שאין צריך לילך,
והא חזר והכניסו - הילוך שצריך להלך הוא!

אמר ליה:
אי תניא - תניא.

הדרן עלך כל הזבחים

¹⁰⁴ שיטה מקובצת גורס רבינא, סברה פשוטה היא שקשה לגרוס כאן רבי ירמיה